

NUF

Et verktøy for økonomisk kriminalitet?

Erik Lamøy og Torstein Kløkk Pettersen

Veileder: Førsteamanuensis Jarle Møen

Institutt for foretaksøkonomi

NORGES HANDELSHØYSKOLE

Denne utredningen er gjennomført som et ledd i masterstudiet i økonomisk-administrative fag ved Norges Handelshøyskole og godkjent som sådan. Godkjenningen innebærer ikke at høyskolen inntår for de metoder som er anvendt, de resultater som er fremkommet eller de konklusjoner som er trukket i arbeidet.

Sammendrag

Denne masterutredningen tar for seg mulighetene for økonomisk kriminalitet ved bruk av selskapsformen norskregistrert utenlandsk foretak (NUF). Selv om selskapsformen i seg selv ikke er ny, har den blitt meget populær blant nordmenn først i løpet av det siste tiåret. Populariteten skyldes hovedsakelig en dom fra EF-domstolen som sier at et hvilket som helst selskap som er lovlig etablert i et av EØS-medlemslandene fritt kan opprette filial i et annet medlemsland. Dommen har ført til en eksplosiv utvikling i antall NUF i Norge, der de aller fleste har norske eiere og det utenlandske selskapet kun er et såkalt postbokselskap eller pseudoutenlandsk selskap.

Oppgavens problemstilling har vært ”på hvilke måter kan NUF benyttes til økonomisk kriminalitet?”. For å besvare denne problemstillingen har vi delt oppgaven i to deler. En teoridel som tar for seg selskapsformen og dens historie. Del to, analysedelen, forsøker å belyse metoder for økonomisk kriminalitet ved bruk av NUF. Gjennom våre analyser mener vi å ha funnet klare indikasjoner på at NUF benyttes aktivt til økonomisk kriminalitet. De mest oppsiktsvekkende funnene som er gjort er hvordan NUF benyttes til konkurskriminalitet, ikke-reell fakturering, økonomisk kriminalitet via skatteparadis samt trygdesvindler.

Selv om NUF som selskapsform åpner for flere former for økonomisk kriminalitet mener vi at en innføring av revisjonsplikt for denne selskapsformen ikke vil være fordelaktig. Vi mener at en bedre håndhevelse av allerede eksisterende lovverk, da spesielt regnskapsplikten, vil bidra til å redusere de mulighetene vi har illustrert i oppgaven. I tillegg mener vi at en nektelse av filialetablering for morselskap i skatteparadis vil være fordelaktig, dersom internasjonale regler tillater dette.

NUF anser vi som et godt alternativ til små aksjeselskap og enkeltpersonsforetak. Eierne har begrenset risiko som i et aksjeselskap, men slipper revisjonsplikt og kapitalkrav som ellers kreves for aksjeselskap. Vi mener at denne selskapsformen bidrar til at flere våger å starte en ny virksomhet og dermed driver norsk næringsliv fremover.

Forord

Denne utredningen avslutter vårt masterstudium i finansiell økonomi ved Norges Handelshøyskole og utgjør 30 av totalt 120 studiepoeng. Vi har begge en sterk interesse for finans som fagfelt og hadde håpet at vår masteroppgave skulle bli noe mer enn en obligatorisk oppgave. Selv om temaet for oppgaven er noe utradisjonell i forhold til vår fagprofil mener vi at vår faglige bakgrunn har bidratt sterkt i våre analyser.

Norsk utenlandsk foretak (NUF) har vært, og er, en selskapsform i sterk vekst. En total vekst på 235 % over de tre siste årene gjør NUF til den sterkest voksende selskapsformen i Norge. Proporsjonalt med veksten i antall selskaper har bekymringene for denne selskapsformen vokst. Veksten og mediafokuseringen gjorde at vi fikk interesse for temaet som basis for masteravhandlingen vår. Vi ønsket å undersøke om skepsisen mot denne selskapsformen var reell. Vi fant ved preliminære undersøkelser at temaet var svært lite behandlet fra et økonomisk perspektiv og vi håper dermed at denne oppgaven vil være en god basis for videre studier av NUF, og dermed av nytte for allmennheten.

Arbeidet med oppgaven har vært veldig krevende. Informasjonen rundt selskapsformen er begrenset og er ofte av en svært juridisk karakter. I tillegg er informasjonen ofte preget av å inneha en egen agenda. Da tenker vi for eksempel på informasjonen fra NUF-tilbyderne eller fra Den Norske Revisjonsforening.

Vi ønsker å rette en svært stor takk til vår veileder Førsteamanuensis Jarle Møen. Vi anser oss svært heldig som har blitt tildelt en veileder som virkelig engasjerer seg og tar vårt arbeid på alvor. I tillegg ønsker vi å takke Jan Egil Kristiansen i Skatt Øst, Wenche Hansen i NAV og Vegard Tronhus i Firmahjelp for gode innspill.

Norge Handelshøyskole
Bergen, 17. juni 2009

Erik Lamøy

Torstein Klokk Pettersen

Innholdsfortegnelse

1.	INNLEDNING	1
2.	SELSKAPSFORMER.....	4
2.1	AKSJESELSKAP OG ALLMENNAKSJESELSKAP	5
2.2	ENKELTPERSONSFORETAK	6
2.3	ANSVARLIG SELSKAP	8
3.	NORSK AVDELING AV UTENLANDSK SELSKAP (NUF).....	10
3.1	NUF I ET HISTORISK PERSPEKTIV.....	10
3.1.1	<i>Centros: Frihet til å etablere seg der man ønsker</i>	<i>11</i>
3.1.2	<i>Überseering: Virkelig sete vs. innlemmelse.....</i>	<i>14</i>
3.1.3	<i>Inspire art: Særskilte regler for filialer av utenlandske selskaper</i>	<i>14</i>
3.1.4	<i>Dommenes betydning for dagens NUF.....</i>	<i>15</i>
3.2	FORSKJELLIGE TYPER NUF	16
3.3	HVORFOR VELGE NUF?	17
3.4	DOKUMENTASJONSKRAV	19
4.	SKATT FOR NUF	20
4.1	SELSKAPET	20
4.2	PERSON.....	21
4.3	SKATT VED OMGJØRING FRA NUF TIL AS	22
5.	REVISJONSPLIKT FOR NUF	24
5.1	SELSKAPERS REVISJONSPLIKT	24
5.2	REVISORS ROLLE	25
5.3	FORSKJELLEN MELLOM REVISJON OG REGNSKAPSFØRING	25
5.4	NOU 2008 : 12 REVISJONSPLIKT FOR SMÅ FORETAK	25
5.5	REVISJONSPLIKTEN I ET INTERNASJONALT PERSPEKTIV	26

6.	BEHANDLING AV KONKURSER I NUF	29
6.1	KAN MAN SLÅ ET NUF KONKURS I NORGE?	30
6.2	SLETNING I UTENLANDSKE REGISTRE MEN IKKE I DET NORSKE	31
6.3	DRIVE NUF UNDER KONKURSKARANTENE	32
7.	NUF I ET INTERNASJONALT PERSPEKTIV	33
7.1	EU LAND.....	33
7.2	SPE ORDNINGEN	36
7.2.1	<i>Revisjonsplikt for SPE</i>	37
7.2.2	<i>Skatt for SPE</i>	38
7.3	DEN AMERIKANSKE DELAWARE EFFEKTEN	38
8.	SKATTEPARADISER	40
8.1	OECDs DEFINISJON PÅ ET SKATTEPARADIS	40
8.2	ANDRE DEFINISJONER	41
8.3	STATISTIKK OG UTVIKLING	42
8.4	NUF OG SKATTEPARADIS	43
9.	ETIKK OG SAMFUNNSANSVAR	44
10.	DESKRIPTIV STATISTIKK OM NUF	48
10.1	NÆRINGSFORDELING	48
10.2	DEMOGRAFI	52
10.3	OPPRINNELSESLAND	53
10.4	OPPSUMMERING	55
11.	KONKURSKRIMINALITET	56
11.1	ANTALL KONKURSER I NUF	56
11.2	KONKLUSJON	61
11.3	DRIFT AV NUF AV PERSONER I KONKURSKARANTENE	62

11.4	EMPIRISKE TILFELLER	62
12.	IKKE-REELL FAKTURERING	65
12.1	SAMMENLIGNING AV RESULTATGRAD FOR NUF, ENK OG AS	66
12.1.1	<i>Selskaper med over 100 millioner kroner i omsetning</i>	<i>66</i>
12.1.2	<i>Selskaper med 5 til 100 millioner kroner i omsetning</i>	<i>67</i>
12.1.3	<i>Selskaper med 500 000 til 2,5 millioner kroner i omsetning</i>	<i>69</i>
12.2	KONKLUSJON	70
13.	OVERFØRINGER VIA NETTBUTIKK	71
14.	HVORFOR VELGER BANKER NUF?.....	73
14.2	KONKLUSJON	76
15.	BRUK AV NUF MED MORSELSKAP I SKATTEPARADIS.....	78
15.1	HVEM VELGER SKATTEPARADIS	78
15.2	SEYCHELLENE	79
15.3	SKATTEUNNDRAGELSE	82
15.3.1	<i>Formueskatt.....</i>	<i>82</i>
15.3.2	<i>Inntektsskatt.....</i>	<i>82</i>
15.4	FREMTIDEN FOR SKATTEPARADIS	83
15.5	EMPIRISKE TILFELLER	84
15.6	KONKLUSJON	85
16.	BRUKEN AV NUF TIL TRYGDENVINDEL.....	87
16.1	CASE.....	87
16.2	EKSEMPEL FRA NAV	88
16.3	KONKLUSJON	88
17.	VIL EN REVISJONSPLIKT FOR NUF BEGRENSE MULIGHETEN FOR ØKONOMISK KRIMINALITET?.....	90
17.1	SAMFUNNSMESSIGE AVVEININGER	90

17.2	NORGE MED EN KONKURRANSEULEMPE?	91
17.3	KONKLUSJON	92
18.	INTERNASJONALE PUBLIKASJONER OM TEMAET.....	93
19.	KONKLUSJON.....	94
20.	FEILKILDER.....	95
21.	FORSLAG TIL VIDERE ARBEID.....	96
	LITERATURLISTE.....	97
	APPENDIKS.....	I

Tabelloversikt

Tabell 3-1 Forskjeller mellom ENK, AS og NUF	18
Tabell 5-1 Revisjonsplikt for små foretak i andre europeiske land.....	28
Tabell 9-1 Strafferammer for økonomisk kriminalitet i Norge	46
Tabell 10-1 Norsk Standard for Næringsgruppering	49
Tabell 11-1 Antall konkurser for hver selskapsform	58
Tabell 11-2 Utfall i konkurssaker som har vært etterforsket av Økokrim sitt konkursteam.....	61
Tabell 12-1 Resultatsammenligning mellom store NUF og AS.....	66
Tabell 12-2 Resultatsammenligning mellom mellomstore NUF, AS og ENK.....	67
Tabell 12-3 Marginer for AS og ASA for enkelte næringer	68
Tabell 12-4 Marginer for NUF for enkelte næringer	68
Tabell 12-5 Resultatsammenligning mellom små NUF, AS og ENK	69

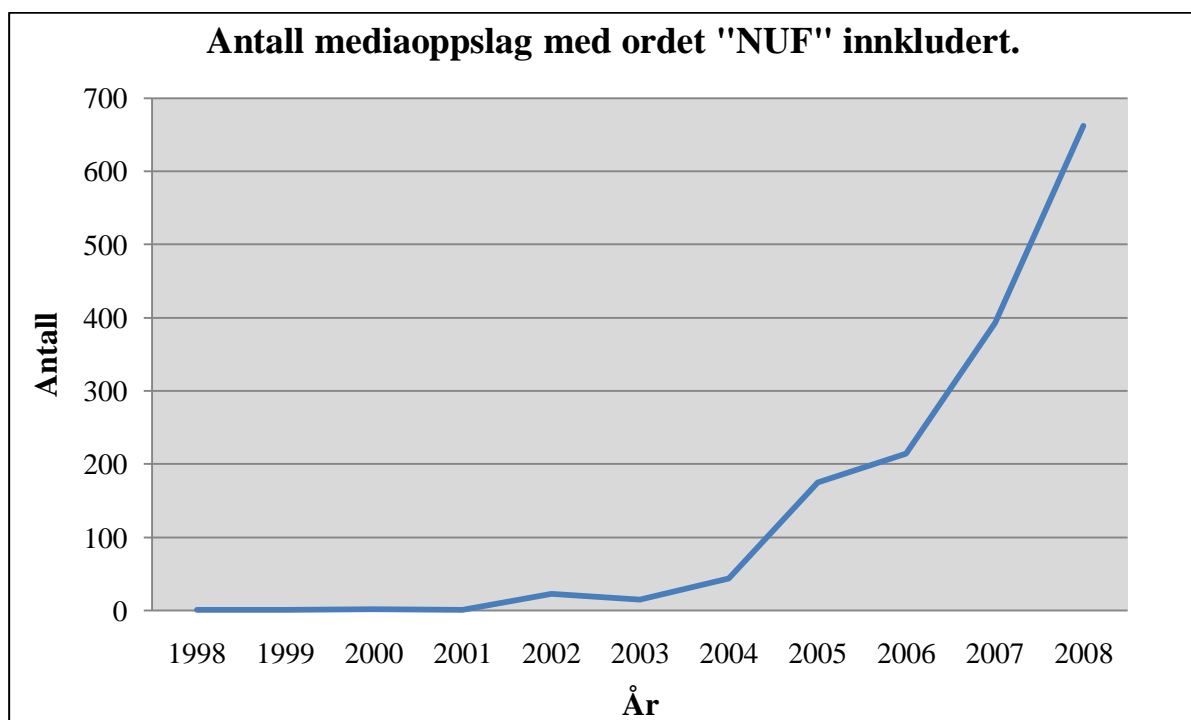
Figuroversikt

Figur 1-1 Utviklingen i antall medieoppslag med ordet NUF inkludert.....	1
Figur 2-1 Fordelingen mellom de ulike selskapsformene.	4
Figur 2-2 Utviklingen i de forskjellige organisasjonsformene	9
Figur 3-1 Utviklingen i antall registrerte NUF.....	11
Figur 6-1 Utviklingen i antall konkurskarantener.....	32
Figur 9-1 Statens pensjonsfond og statens alderspensjonsforpliktelser i folketrygden.	44
Figur 9-2 Beslutningstre for kriminell virksomhet	45
Figur 10-1 Næringsfordeling for NUF og alle selskapsformer	50
Figur 10-2 NUF og demografi.....	52
Figur 10-3 Fylkesfordeling for bestemte næringer	53
Figur 10-4 Fordelingen mellom registreringsland for NUF.....	54
Figur 10-5 Opprinnelsesland for alle NUF ved utgangen av 2002.....	55
Figur 11-1 Utviklingen i antall konkurser samlet for alle selskapsformene.....	57
Figur 11-2 Utviklingen i andelen av totale konkurser for de ulike selskapsformene.	58
Figur 11-3 Prosentvis andel konkurser i AS, ENK og NUF.....	59
Figur 11-4 Veksten i antall AS, ENK og NUF.....	60
Figur 14-1 Resultatgrad.....	74
Figur 14-2 Egenkapitalrentabilitet	75
Figur 14-3 Gjeldsgrad.....	76
Figur 15-1 Sammenligning av skatteparadis og andre NUF.....	78

1. Innledning

"Bare 20 prosent av NUF- selskapene er seriøse" (Kleiven 2009¹)

NUF defineres som et norsk utenlandsk foretak og er en selskapsform i rivende utvikling. Zangenberg (2008:1) hevder at man må leve en eremittlivværelse dersom man ikke skal møte et halvt dusin NUF i løpet av en vanlig hverdag. Dette kommer av at NUF i dag tar mange former og størrelser. I dag spenner filialene fra store internasjonale konsern, som for eksempel ExxonMobil og Siemens, til små håndverkerbedrifter med kun en ansatt. Et raskt søk i Atekst² med søkeordet "NUF" gir oss en indikasjon på den økende oppmerksomheten rundt selskapsformen.

Figur 1-1 Utviklingen i antall medieoppslag med ordet NUF inkludert³

Kilde: Atekst

Selskapsformens popularitet kan sies å ha sitt utgangspunkt i en dom fra EF- domstolen kalt Centrosdommen. Et dansk ektepar opprettet et selskap i England som drev virksomhet i

¹ Utsagnet er trykket i Aftenposten Morgen 22.2.2009

² Atekst inneholder redaksjonsarkivene til 46 norske aviser.

³ Alle figurer har en tilhørende tabell i appendiks.

Danmark. Ved å etablere selskapet i England slapp ekteparet blant annet kravet om kapitalinnskudd ved etablering. Danske myndigheter anså dette som en omgåelse av dansk lovgivning og nektet etablering i Danmark. Imidlertid slo EF- domstolen fast i sak C-212/97 at danske myndigheters begrensning var ulovlig da den sto til hinder for den frie etableringsretten¹. Dommen medførte en åpning for internasjonal ”shopping” av selskapsformer. En rørlegger i Frankrike som synes Engelsk selskapsrett passer bedre kan da fritt velge å etablere sitt selskap i England med en tilhørende filial i Frankrike. (Zangenberg 2008:2).

Proporsjonalt med veksten i antall NUF har skepsisen til selskapsformen økt. Spesielt Skatteetaten og Revisorforeningen har uttrykket sin skepsis. Den negative holdningen er begrunnet med at selskapsformen formodentlig åpner for økonomisk kriminalitet. Mange vil allikevel mene at misnøyen mot denne selskapsformen har en agenda. Kanskje er det ønsket om mindre arbeid hos Skatteetaten og større inntekter for revisorene som driver denne misnøyen? Det vil uansett være umulig å skyve bort argumentene til Skatteetaten og Revisorforeningen uten grunnlag. Vi ønsker dermed gjennom denne oppgaven å se på muligheten NUF som selskapsform åpner for i form av økonomisk kriminalitet og om det er empirisk hold i disse mulighetene. Dette leder oss til oppgavens problemstilling:

På hvilke måter kan NUF benyttes til økonomisk kriminalitet?

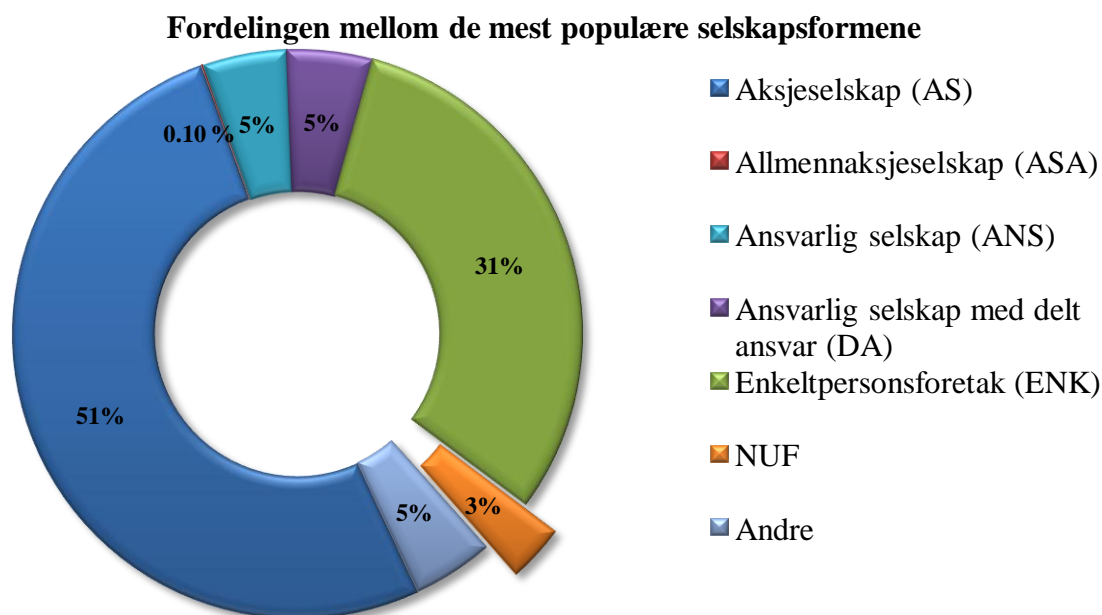
Utredningen har to deler, teori og analyse. I teoridelen sammenligner vi NUF med andre selskapsformer, for å finne ut hvorfor den har blitt så populær. Vi vil gå igjennom hvilke krav som stilles fra myndighetene til NUF. Her vil vi spesielt gå inn på revisjonsplikten og sammenligne den med plikten i andre land. Vi vil også se på det etiske aspektet ved økonomisk kriminalitet. I analysen vil vi finne ut hvem og hvor man velger NUF, samt belyse og analysere en del metoder for å benytte NUF til økonomisk kriminalitet. Vi vil også drøfte betydningen av revisjonsplikten før vi avslutter med en konklusjon.

¹ EØS avtalen art. 31 fastslår et grunnleggende prinsipp om etableringsfrihet innenfor EØS området.

Teoridel

2. Selskapsformer

I dette kapitlet ønsker vi å gi en kort innføring i de vanligste selskapsformene i Norge. Gjennomgangen er ikke ment som en grundig innføring i samtlige momenter rundt selskapsformene, men heller en kort introduksjon. Kapitlet vil ikke ta for seg selskapsformen NUF da denne vil bli behandlet mer inngående i et senere kapittel. Fordelingen mellom de ulike selskapsformene kan vi se av figur 2-1:

Figur 2-1 Fordelingen mellom de ulike selskapsformene¹.
Kilde: SSB 2009

Vi vil ta for oss disse selskapsformene:

1. Aksjeselskap (og Allmennaksjeselskap)
2. Enkeltpersonsforetak
3. Ansvarlig selskap

¹ Tabeller for samtlige figurer ligger i appendikset.

2.1 Aksjeselskap og allmennaksjeselskap

Et aksjeselskap kan ses som et alternativ til et enkeltpersonsforetak. Et AS karakteriseres ved eierne begrensede ansvar. Utgangspunktet for et aksjeselskap er at eierne innbetaler aksjekapital som blir fordelt på selskapets aksjer. Ingen aksjonærer vil være ansvarlig for kapital utover det de har kjøpt aksjer for. Det innbetalte beløpet må minimum være 100 000 kroner. For å kalle selskapet et allmennaksjeselskap kreves en million kroner i aksjekapital, i tillegg må aksjene selges til allmennheten.

I henhold til aksjonærmodellen¹ vil den personlige aksjonæren bli beskattet for aksjeinntekter som overstiger et minimumsnivå. Minimumsnivået finnes ved å multiplisere den såkalte skjermingsrenten² med kostprisen på aksjene. Utover denne inntekten vil det resterende bli å betrakte som alminnelig inntekt og følgelig bli beskattet med 28 %. Dette kan vises ved et eksempel:

Selskapet Møens pub og spiseri AS har et overskudd på 400 000. Aksjene i selskapet hadde en kostpris lik 200 000. Alt overskudd deles ut som utbytte og skjermingsrenten er lik 2,5 %.

Overskudd		400 000
Skatt	$0,28 \cdot 400\,000$	-112000
Overskudd e.s		288 000
Utbytte		288 000
Skjermingsfradrag	$0,025 \cdot 200\,000$	5000
Til personbeskatning		283 000
Skatt	$283\,000 \cdot 0,28$	-79 240
Avkastning til eierne		203760
Effektiv skatteprosent	$\frac{(112000+79240)}{400000}$	47,81 %
Marginal skattesats (skatt på hver krone utover skjermingsfradrag)	$\frac{(112000+(288000 \cdot 0,28))}{400000}$	48.16 %

¹ Aksjonærmodellen er en bergningsmodell for aksjegevinst og –utbytte.

² Skjermingsrenten er et aritmetisk gjennomsnitt av tremåneders statskasseveksler etter skatt gjennom hele året.

Mange aksjonærer har i senere tid valgt å yte lån til selskapet isteden for å skyte inn egenkapital. Renteinntektene fra dette lånet som overstiger skjermingsrenten blir beskattet med 48,16 %¹. Det er verd å merke seg at tap på lån ikke er fradragsberettiget slik som tap på aksjer er. Både tilbakebetaling av lån og aksjekapital er skattefritt.

Fordeler

- ✓ Oversiktlig risikoeksponering.
- ✓ Sannsynligvis lettere å få godtatt fradragsberettigede poster i et AS (Boye et al. 2008:550).
- ✓ Kan være enklere å selge aksjer enn eiendeler ved salg av selskapet.

Ulemper

- ✓ Kapitalkrav.
- ✓ Mer byråkrati.
- ✓ Begrenset hvor mye som kan tas ut i utbytte.
- ✓ Revisjonsplikt.

2.2 Enkeltpersonsforetak

Et enkeltpersonsforetak er karakterisert ved at det er kun en person som eier virksomheten. Eieren hefter personlig for samtlige forpliktelser selskapet påtar seg, noe som medfører at det ikke vil være et skille mellom personens private og selskapsrettslige ansvar (Onstad 1999:55). Ved etablering av et enkeltpersonsforetak har man ingen krav til egenkapital. Enkeltpersonforetak er dominerende innenfor yrkesgrupper som bønder, advokater, leger, tannleger og konsulenter (Hansen 2008).

Ved etablering av et enkeltpersonsforetak stilles det to krav. Det ene er at man må ha fylt 18 år og det andre er at foretaket må ha norsk virksomhetsadresse. Et enkeltpersonforetak kan om det ønsker registrere seg i enhetsregisteret². Imidlertid blir foretaket ifølge Altinn.no ofte

¹ Dette følger av Skatteloven § 5-22 annet ledd. Alle renteutbetalinger etter skatt som overstiger skjermingsrenten tilleggsbeskattes med 28 %. Marginalskattesatsen utover skjermingsfradraget utgjør dermed 48,16 % som tilsvarer det samme som ved utbyttebetaling.

² ”Enhetsregisteret inneholder grunndata om enheter som har registreringsplikt i NAV Aa-registeret, Merverdiavgiftsmantallet, Foretaksregisteret, Statistisk sentralbyrås bedriftsregister, Skattemantallet for etterskuddspliktige eller Stiftelsesregisteret. I tillegg er Konkursregisteret et tilknyttet register.”(Altinn.no 2009).

registrert i enhetsregisteret som en følge av registrering i et av de andre store statlige registrene. Kun små enkeltpersonforetak, som ikke driver varehandel eller er registrert som en forening, slipper registrering. Man vil videre være pliktig til registrering i fortaksregisteret¹ dersom man har fem ansatte eller driver varehandel. Det å registrere seg i enhetsregisteret er blitt svært vanlig i dag. Banker og finansieringsinstitusjoner krever ofte at man er registrert i sammenheng med lånesøknader.

Et enkeltpersonforetak har en begrenset regnskapsplikt² etter kapittel 2 i regnskapsloven. Full regnskapsplikt inntreder dersom enkeltpersonforetaket har 20 millioner kroner i eiendeler samlet over året eller 20 ansatte i gjennomsnitt. Full regnskapsplikt innebærer en plikt til å utarbeide årsregnskap i samsvar med regnskapsprinsipper og god regnskapsskikk. Dersom omsetningen overstiger 5 millioner vil foretaket bli revisjonspliktige. Selve enkeltpersonforetaket er ikke et selvstendig skattesubjekt, dermed inngår foretakets resultat i eierens alminnelige inntekt og blir følgelig beskattet med 28 %. Videre blir det beregnet en personinntekt for eieren som belastes med trygdeavgift og en eventuell toppskatt.

Fordeler

- ✓ Ingen kapitalkrav.
- ✓ Revisjonsfritak for mindre enkeltpersonforetak.
- ✓ Dersom virksomheten har mange ansatte og dermed store lønnskostnader kan beskatningen bli lavere³.
- ✓ Ved underskudd i oppstartsfasen til bedriften kan dette trekkes fra på selvangivelsen.
- ✓ Ingen begrensning i størrelsen på utbytte.

Ulemper

- ✓ Betydelig økonomisk risiko. En eventuell konkurs vil medføre at eieren også blir personlig konkurs.

¹ "Foretaksregisteret har ansvaret for registrering av alle norske og utenlandske foretak i Norge. Registeret skal sikre rettsvern og økonomisk oversikt, og er en viktig kilde for alle som trenger korrekte opplysninger om aktørene i norsk næringsliv." (Altinn.no 2009)

² "Begrenset regnskapsplikt innebærer plikt til registrering og dokumentasjon av regnskapsopplysninger, men det stilles ikke krav om utarbeidelse av årsregnskap etter regnskapslovens regler." (bedriftskanalen.no 2009)

³ 15 % av lønnskostnadene kan trekkes fra personinntekten. Dette fradraget kan imidlertid ikke redusere personinntekten under 6 G.

- ✓ Dersom virksomheten er svært lønnsom, har få ansatte og er lite kapitalkrevende vil man kunne få en høy beregnet personinntekt som gir relativt høy skatt.

2.3 Ansvarlig selskap

I denne selskapsformen vil det være to eller flere deltakere. Ved valg av denne selskapsformen stilles det krav til at hovedkontoret er lokalisert i Norge. Imidlertid trenger ikke eierne å ha fast bosted i Norge. Selskapsformen stiller ingen krav til egenkapital. Det skilles mellom ansvarlig selskap med solidaransvar og med delt ansvar. Ved solidaransvar vil man hefte ubegrenset for selskapets forpliktelser. Selskapsloven § 2-4 første ledd sier at *"deltakerne svarer en for alle og alle for en for selskapsforpliktelser"*. Dette medfører at man med en eierprosent på 1 % kan bli stilt ansvarlig for all gjeld. Dermed kreves normalt 100 % enighet mellom deltakerne når det gjelder beslutninger av større betydning. Dette gjør at man i en slik selskapsform blir eksponert for to risikoelementer, prosjekt- og eierrisiko (Hansen 2008). Dersom man ønsker å fratre sin stilling i selskapet ved å selge sin andel må den nye eieren godkjennes av både kreditorer og resterende eiere. Med delt ansvar vil hver deltaker være forpliktet til å dekke sin brøkdel av kreditors fordring (Gjems-Onstad 1999:52). Imidlertid er det verd å merke seg at kravet ikke er begrenset oppad.

Et ansvarlig selskap er ikke et eget skattesubjekt. Resultatet fordeles ut på eierne og skattelegges på deltagerens hender. Alle ansvarlige selskap har regnskapsplikt. Dersom selskapet har over 5 deltakere og/eller omsetter for 5 millioner eller mer er selskapet revisjonspliktig.

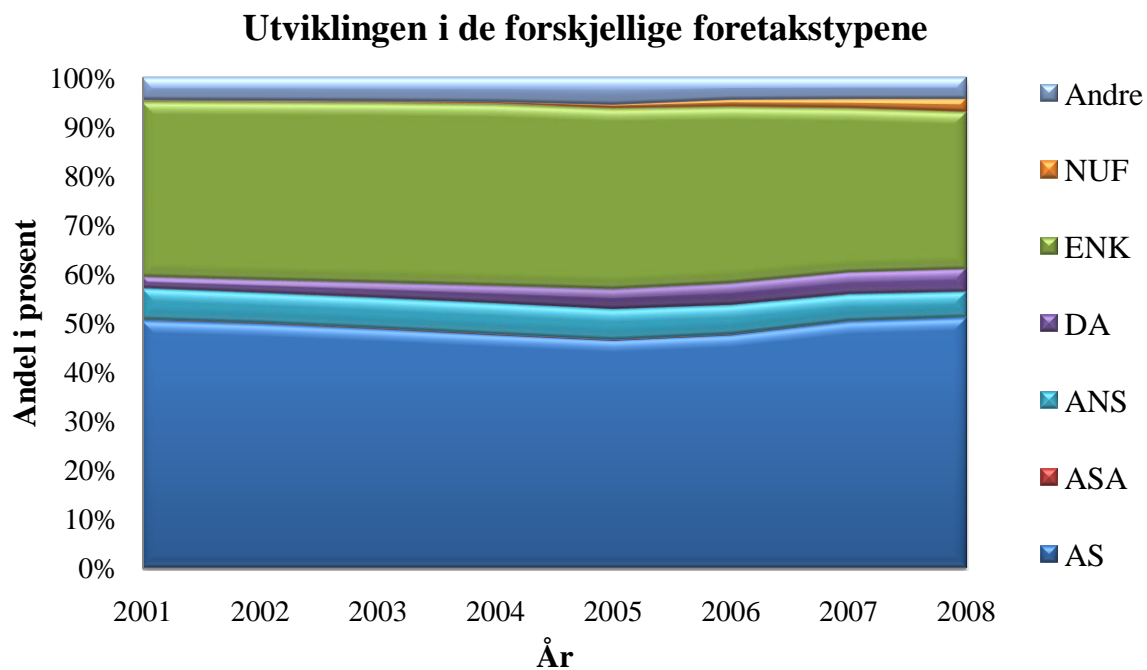
Fordeler

- ✓ Eierne velger selv sitt kapitalinnskudd.
- ✓ Ved underskudd i bedriften kan dette trekkes fra på selvangivelsen.
- ✓ Selskapsformen gir en stor grad av avtalefrihet.

Ulemper

- ✓ Med solidaransvar kreves normalt 100 % enighet om store avgjørelser. Dette kan medføre større beslutningsproblemer.
- ✓ Kan medføre stor risiko for eierne.
- ✓ Mer krevende å selge seg ut av selskapet.

Figur 2-2 viser utviklingen i de forskjellige foretaksformene siden 2001.

Figur 2-2 Utviklingen i de forskjellige organisasjonsformene
Kilde: Brønnøysundregistrene 2009

3. Norsk avdeling av utenlandsk selskap (NUF)

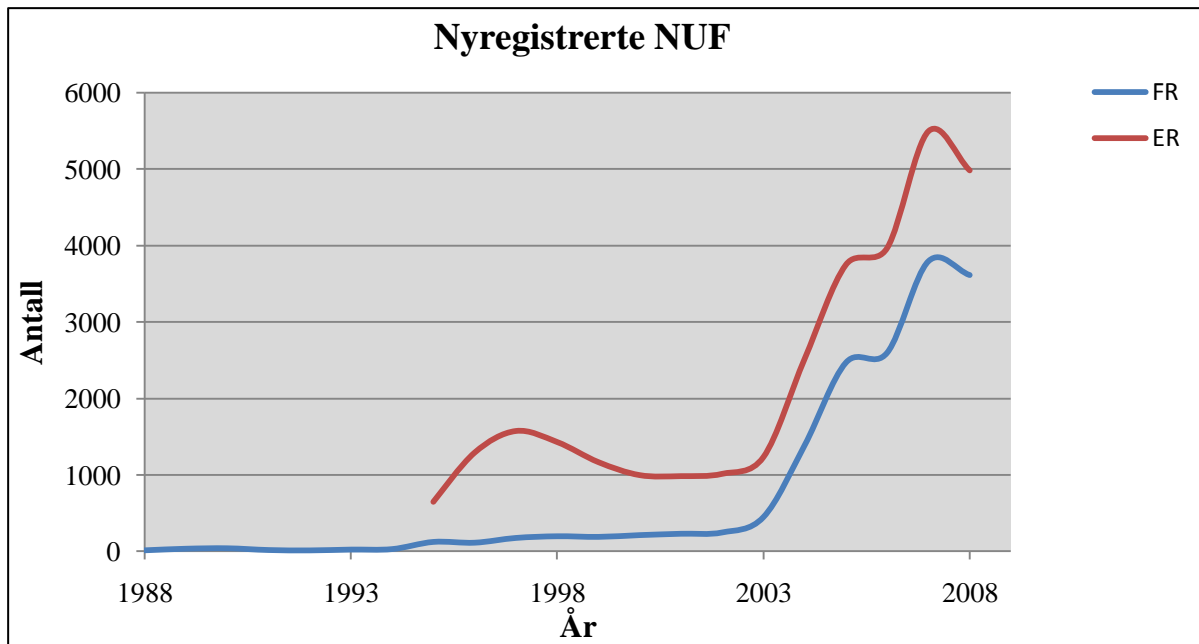
NUF er en filial av et utenlandsk selskap som er registrert i Norge og har et norsk organisasjonsnummer. Utgangspunktet for selskapsformen var ønsket om å slippe etablering av et nytt selskap for hvert land et selskap etablerte seg i. Dermed kan utenlandske selskap nøye seg med bare å registrere en filial i Norge. Når et slikt selskap registreres i Norge vil det, uavhengig av organisasjonsform i utlandet, bli registrert som et NUF i enhetsregisteret (Brønnøysundregistrene 2009).

NUF er en avdeling av et utenlandsk selskap i selskapsrettslig forstand, men ikke i skattemessig forstand. NUF er skattepliktig til Norge for den virksomhet som drives i Norge, jf. Skatteloven § 2-3 første ledd. Ethvert NUF har regnskapsplikt, imidlertid slipper man revisjonsplikten dersom omsetningen er under 5 millioner kr i regnskapsåret. Skatt, regnskaps- og revisjonsplikt vil bli nøye gjennomgått i egne kapitler.

Videre i dette kapitlet vil vi ta for oss NUF i et historisk perspektiv før vi går nærmere inn på de forskjellige typene NUF som finnes. Videre følger en gjennomgang av hvorfor mange velger NUF. Avslutningsvis tar vi for oss hvilke dokumentasjonskrav et NUF har.

3.1 NUF i et historisk perspektiv

Norges første NUF ble registrert i foretaksregisteret 16. Mars 1988. De NUFene som ble etablert på 80 og 90 tallet tilhørte enten store internasjonale bedrifter som Total (Frankrike), Exxon (USA) og AIG (USA) eller skandinaviske bedrifter som mest sannsynlig startet sin internasjonalisering gjennom Norge og Norden. Av figur 3-1 kan vi se at det er få NUF registreringer fra 1988 og gjennom 90-tallet. Dette kan skyldes at veldig mange utenlandske selskaper som ønsket å drive i Norge var så store at et kapitalkrav på kr. 100 000 for å stifte et AS ikke var et problem, dessuten ville revisjonsplikten bli gjeldene uansett etableringsform.

Figur 3-1 Utviklingen i antall registrerte NUF¹
Kilde: Brønnøysundregistrene

I de kommende tre delkapitlene vil vi ta for oss tre ulike dommer som danner grunnlaget for den kraftige veksten i antall NUF.

3.1.1 Centros: Frihet til å etablere seg der man ønsker

Centros er et private limited company² som ble registrert i 1992 i Storbritannia av et dansk ektepar med bosted i Danmark. Kontoradressen til selskapet var hos en venn av ekteparet i Storbritannia. Samme år prøvde Centros å registrere en filial i Danmark, men fikk avslag av Erhvervs- og Selskapsstyrelsen (E&S), som er underlagt det danske Økonomi- og Erhvervsministeriet. E&S begrunnet avslaget med at Centros hele tiden hadde tenkt å ha sin virksomhet i Danmark og at registreringen i Storbritannia kun var ment for å omgå reglene om aksjekapital i Danmark. Centros hadde en innskutt aksjekapital på GBP 100³, mens minstekravet i Danmark da var DKK 200 000. Centros klaget avgjørelsen inn til Østre Landsret. De mente at ut i fra Anpartsselskabsloven⁴ artikkel 117 kan utenlandske selskaper

¹ ER og FR er her henholdsvis Enhetsregisteret og Foretaksregisteret.

² Tilsvare et norsk aksjeselskap.

³ Tilsvare ca. DKK 1 000

⁴ Tilsvare den norske Aksjeloven.

som hører hjemme i et av EUs medlemsland, drive virksomhet i landet gjennom en filial. Østre Landsret ga medhold til E&S, og saken ble anket til Høyesteret.

I Høyesteret argumenterte Centros med sin rett til å etablere en filial av et lovlig registrert foretak i Storbritannia i henhold til EF-traktatens artikkel 43 og 48¹. Artikkel 43 gir et forbud mot restriksjoner som hindrer en statsborger i et medlemsland uhemmet å etablere seg på et annet medlemslands område. Denne artikkelen gjelder ut fra rammene gitt av artikkel 48 i traktaten. Artikkel 48 uttrykker at selskaper som er opprettet i overensstemmelse med opprinnelseslandets lovgivning samt har kontor innenfor EU, likestilles med personer som er statsborgere i et medlemsland. Betydningen av dette er at et lovlig selskap i Storbritannia skal uhindret kunne etablere seg på et annet medlemslands område.

Centros mente at det faktum at de aldri har drevet virksomhet i Storbritannia var irrelevant for deres rett til å etablere filial i Danmark. E&S mente at deres beslutning om å avslå registreringen ikke strider mot artiklene 43 og 48 fordi etableringen av en filial i Danmark kun er en måte å omgå de nasjonale reglene for innskutt aksjekapital. Avslaget ble videre begrunnet med ønske om å beskytte offentlige og private kreditorer samt andre kontrahenter. E&S mente at et avslag var nødvendig for å bekjempe konkursrytteri². Høyesteret valgte å utsette saken slik at EF-domstolen kunne ta stilling til om spørsmålet var i strid med de nevnte artiklene.

EF-domstolen kom frem til at E&S har brutt loven ved å nekte Centros å etablere seg i Danmark. Den danske regjeringen påsto at artikkel 43 ikke er gjeldende siden dette helt tydelig er en situasjon som er intern i Danmark, og at selskapet i Storbritannia kun er opprettet for å omgå danske regler. Domstolen så seg enig i regjeringens standpunkt, et standpunkt som heller aldri ble benektet av Centros. Domstolen mente allikevel at argumentet var irrelevant da Centros hadde fulgt lovgivningen i etableringslandet. Med et lovlig selskap i et medlemsland skal man kunne uhemmet drive virksomhet i et annet medlemsland.

¹ Artikkel 43 og 48 var tidligere artikkel 52 og 58.

² Dette begrepet benyttes ovenfor personer/aktører som gjentatte ganger slår seg selv konkurs.

EF-traktatens Artikkel 46¹ gir grunnlag for å etablere særlige regler for utenlandske statsborgere dersom man er bekymret for offentlig orden, sikkerhet og sunnhet. Det betyr at et medlemsland kan inntreffe beslutninger som skal hindre at statsborgere gjennom misbruk av traktatens bestemmelser unngår sine egne nasjonale lover, eller at de forsøker svindel eller missbruk av loven som påvirker fellesskapet. Til dette sier domstolen at en statsborger av et medlemsland som velger å etablere et selskap i det medlemslandet som virker minst restriktivt, for så å sette opp filialer i et annet land, ikke i seg selv er et missbruk som rettfærdiggjør bruken av artikkel 46. I tillegg påpekes det faktum at det ikke drives noe virksomhet i landet selskapet er registrert og har sitt kontor i, men bare i land der det har filialer, ikke er tilstrekkelig bevis for at det finnes missbruk eller svindel som gir grunnlag for å nekte etableringen.

Avslutningsvis skulle domstolen avgjøre om myndighetenes begrunnelse om beskyttelse av kreditorer kunne rettfærdiggjøres. E&S argumenterer med at det ikke finnes noen mindre restriktive midler for å beskytte slike institusjoner. Alternativet var å gjøre privatpersoner ansvarlige for selskapets kreditt, men det sees på som langt mer restriktivt enn å kreve et minimum av innskutt aksjekapital. Domstolens svar til dette er for det første at E&S sin begrunnelse ikke er omfattet av artikkel 46. I tillegg bemerkes at nasjonale foranstaltninger som begrenser utøvelsen av traktatens grunnleggende frihet må tilfredsstillende fire krav:

- ✓ De skal anvendes uten forskjellbehandling.
- ✓ De skal begrunnes i tvingende samfunnsmessige hensyn.
- ✓ De skal være tilpasset for faktisk å begrense det de prøver å begrense.
- ✓ Må ikke være større tiltak enn hva som er nødvendig for å oppnå målet.

Disse premisene er ikke tilfredsstillende. Praksisen er ikke egnet til å beskytte kreditorer, siden kreditorene til en filial i Danmark ville være utsatt for like stor risiko uavhengig av om selskapet driver virksomhet i Storbritannia eller ikke. Kreditorene er klar over at selskapet er etablert i Storbritannia under andre regler enn dem som gjelder i Danmark. Centrosdommen påpeker også at myndighetene har mulighet til å pålegge Centros en opplysningsplikt om at de er et utenlandsk limited selskap ovenfor kreditorer.

EF-domstolen ga Centros full støtte på alle punkter.

¹ Tidligere artikkel 56.

3.1.2 Überseering: Virkelig sete vs. innlemmelse

Etter Centros dommen oppsto mye usikkerhet om hvordan den ville gjelde for hvert enkelt land. Årsaken til usikkerheten var de europeiske landenes forskjellige tilnærminger til hvor et selskap var hjemmehørende. I Danmark benyttet man innlemmelse tilnærming som sier at et selskap er hjemmehørende i det landet der det er registrert (Baelz & Baldwin 2002). Storbritannia og Nederland har også denne tilnærmingen, men i Sentral-Europa benyttet de fleste land virkelig-sete-teorien. Denne sier at et selskap er hjemmehørende i det land der den virkelige ledelsen er. I henhold til denne teorien ville alle norske filialer av utenlandske selskap der all virksomhet er i Norge blitt ansett som norske selskaper. Fordi Tyskland benyttet virkelig-sete-teorien mente man at man hadde en sterkere sak enn hva danske myndigheter hadde mot Centros (Baelz & Baldwin 2002). Gjennom dette ønsket tyske myndigheter å oppnå det samme som danske myndigheter i Centros dommen, altså en nektelse av etablering.

Überseering er et selskap som ble registrert i Nederland, men hadde ledelse og all virksomhet i Tyskland. Etter tysk lovgivning skulle da altså Überseering anses som et tysk selskap og følge tyske selskapslover. Überseeringsaken ble også ført for EF-domstolen. EF-domstolen kom frem til at hvilken tilnærming man hadde i forhold til hvor et selskap var hjemmehørende ikke var relevant i forhold til de tidligere omtalte artiklene 43 og 48 i EF-traktaten. Dermed ble dommen den samme som i Centrossaken. Baelz & Baldwin (2002) mener at dette i praksis betydde slutten på virkelig-sete-teorien, fordi selskapers virkelige sete var irrelevant for EF-traktatens anvendelse.

3.1.3 Inspire art: Særskilte regler for filialer av utenlandske selskaper

Inspire Art Limited registrerte sitt kontor i England, men hadde i likhet med Centros aldri drevet noen virksomhet der. En filial av dette selskapet ble registrert i det kommersielle registeret i Amsterdam. For en filial av utenlandske selskap har Nederland en særskilt lov (LFUS) hvor det stilles strengere krav for etablering og drift (Kersting & Schindler 2003).

Etter behandling av Inspire Art Limited i nasjonale rettsinstanser ble saken også her ført for EF-domstolen. Her ønsker man å kartlegge om EF-traktatens artikkel 43 og 48 hindrer nederlandsk lovgivning å komme med ekstra betingelser for filialer av utenlandske selskaper. Det første som blir påpekt av EF-domstolen er at mange av bestemmelsene i

LFUS faller under ellefte direktiv, som omhandler krav til offentliggjøring av filialer som åpnes i medlemsland. I direktivet blir det grundig gått igjennom hva som kan kreves av slike selskaper. EF-domstolen mener at dette må anses som en utfyllende liste og at krav utover direktivet i så måte er i strid med artikkel 43 og 48. Domstolen kom frem til, i likhet med utfallet i Centrossaken, at det er irrelevant for etableringsfriheten om et selskap er stiftet i utlandet for å omgå innlandske etableringsregler og krav. Dermed vil LFUS kunne sies å være diskriminerende og i så måte brudd på etableringsfriheten.

Den nederlandske regjeringen sammen med den tyske, italienske og østerrikske regjeringene kom med et tilsvarende der de mener at LFUS ikke er lovstridig. For det første så anerkjenner LFUS disse selskapene på lik linje med alle andre, hvilket skiller denne saken fra Centros. For det andre mener de at målet med traktaten er at utenlandske selskaper skal kunne utvide virksomheten sin til flere land innenfor unionen. Når det nå har blitt vanlig at man registrerer selskapet i et annet land enn der man ønsker å drive virksomheten kun for å omgå dette landets lover, er det missbruk av etableringsfriheten. Derfor ønsker de at slike selskaper faktisk bør sees på som nederlandske, og at LFUS dermed ikke er diskriminerende. Domstolen svarte at, så lenge det ikke er snakk om svindel, er motivasjonen for å etablere seg via et annet land irrelevant i forhold til etableringsfriheten. LFUS gjelder kun for utenlandske selskaper og må dermed sees på som diskriminerende. Når den gjør det mindre attraktivt å velge slik eierform, må den anses å være et brudd på etableringsfriheten.

Forskjellsbehandling av utenlandske selskaper med hjemmel i artikkel 46 ble også prøvd. Artikkel 46 åpner for forskjellsbehandling av utenlandske selskaper dersom det er til det beste for offentlig orden, sikkerhet og sunnhet. EF-domstolen mente det ikke var grunnlag for forskjellsbehandling. Begrunnelser som beskyttelse av kreditorer, missbruk av etableringsfriheten, rettferdighet i næringslivet eller svakere skattekontroll er heller ikke holdbare. Det blir også påpekt at å straffe noen uten overtredelse er i mot den nasjonale loven. Kreditorer bør dessuten klare å beskytte seg selv.

3.1.4 Dommenes betydning for dagens NUF

Centros dommen medførte at etablering av filialer av utenlandske selskaper ikke kan begrenses, selv om dette åpenbart er gjort for å omgå de nasjonale selskapsreglene. Überseering dommen utfylte Centros gjennom å avlive virkelig-sete-teorien og dermed gjøre etableringslandets selskapslover gjeldene. Avslutningsvis gjorde Inspire Art saken det klart

at nasjonale myndigheter ikke har adgang til å etablere strengere lover for filialer av utenlandske selskaper enn for de nasjonale selskapsformene.

3.2 Forskjellige typer NUF

Vi har valgt å ta utgangspunkt i SSB sin rapport til Nærings- og handelsdepartementet den 27. Mars 2008. I denne rapporten valgte SSB å dele inn NUFer i tre hovedgrupper.

Gruppe 1:

I denne gruppen finner vi utenlandske foretak som på selvstendig grunnlag har registrert seg i Enhetsregisteret (EN) og Foretaksregisteret (FR) på det grunnlag av at de driver næringsvirksomhet i Norge. I denne gruppen finner vi:

- ✓ Tradisjonelle NUF: Store utenlandske foretak som driver virksomhet i Norge.
- ✓ ENK-NUF: Utenlandske enkeltmannsforetak som driver virksomhet i Norge.
- ✓ NUN-NUF: Nordmenn som etablerer foretak i utlandet for så å opprette et NUF i Norge og har virksomheten sin i Norge.

Gruppe 2:

Den andre gruppen består av utenlandske foretak som selv har registrert seg i ER, men som ikke er registrert i FR. Grunnen til at de ikke er registrert i FR er at de driver en virksomhet som ikke klassifiseres som næringsvirksomhet, eller at de ikke har startet sin virksomhet enda. I denne gruppen finner vi:

- ✓ Representasjonskontorer: Utenlandske foretak som har representasjon i Norge.
- ✓ Finansielle NUF der de har fått konsesjon og dermed etablert NUF, men har enda ikke startet virksomhet i Norge.
- ✓ Oppdrags NUF: Utenlandske selskaper som har ansatte og omsetning i Norge for et kortere tidsrom. De har ikke etablert virksomhet, men gjør et oppdrag i landet.
- ✓ Andre typer NUF som er registrert i ER.

Gruppe 3:

De NUFer som grupperes her er registrert med bakgrunn i myndighetsutøvelse i forvaltningen. Eksempler kan være:

- ✓ SKD-NUF: NUF som er registrert av Skattedirektoratet (SKD) på grunn av skattekrav
- ✓ MVA-NUF: NUF som er registrert av SKD fordi det er registrert i MVA-registeret.
- ✓ VPS-NUF: NUF registrert fordi det har konto i VPS

I vår utredning vil vi først og fremst fokusere på den første gruppen. De andre gruppene driver ikke virksomhet og blir i så måte uinteressante. Innenfor målgruppen er det de såkalte NUN-NUF som vi finner mest interessante, ettersom disse er eid av nordmenn som da har valgt å gå utenom norske selskapsregler for å etablere et selskap. Selv om det er NUN-NUF vi vil fokusere på, vil vi også forsøke å finne ut hvorfor store bankkonserner som Skandia, Fokus Bank og Swedbank velger NUF som etableringsform. De vil helt klart bli berørt av revisjonsplikten og har egenkapital som overstiger kravet til AS. Denne analysen vil bli presentert i oppgavens analysedel.

3.3 Hvorfor velge NUF?

Selv om NUF i utgangspunktet var beregnet på internasjonale selskaper har det i det senere år vist seg at selskapsformen også er veldig attraktiv for nordmenn som ønsker å stifte et selskap i Norge. De største fordelene og ulempene med denne selskapsformen kan sies å være følgende:

Fordeler

- ✓ Ingen kapitalkrav.
- ✓ Revisjonsfritak for mindre foretak.
- ✓ Ingen risiko utover innskutt kapital (som ofte er veldig liten).
- ✓ Sosiale rettigheter for eiere som er ansatt i eget selskap.
- ✓ Eget skattesubjekt.

Ulemper

- ✓ Selskapsetableringen må skje i utlandet.
- ✓ Vanskelig å få lån.
- ✓ Vanskelig å oppnå kredittlinjer hos leverandører.
- ✓ Myndighetene har denne selskapsformen under strengt oppsyn.
- ✓ Mistenkeliggjort (spesielt hvis mor er i skatteparadis)
- ✓ Kan ikke skattefritt omdanne NUF til AS som man kan med et enkeltpersonforetak.

Firmahjelp, som er et selskap som bistår med opprettelse av NUF, har følgende oversikt over forskjellene mellom NUF, ENK og AS.

Ansvar	ENK	AS	NUF
Personlig ansvarlig	Ja	Nei	Nei
Krav til kr. 100 000.- i aksjekapital	Nei	Ja	Nei
Dagpenger/sykepenger			
Rett til 100 % sykepenger	Nei	Ja	Ja
Rett til 65 % sykepenger	Ja	Nei	Nei
Rett til dagpenger ved arbeidsledighet	Nei	Ja	Ja
Rett til dagpenger ved permisjon	Nei	Ja	Ja
Permisjon			
Rett til å permittere seg selv og andre ansatte ved midlertidige driftsinnskrenkninger	Nei	Ja	Ja
Skatt			
All overskudd skattes som personinntekt	Ja	Nei	Nei
Mulighet for utbytte og kapitalbeskatning	Nei	Ja	Ja
Eierskifte / partnere			
Fleksible muligheter	Nei	Ja	Ja
Regnskap / revisjon			
Full regnskapsplikt med årsberetning etc.	Nei	Ja	Ja
Krav til revisor	Nei	Ja	Nei
Andre forhold			
Skatt til Norge	Ja	Ja	Ja
MVA til Norge	Ja	Ja	Ja
Rett til reisegodtgjørelse	Nei	Ja	Ja
Rett til bilgodtgjørelse	Nei	Ja	Ja
Arbeidsgiveravgift	Nei	Ja	Ja
Yrkesskadeforsikring	Nei	Ja	Ja

Tabell 3-1 Forskjeller mellom ENK, AS og NUF
Kilde: Firmahjelp (2009)

Selv om NUF stort sett sammenlignes med AS grunnet den begrensede risikoen, er det muligens som et alternativ til enkeltpersonforetak at det er mest attraktivt. Enkeltpersonforetak kan som nevnt føre til veldig stor personlig risiko som man kan eliminere hvis man benytter NUF i stedet. I tillegg oppnår man store personlige fordeler innenfor sosiale rettigheter dersom man er ansatt i et selveiet NUF fremfor å drive et enkeltpersonforetak. Disse rettighetene viser en veldig tydelig skjevhet mellom enkeltpersonforetak og andre selskapsformer, noe som gjør at enkeltpersonforetak blir svekket konkurransemessig. Allikevel kan problematikken rundt gjeldsfinansiering av NUF

gjøre at enkeltpersonforetaket blir mer attraktiv. Vegringen mot lån til NUFer har sin bakgrunn i at banker og andre kreditorer ikke har noen form for sikkerhet i kapitalinnskuddet. I tillegg kan forskjeller i nasjonale selskapslover gjøre det vanskelig å foreta innkrevninger av pant. Dette er også årsaken til at NUF ofte blir uglesett, det gir åpenbare insentiver til å ta opp gjeld før så å gå konkurs uten at eier taper noe selv. Man kan dog stille med personlig sikkerhet for et lån. Da beholder man mange av de sosiale rettighetene samtidig som man kan begrense problemet med lav tiltro i markedet, da vil imidlertid risikoen bli lik som ved et enkeltpersonforetak.

3.4 Dokumentasjonskrav

Det eneste kravet for at man skal få lov til å etablere et NUF i Norge er at man har et utenlandsk morselskap. Det spiller ingen rolle hvilken selskapsform det utenlandske selskapet har. NUFer har stort sett de samme pliktene ovenfor myndighetene i Norge som et vanlig AS (Zangenberg 2008:47) Det betyr at alle NUFer må levere en del skjema til Brønnøysundregistrene årlig. Siden 2005 har NUFer også blitt pålagt å føre regnskap som skal leveres inn til regnskapsregisteret. I tillegg må det leveres inn selvangivelse for selskapet. Denne inneholder opp til 60 vedlegg som også må leveres. Dette kan medføre mye arbeid, men som oftest tilfredsstillende et godt årsregnskap kravet til de fleste av disse vedleggene. De mest vanlige er næringsoppgave og avstemming av egenkapital, men for selskaper med ansatte trenger man årsoppgave over arbeidsgiveravgift og selskaper med anleggsmidler må fylle skjema for avskrivninger.

4. Skatt for NUF

”Norge er et skatteparadis for de superrike!” (Hansen 2008)

Ved flere anledninger har professor Terje Hansen ved Norges Handelshøyskole uttrykt at Norge er å anse som et skatteparadis. I en artikkel fra VG den 30.1.2008 uttrykker han at de superrike burde skamme seg. Her henviser han til investor Jens Ulltveit-Moe som kun betalte 0,15 % skatt på sin formue. Skatt blir sett på som en kostnad som stort sett alle ønsker å minimere. Å drive virksomhet gjennom et selskap kan ses på som en god anledning til å kunne kontrollere og planlegge skatten. I dette kapitlet skal vi ta for oss hvilke skatte- og avgiftsplikter som gjelder for NUF og for individuelle personer som er eiere av et slikt selskap.

4.1 Selskapet

Skatteplikt

I følge skatteloven § 2-2 første ledd har selskaper mv. plikt til å svare skatt såfremt de er hjemmehørende i riket. Et selskap anses som hjemmehørende i Norge dersom den virkelige ledelse og reelle virksomhet er i Norge. Dermed har størsteparten av alle NUF skatteplikt til Norge.

Selskapsskatt

Selskapsskatt tilsvarende den skatten en bedrift må betale av årets overskudd. Denne skal teoretisk sett tilsvare 28 % av overskudd før skatt. I praksis vil det ofte forkomme store avvik fra en så enkelt beregning. De største avvikene kommer av forskjellig syn på avskrivninger mellom myndighetene og bedriftene.

Merverdiavgift

Merverdiavgift (mva) er en statlig avgift på omsetning av varer og tjenester. Avgiftsplikten gjelder alle som utøver næring med omsetning av avgiftspliktige varer og tjenester, uansett om virksomheten drives av enkeltpersonforetak, ansvarlig selskap, kommandittselskap eller aksjeselskap. Merverdiavgiftsplikten gjelder likt for NUF og aksjeselskap. Mva. kan trekkes fra på alle innkjøp av varer og tjenester som er avgiftspliktige. Dermed er det bare mva. av verdiøkningen av en vare fra den er kjøpt til den er solgt som selskapet betaler til staten. Da unngår man å betale mva for den samme varen flere ganger. Avgiften tilsvarende i dag 25 % for

de fleste varer og tjenester, men det finnes noen unntak; det er 14 % på mat og 8 % på enkelte servicetjenester som persontransport og billetter til underholdning.

Arbeidsgiveravgift

Etter folketrygdloven § 23-2 første ledd skal arbeidsgivere betale arbeidsgiveravgift av lønn og annen godtgjørelse for arbeid i og utenfor tjenesteforhold som han plikter å innberette, jf ligningsloven § 6-2. Avgiften betales inn til folketrygden. Avgiften er i utgangspunktet 14,1 %, men det er mange utkantstrøk av Norge hvor den er lavere. Man må ikke betale arbeidsgiveravgift når eieren jobber for eget enkeltpersonforetak. NUF regnes som et aksjeselskap og da må det betales arbeidsgiveravgift for den lønn som en eieren får i selskapet, dette gjelder selv om personene er eiereier.

4.2 Person

Skatteplikt

Dersom man er som bosatt i Norge, må man betale skatt for all inntekt uavhengig av hvilket land den er opptjent i. Dermed vil utbytte fra morselskapet i utlandet bli skattepliktig til Norge. For å regnes som bosatt i Norge må man oppfylle ett av to krav. Det første sier at man skal ha oppholdt seg i landet i minimum 183 dager i løpet av en tolv måneders periode. Dersom denne perioden går over to skatteår, er man skattepliktig fra og med det andre året. Det andre kravet sier at man er bosatt i Norge om man har oppholdt seg i landet i minimum 270 dager over en treårs periode.

Inntektsskatt

Inntektsskatten har tre deler. Det er 28 % skatt på alminnelig inntekt. Alminnelig inntekt er en netto inntekt av all skattepliktig inntekt fratrukket kostnader. I tillegg kommer personfradrag og minstefradrag før man skal trekke fra skatten. Personfradrag er 40 800 kr for dem som er i skatteklasse 1 og 81 600 kr for dem som er i skatteklasse 2. Skatteklasse 2 består av dem som forsørger ektefeller og enslige som forsørger barn. Minstefradraget er 36 % av alminnelig inntekt, men det kan ikke overstige 70 350 kr. eller være lavere enn 4 000 kr.

Den andre delen av inntektsskatten er trygdeavgift. Den er 7,8 % av personinntekten. Personinntekt er all lønn, pensjon og annen inntekt som er oppstått fra aktiv næringsvirksomhet. Toppskatten, som er den tredje delen, beregnes også fra personinntekt.

Toppskatten har to trinn. Det første kommer ved 441 000 kr., der det skal betales 9 % skatt av alt overskytende. Det andre trinnet slår inn ved 716 600 kr. Alt over dette beløpet beskattes med 12 %. For et eventuelt utbytte fra filialen vil reglene for beskatning i det landet selskapet er registrert i gjelde. Utbytte er ikke fradragsberettiget for den norske filialen. Alt utbytte som kommer fra det utenlandske selskapet til den norske eieren skal skattlegges på lik linje med utbytte fra norske selskaper. Utbytte fratrukket skjermingsfradraget tillegges alminnelig inntekt og skattlegges med 28 %. Den innskutte kapitalen i NUFer er ofte svært lav noe som betyr at skjermingsfradraget i praksis blir lik 0.

Arv og gaver

Ved arv av NUF gjelder de samme reglene som ved arv av et ikke-børsnotert aksjeselskap. Etter skattelovens § 10-33 om kontinuitetsprinsippet trer arver eller gavemottaker inn i arvelaters eller givers skattemessige inngangsverdi. Det vil si at man overtar skjermingsgrunnlaget samt ubenyttet skjerming. Alt utbytte eller gevinst utover skjermingsfradraget regnes som alminnelig inntekt og beskattes med 28 %.

Formueskatt

I skattelovens § 4-1 første punkt står det at skattepliktig formue fastsettes til omsetningsverdi pr 1. januar fratrukket gjeld som vedkommende hefter for. I § 4-2 er det ramset opp hvilke eiendeler som ikke inngår i beregningen av formue. Utenlandske aksjer inngår ikke i denne listen. Dermed skal norske skatteyttere betale full formueskatt for utenlandske aksjer. Det vil allikevel kunne oppstå et problem med å beregne omsetningsverdien av slike aksjer, da de som regel aldri blir omsatt. Skattesatsen for formue er i dag 1,1 % for all formue over 470 000.

4.3 Skatt ved omgjøring fra NUF til AS

Det er mulig å endre et NUF til et norsk AS; det kan gjøres på to måter. Enten ved en fusjon eller ved overdragelse (Varjag 2009). En fusjon er skattefri dersom begge selskapene er hjemmehørende i Norge. Skal man fra NUF til AS, er AS overtakende part og NUF blir slettet. Det samme gjelder om man ønsker å gå andre veien. I et slikt tilfelle vil aksjeselskapet bli slettet. Ønsker man å gå fra NUF til AS kan man da etablere et AS som datterselskap av NUF og så fusjonere disse.

Man kan alternativt velge en ren overdragelse. Dette skal gå til markedspris slik at man risikerer å måtte betale en del skatt som investor i det overdratte selskap. Rent praktisk gjennomføres dette ved at man stifter et AS som kjøper alle eiendelene til NUF. Dette blir sett på som en transaksjon mellom nærstående parter. Det innebærer at en revisor må godkjenne transaksjonen, som skal meldes til Brønnøysundregistrene. Det forventes ofte også en uavhengig verdivurdering av transaksjonen fordi det ofte ikke er to uavhengige parter. Gevinsten skal det betales skatt for på lik linje med alle andre gevinster.

5. Revisjonsplikt for NUF

Revisjonsplikten blir ofte omtalt som et effektivt virkemiddel i kampen mot økonomisk kriminalitet. Vi ønsker gjennom dette kapitlet å sette et søkelys på selskapers revisjonsplikt samt revisors rolle i samfunnet. Videre vil vi skrive om skillet mellom regnskapsførers rolle i forhold til revisors. Deretter tar vi for oss NOU 2008:12 som handlet om revisjonsplikten for små selskaper. Vi avslutter kapitlet med en gjennomgang av revisjonsplikten i andre europeiske land.

5.1 Selskapers revisjonsplikt

I dag skal samtlige selskaper som er regnskapspliktige la sitt regnskap revideres av en revisor. Hvem som er regnskapspliktig kan man finne en komplett liste over i regnskapsloven. AS vil alltid være regnskapspliktige, også ANS/DA er regnskapspliktige dersom de oppfyller kriteriene:

- ✓ Fem millioner i omsetning.
- ✓ Fem ansatte.
- ✓ Alle deltakere er flere enn fem.
- ✓ Noen av deltakerne er juridiske personer med begrenset ansvar.

Enkeltpersonsforetak som i året samlet har hatt eiendeler med verdi over 20 millioner kroner eller et gjennomsnittlig antall ansatte høyere enn 20 årsverk har regnskapsplikt. Utenlandske foretak som utøver eller deltar i virksomhet i Norge, og som er skattepliktig til Norge, er regnskapspliktig.

Imidlertid er det et unntak fra hovedregelen gjennom Revisorloven § 2-1 annet ledd som fastslår at dersom den regnskapspliktige har samlede driftsinntekter som ikke overstiger fem millioner er man unntatt revisjonsplikten. Dette gjelder ikke for aksjeselskaper som uansett har revisjonsplikt. Men dette medfører at samtlige NUF med under fem millioner i driftsinntekter til dags dato ikke er underlagt revisjonsplikt.

5.2 Revisors rolle

Revisorloven § 5-1 uttrykker at revisors hovedoppgave er å vurdere årsregnskapets utarbeidelse og fastsettelse opp mot gjeldene lover og forskrifter. Revisor skal kontrollere om ledelsen oppfylder deres plikter når det gjelder ordentlig og oversiktlig registrering og dokumentasjon av regnskapsopplysninger. Dermed vil revisor bidra til å forebygge og avdekke misligheter og feil i regnskapet. Der hvor det foreligger mistanke om straffbare handlinger er revisor, i henhold til hvitvaskingsloven, pliktig til å rapportere til Økokrim.

Revisor blir betraktet som en tillitsperson i samfunnet. Et regnskap godkjent av en revisor blir ansett som kvalitetssikret og uten vesentlige feil. Flere skandaler igjennom tidene, slik som Enronskandalen¹, har vist at revisor ikke alltid er å stole på. Slike tilfeller kan imidlertid sies å tilhøre sjeldenhetene. Skattedirektoratet uttaler i sitt brev til finansdepartementet (SSB 2006) at deres erfaring er at regnskaper gjennomgått av revisor holder bedre kvalitet enn de av kun regnskapsførere.

5.3 Forskjellen mellom revisjon og regnskapsføring

En regnskapsførers rolle er noe annerledes enn revisors. Regnskapsføring regnes som utføring av oppdragsgivers plikter etter blant annet regnskaps- og bokføringslovgivningen og at oppdragets omfang avtales med klienten. Dermed vil en regnskapsførers kontrolloppgaver være betydelig avgrenset sett i forhold til revisors kontrollfunksjon. En revisor vil være mer uavhengig og vil ha en utvidet kontrollfunksjon sammenlignet med hva en regnskapsfører typisk har.

5.4 NOU 2008 : 12 Revisjonsplikt for små foretak

Den 11. Mai 2007 ble et utvalg nedsatt for å utrede eventuelle unntak fra revisjonsplikt for små foretak som i dag er revisjonspliktige (NOU 2008:12). Utvalget har arbeidet ut fra at NUF og norske selskaper skal likebehandles. Utvalget besto av elleve personer og ble ledet av professor Rune Sæbø. Utvalget leverte sin anbefalelse til finansdepartementet den 27. juni

¹ Enron var et energiselskap som gikk konkurs den 2. desember 2001. Revisjonsfirmaet Arthur Andersen hadde godkjent noen regnskapsprosedyrer som grenset svært nært til bedrageri. Skandalen førte til en avvikling av det omtalte revisjonsselskapet.

2008. Her skrev utvalget at revisjonsplikten skulle videreføres for små aksjeselskaper, og dermed også innføre revisjonsplikt for NUF. Utvalget var splittet i denne avgjørelsen. Flertallet besto av syv medlemmer mens mindretallet besto av tre. Det siste medlemmet valgte å ikke ta standpunkt til spørsmålet.

Flertallets begrunnelse

Argumentasjonen var basert på revisjonens betydning for en korrekt skatte- og avgiftsberegning samt avdekking av økonomisk kriminalitet. Et annet argument var at en opphevelse av revisjonsplikten ville svekke kreditorvernet.

Mindretallets begrunnelse

Argumentasjonen fra mindretallet var kostnadsbasert. De mente at kostnaden for små selskap ble uforholdsmessig stor. Et annet argument som mindretallet fremsatte var harmoniseringen med regelverket i andre land. Mange land i Europa har liberalisert reglene og har gått mer mot engelsk lovgivning. Mindretallet uttaler at de ser problemet med dårligere kvalitet på skatte- og avgiftsgrunnlaget. Imidlertid mener de at dette kan behandles på andre måter enn ved å opprettholde revisjonsplikten.

5.5 Revisjonsplikten i et internasjonalt perspektiv¹

Revisjonsplikten i mange EU land har forandret seg veldig mye de siste årene. Dette kommer dels på grunn av en modernisering av selskapsretten men også på bakgrunn av EU sitt forslag om å redusere selskapenes administrative byrde med 25 % fram til 2012 (COM 689, 2006).

Danmark

Danmark innførte en ny reform i 2006 som var i samsvar med EUs reform og ønsket dermed å redusere den administrative byrden med 25 % innen 2012 (Økonomi- og Erhvervsministeriet 2008). I den nye reformen ble det lagt opp til at foretak under en viss grense skulle bli fritatt kravet om revisjonsplikt. Denne grensen har den danske regjeringen uttalt at man ønsker å øke gradvis slik at den møter den maksimale grensen tillatt av EU².

¹ Store deler av dette kapittelet er basert på NOU 2008:12

² EU sine maksgrenser for å fjerne revisjonsplikten er: (Minst to av punktene må oppfylles)

I ”Rapport om revisjonsplikten for B-virksomheter” utført av Erhvervs og selskapsstyrelsen ble det kartlagt hvordan strukturen blant de 130 000 små selskapene i Danmark var. I rapporten vises det til at 38 % av de små selskapene var tomme, altså uten reell næringsvirksomhet. 82 % av selskapene med virksomhet hadde under tolv millioner danske kroner i omsetning; 64 % hadde under fem millioner. Når det gjelder sysselsetting i disse små selskapene hadde 60 % fire ansatte eller færre. 59 % av driftsselskapene hadde bare en eier.

Finland

Før den nylige reformen måtte samtlige selskaper med begrenset ansvar ha revisor i Finland. I 2002 ble det nedsatt utvalg som skulle se på den finske revisorloven. Mindretallet gikk her inn for en fortsatt revisjonsplikt. Sluttresultatet i Finland ble en opphevelse av revisjonsplikten for selskaper som faller under følgende terskelverdier:

- ✓ Balansesum lik 100 000 euro.
- ✓ Omsetning lik 200 000 euro.
- ✓ Færre eller lik 3 ansatte.

Derimot for stiftelser og selskaper som har hovedvirke med verdipapirer, samt selskaper som har betydelig innflytelse over et annet regnskapspliktig selskap, skal det alltid ha revisjonsplikt.

Den svenske utredningen

Den svenske regjeringen følger EU sitt forslag og har også som mål å redusere selskapenes administrative byrde med 25 %. Den svenske utredningen (SOU 2008:32) fastslår at kun 4 % av aksjeselskapene skal ha revisjonsplikt. Utredningens forslag består i en opphevelse av revisjonsforpliktelsen for alle selskaper som oppfyller de øvre grensene til EU. Viktig å merke seg er det at per dags dato har alle filialer av utenlandske selskaper revisjonsplikt i Sverige. For mindre filialer ser denne imidlertid ut til å forsvinne innen kort tid. Planlagt innføring av den nye loven er satt til 1. Juli 2010.

-
- ✓ Nettoomsetning på mer enn € 8,8 mill.
 - ✓ Balanse på mer enn € 4,4 mill.
 - ✓ Gjennomsnittlig ansatte

Storbritannia

I 1967 innførte Storbritannia revisjonsplikt for samtlige aksjeselskaper. Imidlertid ble det i 1993 gjort unntak for såkalte private limited companies. Etter 1993 har terskelen for når revisjonsplikten inntreffer blitt forhøyet tre ganger, i 1997, 2000 og 2004 (NOU 2008:12). I dag er grensene lik det maksimale som er tillatt i henhold til det fjerde selskapsdirektivet. ”Professional Oversight Board on Accountancy” utførte en undersøkelse i etterkant av den siste forhøyningen. Denne undersøkelsen viste at 90 % av selskapene i England, Nord-Irland og Wales blir betraktet som små, 90 % av disse valgte å benytte seg av fritaket for revisjon (NOU 2008:12). I en rapport fra ”Financial Reporting Councils” fremsatt i 2007 vises det til en nedgang i antall godkjente revisorer på 20 % i perioden 2001-2006. Antall revisjonsselskap har hatt en nedgang på 10 % i 2006. Det antas at disse fallene har tilknytning til lettelsene i revisjonsreglene.

Andre europeiske nasjoner

Revisjonsplikt for små foretak i andre europeiske land		
Land	Ja	Nei
Tyskland		x
Nederland		x
Belgia		x
Frankrike		x
Republikken Irland ¹		x
Luxembourg		x
Spania		x
Portugal		x
Italia		x
Hellas		x
Østerrike		x

Tabell 5-1 Revisjonsplikt for små foretak i andre europeiske land²
Kilde: NOU 2008:12

¹ Republikken Irland er her et spesielt tilfelle. Her vil alle morselskaper, datterselskaper, banker, forsikringsselskaper, Selskapskategorier listet i «Second Schedule to the Companies (Amendment) (No 2) Act, 1999» ha revisjonsplikt. Dersom et selskap ikke møter disse kriteriene og kommer under de noe høye kravene til maksimal omsetning, balanse sum og ansatte er små selskaper fritatt for revisjon.

² Denne fremstillingen er noe forenklet. I hvert land sitt tilfelle er det forskjellige terskelverdier for hva som defineres som et mindre selskap. I tillegg har noen av landene pålagt revisjonsplikt for enkelte selskapstyper uavhengig av størrelse, som for eksempel hos banker og forsikringsselskaper.

6. Behandling av konkurser i NUF

Problemstilling om norske domstoler kan åpne konkurs i et NUF har vært omdiskutert i lengre tid. Konkursbehandlingen av et NUF kan sies å være et av de juridisk vanskeligste spørsmålene rundt NUF som selskapsform. I perioden 1987 til 1992 hadde Norge en sterk økning i antall konkurser. Da, som nå, ble det gitt uttrykk for at konkurskriminaliteten var et stort problem. I undersøkelser utført blant annet av Langli (2001) ble det påvist mistanker om straffbare forhold i 56 % til 70 % av alle undersøkte konkurser på 1990 tallet. For å møte problemet med konkurskriminaliteten ble det den gangen gjennomført to tiltak. Tiltakene besto i opprettelsen av Økokrim i 1989 samt oppstarten av forskningsprogrammet om økonomisk kriminalitet¹ i 1992.

I den senere tid har vi sett opprettelsen av selskaper som bidrar til det som kalles proaktiv konkursplanlegging. Et eksempel på et slikt selskap er konkurs-net². Gjennom deres nettsider opplyses at de kan være behjelpelig med blant annet:

- ✓ Sikring av verdier
- ✓ Reduksjon/bortfall av gjeldbyrden
- ✓ Reduksjon/bortfall av utestående skatter og avgifter

I aftenposten den 18.11.2008 har uttalelsesansvarlig i konkurs-net sagt at selskapet har rundt 400 kunder. Økokrim har på sin side hevdet at dette selskapet ikke bedriver noen reell aktivitet og kun er etablert for å drive svindel (Aftenposten 19.11.2008). Om selskapet er fiktivt eller ikke vites ikke.

Videre i kapittelet vil vi foreta en gjennomgang av den juridiske problemstillingen rundt konkurser for NUF. Mulighetene for å drive et NUF under konkursskarantene vil også bli behandlet.

¹ Forskningsprogrammet skulle avdekke den økonomiske kriminalitetens former og de mekanismer den virker gjennom. I tillegg skulle det pekes på tiltak som kan være egnet til å forebygge, kontrollere og redusere omfanget av denne kriminaliteten.

² <http://www.konkurs-net.net>

6.1 Kan man slå et NUF konkurs i Norge?

Selv om et NUF har et norsk organisasjonsnummer vil det ikke være et selvstendig rettssubjekt ¹(Konkursrådet 2008). Ved å åpne konkurs i et NUF vil en dermed måtte forholde seg til det utenlandske morselskapet. Dette gjelder imidlertid ikke alle typer NUF. Konkursrådet mener at de såkalte NUN-NUF, altså NUFer uten reell virksomhet i opprinnelseslandet og med norske eiere, har verneting² i Norge. Ved å ta utgangspunkt i konkursloven § 146 så hører konkursbehandlingen av et selskap som er registrert i Foretaksregisteret under den tingretten hvor selskapet har sitt hovedforretningssted. Det er viktig å merke seg at dette er en intern norsk lov som ikke var ment til å behandle spørsmålet om norske domstolers evne til å åpne konkurser i utenlandske selskaper. Imidlertid skriver konkursrådet (2008) at bestemmelsen har blitt praktisert som at norske domstoler har kompetanse til å åpne konkurser i utenlandske selskaper som har sitt hovedforretningssted i Norge³. Dette må allikevel ses i lys av at høyesterett enda ikke har vurdert spørsmålet. De resterende NUF med hovedforretningssted i utlandet, må konkursen åpnes i hjemlandet til dette landets interne regler.

Dersom norske domstoler har hjemmel til å åpne konkurs i et NUF vil spørsmålet bevege seg over til om konkursen vil anerkjennes av myndighetene i den utenlandske staten. Norge er en del av Den nordiske konkurskonvensjonen. Denne regulerer medlemmenes plikt til å akseptere at en konkurs åpnet i en av statene også vil omfatte skyldnerens formue i en av de andre stater. Det følger videre av konvensjonen at dersom Norge åpner en konkurs skal de andre nordiske landene anerkjenne denne. Rent praktisk vil den utenlandske staten, ved åpnet konkurs i Norge, sørge for registrering av formuesgjenstander som finnes i landet samt sørge for midlertidig oppbevaring av disse. I tillegg skal den utenlandske staten sørge for salg av gjenstander som ikke egner seg for lagring (Johnsen 2008).

Mange NUF-tilbydere har spesialisert seg på etablering av selskaper i Storbritannia. Hvordan konkurser behandles her blir dermed av stor interesse. I Storbritannia ble det i 2006 etablert en ny lov om utenlandske konkurser, den het ”The cross-boarder Insolvency Regulations

¹ Med et selvstendig rettssubjekt så menes en som kan få rettigheter og pådra seg forpliktelser i henhold til rettsreglene.

² Et verneting er det område som hører inn under en domstol der en sak kan eller skal reises i første instans.

³ Eksempel på dette kan ses i dom LB-2007-107531

2006 (CBIR 2006)”. Johnsen (2008) skriver at denne lovens artikkel 15 åpner for at utenlandske representanter kan søke til britiske domstoler om godkjenning av en utenlandsk konkursbehandling. Et naturlig spørsmål vil da bli om myndighetene og domstolene vil være hjelpeløse, samt om norske representanter vil kunne delta i konkursbehandlingen. Om dette skriver Johnsen (2008) at artikkel 13 i CBIR 2006 sikrer at utenlandske kreditorer gis samme rettigheter som britiske kreditorer til både å starte og delta i konkursåpninger under britisk konkurslovgivning. Imidlertid vil ikke et utenlandsk krav endre prioriteten til britiske krav. Dermed vil man som utenlandsk kreditor stå i fare for å miste sin prioritet og dermed bli dårligere stilt enn om konkursen hadde blitt åpnet i Norge.

Hvordan et NUF konkursbehandles dersom morselskapet er etablert utenfor EØS finnes det, etter vår oppfattelse, ingen litteratur på. Selv med innføringen av CBIR 2006 vil det å være kreditor for NUFer by på mange bekymringer i form av sikring av pant. I dag er det et stort problem for mange NUF-eiere at man ikke får ta opp lån, noe som kanskje er forståelig med tanke på kompleksiteten rundt en eventuell konkurs og innkrevning av pant.

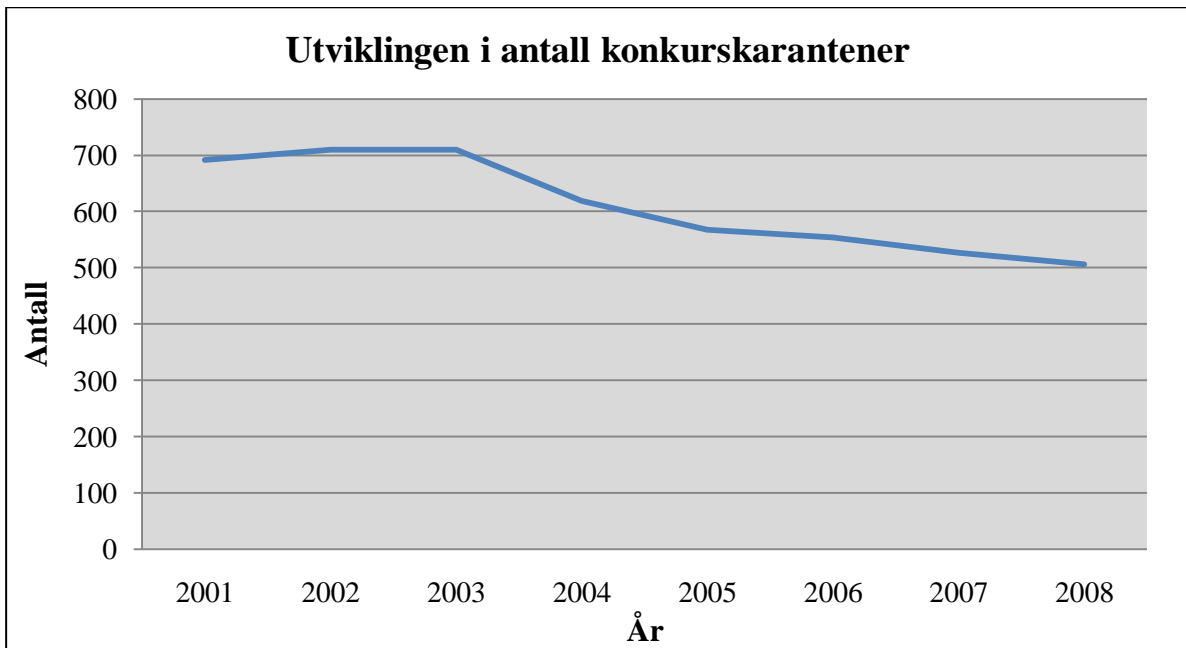
6.2 Sletting i utenlandske registre men ikke i det norske

En spesiell situasjon oppstår dersom det utenlandske foretaket slettes i hjemlandets register, og eierne ikke selv tar initiativ til tilsvarende sletting i Foretaksregisteret. Det skjer ingen rutinemessig utveksling av informasjon mellom de utenlandske registrene og Foretaksregisteret (Konkursrådet 2008). NUFet kan derfor fortsatt være registrert, selv om morselskapet ikke lengre eksisterer. Engelsk lovgivning stiller flere innsendingsplikter ovenfor selskaper som er registrert i deres register. Dersom disse pliktene ikke blir oppfylt risikerer man at det engelske selskapet blir slettet. Konkursrådet (2008) skriver at det i flere tilfeller blir slettet engelske selskaper uten at deltakerne eller ledelsen er klar over dette. En naturlig konsekvens av et slettet utenlandsk morselskap vil være at den norske filialen må opphøre. Men ofte lever filialene videre. Brønnøysundregistrene sendte ut en pressemelding den 29.11.2006 der det ble formidlet at 100 NUF risikerte å bli slettet da disse ikke var registrert i britiske registre lengre. Av disse 100 var 32 aktive og 23 var mva registrerte. Hva er så konsekvensene av å drive et NUF dersom morselskapet er slettet? Konkursrådet (2008) skriver da at et NUF muligens er å anse som et enkeltpersonsforetak. Dermed vil innehaveren(e) stille ubegrenset personlig ansvarlig for virksomhetens forpliktelser.

Konsekvensene blir med andre ord store av å fortsette driften av et NUF etter morselskapets sletting.

6.3 Drive NUF under konkurskarantene

Av konkursloven § 142 tredje led følger det at en konkurskarantene innebærer at skyldneren i løpet av to år ikke kan påta seg eller reelt utøve nye verv som daglig leder. Viktig å påpeke i denne oppgaven er at en konkurskarantene ilagt i Norge ikke begrenser ens mulighet til å etablere et selskap i utlandet. Imidlertid kan man altså ikke drifte en filial av det utenlandske selskapet under en norsk konkurskarantene. På en annen side kan man fortsatt være selskapets kontaktperson. Forholdene rundt dette vil vi komme tilbake til i oppgavens analysedel. Av figur 5-1 kan vi se utviklingen i antall norske konkurskarantener.

Figur 6-1 Utviklingen i antall konkurskarantener
Kilde: SSB

7. NUF i et internasjonalt perspektiv

Den internasjonale definisjonen av nasjonale filialer av utenlandske selskap er pseudo-foreign company. En annen definisjon vi har kommet over er quasi-foreign corporation. Det internasjonale arbeidet rundt pseudoutenlandske selskaper er meget omfattende. Dessverre er mye av arbeidet rundt dette skrevet på de respektive landenes eget språk. Vi vil allikevel forsøke å gi et bilde av en rekke europeiske land sitt arbeid rundt denne selskapsformen.

7.1 EU land

EU sentralt

EU kommisjonen igangsatte et stort forenklingsprogram for europeiske selskaper i 2005 med over 100 initiativ (COM 689 2006). I COM 689 ble det blant annet foreslått at hele EU regionen skulle forsøke å redusere selskapenes administrative byrde med 25 % innen 2012. Målsetting er å gjøre europeiske foretak mer konkurransedyktige, samt stimulere europeisk økonomi. I mange europeiske land foregår det dermed en forenkling i reglene rundt selskaps-, regnskaps- og revisjonslovgivningen.

Sverige

Den svenske ekvivalenten til et NUF er ”svenskt utlandsregistrerat företag” (SUF). Antallet SUFer har tredoblet seg fra 1999 til 2006 (Sveriges television 2006). Et SUF minner veldig om den norske formen. Etter ”Lag 1992:160 om utländska filialer” § 11 skal alle svenske filialer ha en egen bokføring. Denne skal være skilt fra det utenlandske foretaket. Filialens regnskaper skal etter samme lov § 12 granskes av en autorisert eller godkjent revisor. Her skiller SUFene seg fra NUF. Mens man i Norge slipper revisjon er man i Sverige pålagt dette. Som nevnt tidligere forsvinner plikten ved innføringen av en ny lov den 1. Juli 2010 (Bråthen 2008).

Danmark

Etter Centrosdommen har den danske stat lenge forsøkt å finne en måte å omgå denne dommen. Skatteministeren i Danmark fremsatte i 2000 lovforslaget L 212 som tilsa at alle virksomheter i Danmark måtte ha minst 125 000 kroner i kapitalinnskudd. Denne loven ble senere vedtatt. På grunn av meget sterk kritikk ble denne loven opphevet. Det er så nedsatt et utvalg som skal se på modernisering selskapsretten. Det foreslås i utvalgets betenkning fra

november 2008 at man ønsker å oppheve kapitalkravet helt for å begrense fristelsen av å etablere filialer av utenlandske selskaper. Betenkningen er nå ute til høring og forventes fremsatt som et lovforslag rundt februar 2009.

Frankrike

I Frankrike skilles det mellom tre typer selskaper:

- ✓ Societè Anonyme (SA)
- ✓ Société A Responsabilités Limités (SARL)
- ✓ Société par Actions Simplifiée (SAS)

SA

Minimum kapitalinnskudd for denne selskapsformen er € 37 000. For å opprette et slikt selskap må man ha minst syv aksjeeiere. Som for aksjeselskap i Norge er også eierne her begrenset ansvarlig. Eierne er kun ansvarlig opp til deres kapitalinnskudd. For denne selskapsformen må regnskapene bli gått igjennom av en statsautorisert revisor.

SARL

Dette er selskapsformen som er i konkurranse med pseudoutenlandske selskaper. I denne selskapsformen ble nylig kravet til kapitalinnskudd redusert til 1 euro. Dermed har også Frankrike lettet på selskapslovene for å imøtegå tendensen av å benytte filialer. Ved denne selskapsformen har eierne også begrenset ansvarlig opp til deres kapitalinnskudd.

SAS

Dette er en ny type selskapsform i Frankrike. Denne er ment til å være et verktøy for å skape Joint Ventures mellom franske selskaper og utenlandske partnere. Minimums innskuddskapital må tilsvare € 37 000. Selskapet må ha minimum to aksjeeiere og en styreleder. Eiernes risiko for tap vil tilsvare deres innskudd.

Spania

Spania har valgt en litt annen tilnærming til problemet med pseudoutenlandske selskaper. Der de andre landene har valgt å redusere kravet til aksjekapital har man i Spania valgt å fokusere på byråkratiet rundt opprettelsen av et nytt selskap. I 2003 kom den nye selskapsformen som kalles Sociedad Limitada Nueva Empresa (SLNE). Dette er en forenkling av det opprinnelige Sociedad de Responsabilidad Limitada(SL), som tilsvarer et norsk aksjeselskap. SLNE skal kunne opprettes på en dag. Meningen er å motivere små og

mellomstore, spanske selskaper til å etablere hovedkontor i Spania fremfor å etablere en filial. Den er ikke ment å skulle konkurrere med land som for eksempel Storbritannia for å tiltrekke seg utenlandske selskaper (Sociedades Limitadas 2009).

Det er som nevnt ikke redusert kapitalkrav, innskutt kapital må være €3.012. Det er krav til at hele dette beløpet skal være kontanter ved opprettelsen. Det er for øvrig satt en øvre grense på €120.202, hvilket signaliserer at dette ikke er ment for større selskaper. Videre er det en begrensning på maksimalt fem eiere og alle disse må være personer. Det er altså ikke lovlig med institusjonelt eierskap av SLNE. Det stilles også krav til at navnet på selskapet må inneholde navnet på minst en av investorene og det må stå SLNE (eventuelt fullt navn) fremst i navnet.

Tyskland

Tyske myndigheter har vist ved Überseering saken at de ønsker å kjempe mot pseudoutenlandske selskaper. De har kommet med endringer til selskapstypen Gesellschaften mit beschränkter Haftung (GmbH), som tilsvarende et norsk aksjeselskap (DLA Piper 2008). Kapitalkravet er blitt redusert fra €25.000 til €10.000, der halvparten må være i kontanter. De har også redusert minstekravet til pålydende fra €100 til €1. Dette er blitt gjort for at det skal bli lettere å få til finansiering siden man kan dele investeringen opp i flere eiere. Det er i tillegg opprettet et slags gründerselskap der man ikke trenger mer enn €1 i innskudd. Det er ikke en egen selskapsform, men en variant av GmbH. Det er kun mulig å benytte seg av denne varianten dersom man skal starte en veldig lite kapitalkrevende virksomhet.

Også i Tyskland har myndighetene gjort det mye enklere å stifte et GmbH enn tidligere. Før fikk man ikke registrert et selskap før man hadde alle lisenser og konsesjoner i orden. Dette er ikke nødvendig i dag, og man sparer dermed en del papirarbeid ved etableringen av et selskap. Motivet for dette er at det skal være enklere for gründere å starte opp et selskap med begrenset personlig ansvar.

Nederland

Til tross for at nederlandske myndigheter prøvde å hindre Inspire Art å omgå nederlandsk lovgivning, virker det som om at landet ønsker å tiltrekke seg utenlandske selskaper (de Nerè 2008). Etter tapet i Inspire Art saken, har nå Nederland kommet med endringer som skal være veldig fordelaktige for etablering av selskaper (AKD Prinsen Van Wijmen 2007).

De nye lovene er ventet å bli introdusert i 2009. Den største endringen er også her at de har lettet på kapitalkravet; tidligere var det på €18.000, men nå er det kun €0,01. Det er også gjort en del for å lette på byråkratiet rundt registreringen, samt endret på enkelte aksjeformer. Man kan emittere aksjer uten stemmerett, eller aksjer som ikke får noe av utbytte og mister rettighetene sine ved avvikling.

7.2 SPE Ordningen

Den 25. Juni 2008 la EU-kommisjonen fram et forslag til en forordning som satte til livs en ny selskapsform, europeisk privat selskap (SPE). Selskapsformen er planlagt å gjelde fra 1. Juli 2010. Bakgrunnen for å etablere en ny selskapsform var kommisjonens ønske om at næringsdrivende skulle få selskaper som ble regulert under de samme selskapsrettslige reglene, uansett hvilket land selskapet var etablert i (Høringsbrev fra Justisdepartementet 2008) Denne selskapsformen mener kommisjonen vil spare næringsdrivende tid og penger innenfor områder som juridisk rådgivning, ledelse og administrasjon. Dette vil styrke konkurransevne til små og mellomstore selskaper i EU. Små og mellomstore bedrifter (SMB) utgjør mer enn 99 % av foretakene in EU. Imidlertid er kun 8 % av disse aktive i handel over landegrenser (COM 2008 396/3).

SPE er en selskapsform med begrenset ansvar. Eiernes andeler skal ikke kunne omsettes i et allment tilgjengelig marked. Dermed vil SPE være et alternativ til de forskjellige nasjonenes aksjeselskaper. Selskapet kan etableres i alle av EUs medlemsland uavhengig av hvor selskapet driver sin verdiskapning eller hvor den ledes fra. Et SPE vil være underlagt de selskapsrettslige reglene som gjelder i det landet selskapet er etablert, dersom ikke annet er regulert i forordningen eller i selskapets vedtekter. Andre rettsområder utenfor selskapsretten, slik som arbeidsrett, skatterett, regnskapsregler, konkurs- og insolvensrett osv. vil reguleres av den nasjonale retten i medlemsstatene (Høringsbrev fra Justisdepartementet 2008). I kommisjonens forslag foreslås et kapitalkrav ved etablering pålydende € 1. Justisdepartementet har i utgangspunktet ønsket denne selskapsformen velkommen. Imidlertid ønsker justisdepartementet at enkelte spørsmål må behandles grundigere (Høringsbrev fra Justisdepartementet 2008):

1. Forordningens regler om organisering av selskapets ledelsesorganer.

Forslaget kommisjonen har lagt frem innebærer at organiseringen av ledelsesorganene skal reguleres i selskapets vedtekter, ikke av forordningen.

Departementet uttrykker at det ikke er opplagt ”at dette vil være en enklere ordning for selskapene enn en ordning der hovedpunktene er regulert i selve forordningen gjennom fravikelige regler” (Bråthen 2008).

2. Tillit til SPE – formen

Med begrenset ansvar samt et så lavt kapitalinnskudd stiller departementet seg undrene til hvilken status denne selskapsformen vil få. SPE sammenlignes videre med NUF og det uttrykkes en fare for de samme problemene med SPE som for NUF.

3. Ikke regler om ansvar for ledelsesorganene.

Finansdepartementet stiller også spørsmålstegn ved at forordningen ikke har regler om ansvar for ledelsesorganene i SPE. Av forordningens artikkel 31 nr. 5 kan man lese at ledelsens ansvar overfor tredjepersoner skal være overlatt til nasjonal rett å regulere. Igjennom dette vil det være usikkert om man kan pålegge medlemmene i ledelsen erstatningsansvar i henhold til norske regler.

7.2.1 Revisjonsplikt for SPE

Det er stor uenighet om forslaget for selskapsformen overlater spørsmålet om revisjonsplikt til de nasjonale myndighetene eller om dette kan reguleres i selskapets egne vedtekter. Kommisjonen ønsker at et SPE skal ha anledning til å regulere flere selskapsmessige spørsmål i sine vedtekter. Et SPE må, i henhold annex 1¹ kapittel 5 i COM 396/3, ta stilling til i sine vedtekter:

”Whether the SPE has an auditor and where the articles of association provide that the SPE should have an auditor, the procedure for his appointment, removal and resignation.”

Med andre ord skal et SPE selv regulere, i sine vedtekter om det skal ha revisjon. Imidlertid trekkes artikkel 25 inn i belysningen om revisorplikt for et SPE. Her skrives:

“An SPE shall be subject to the requirements of the applicable national law as regards preparation, filing, auditing and publication of accounts.”

Her uttrykkes det eksplisitt at et SPE skal være underlagt gjeldene nasjonal lov når det kommer til blant annet revisjon.

¹ I Annex 1 oppstilles en rekke kriterier som ”articles of association” skal regulere i forbindelsen mellom aksjonærene og ledelsen av selskapet.

Tolkningen vil være kritisk for om man mener et SPE har revisjonsplikt. Finansdepartementet uttrykker blant annet i en artikkel i Dagens Næringsliv (25.9.2008) at de tolker det dit hen at det er registreringslandets regler om regnskap og revisjon som skal gjelde. I samme artikkel gir jusprofessor Tore Bråthen uttrykk for at finansdepartementet har tolket feil. Bråthen, sammen med flere andre professorer, tolker forordningen slik at selskapene selv avgjør om man ønsker revisjon eller ikke. Imidlertid, dersom man ønsker revisjon skal nasjonal rett regulere innholdet i denne revisjonen.

Mange av svakhetene rundt SPE er under utarbeiding i EU. Dermed vil man om ikke lenge få en avklaring rundt revisjonsplikten. Bråthen (2008) skriver i Magma at det ikke virker sannsynlig at EU vil legge opp til en revisjonsplikt for denne selskapsformen.

7.2.2 Skatt for SPE

I kommisjonens forslag skrives dette om skatt:

”The proposal also aims to reduce compliance costs on the creating and operation of businesses arising from the disparities between nation rules both on the formation and on the operation of companies.”

Kommisjonen uttrykker blant annet gjennom dette forslaget at SPE skal være skattenøytralt dersom man operer innenfor EU. Dermed blir det kritisk at SPE får den samme skattemessige behandlingen som de lignende nasjonale selskapsformene.

7.3 Den amerikanske Delaware effekten

Mange frykter nå at utviklingen det siste tiåret bare er starten på det som vil være en selskapsflukt til de minst regulerte landene. Dette er en utvikling som minner om den såkalte Delaware effekten i USA. I USA er over halvparten av alle selskaper registrert i Delaware selv om under 1 % av befolkningen bor her (Martin & Alogna 2007). Årsaken er at delstatene i USA selv bestemmer selskapslovene sine, og Delaware er den staten som har de mest liberale reglene. Det finnes empirisk forskning på Delaware effekten som beviser at selskaper i Delaware hadde høyere verdi enn tilsvarende selskaper fra andre stater (Subramanian 2002). Hvis europeiske selskaper opplever at enkelte land vil øke verdien, er det et rasjonelt valg for selskapet å velge et av disse. Da blir et viktig spørsmål om de forskjellige landene vil konkurrere om å være attraktiv for bedrifter. Foreløpig ser det ikke

slik ut. Selv om mange land har begynt å endre på selskapslovgivningen sin, er dette for at innbyggere i hjemlandet skal holde seg til hjemlige selskapsformer.

I USA gjelder Delaware effekten for alle selskaper, også de store børsregistrerte selskapene, mens det i Europa først og fremst er små selskaper som ønsker å omgå hjemlandets lovgivning. Dette indikerer tydelig at det er andre fordeler i Delaware kontra andre delstater enn det er i Storbritannia kontra andre EU-land. Dessuten kan det være viktigere for store europeiske selskaper å ha en tilhørighet til sitt eget hjemland. I Europa er det først og fremst kapitalkravet som skiller landenes selskapslover. For større selskaper er ikke dette noe tema ettersom de uansett vil ha langt høyere aksjekapital enn hva som er krevd. Et annet aspekt ved Delaware er at delstaten har de fleste av landets juridiske fagfolk og at selskaper dermed velger å bli i staten selv om lovgivningen i seg selv ikke er så attraktiv lengre (Subramanian, 2002). Dette er sikkert grunnen til at Delaware beholder statusen sin til tross for at det finnes empirisk forskning på at merverdien av å ha et selskap i Delaware har skrumpet fra slutten av 90-tallet. En slik utvikling der et stort flertall av fagfolk flytter til et land vil for det første ta lang tid. Dessuten er det større hindringer for europeere å flytte på seg enn det er for amerikanere, for eksempel språk- og kulturforskjeller. Derfor tror ikke vi at det er realistisk med en europeisk Delaware effekt på samme nivå, men det er helt tydelig at det for mindre selskaper er land som er mer attraktive enn for andre.

8. Skatteparadiser

“I have never come across any reason for people to set up an offshore trust other than to avoid tax.” (The Times, 10. Juli 2000)

Skatteparadis kan være en selvstendig nasjon eller det kan være et geografisk område som er underlagt en annen nasjon, men som har friheter i forhold til utforming av lovverket. Skatteparadiser har et regelverk som gjør det attraktivt for rike mennesker og selskaper å etablere seg der, selv om landet i seg selv ikke er spesielt interessant. Om morselskapet til et NUF er plassert i et skatteparadis, kan det si noe om motivasjonen bak etableringen av selskapet.

Mange vil si at konkurranse rundt skatt er bra. På lik linje med bedrifter, bør myndighetene presses til å levere mest mulig effektive tjenester. Christensen, Coleman & Kapoor (2004) mener imidlertid at selv om argumentet om fri konkurranse er bra, så er det kun et fåtall av befolkningen som har anledning til å flytte på seg. Dessuten varierer det hvor mye og hvilke velferdstilbud myndighetene ønsker å tilby i de forskjellige landene, noe som påvirker størrelsen på skatteinntektene som er nødvendig.

Christensen, Coleman & Kapoor (2004) har kommet frem til at skattekonkurranse er skadelig på flere måter. For det første fører det til et skift av skattebyrde mellom innsatsfaktorer og mellom næringer, noe som fører til at kostnaden ved arbeid blir relativt dyrere i forhold til kostnaden ved kapital. Dette fører til at kortsiktig spekulering blir mer attraktivt enn langsiktig investering. For det andre bruker multinasjonale selskaper skatteparadis som et verktøy til å redusere skatten. For det tredje vil det bli mye dyrere for regjeringer å samle inn skatteinntekter. Det viktigste er dog kanskje at skatteparadis fører til større forskjeller mellom mennesker innad i et land og mellom nasjoner. Man ser ofte at de største bidragsyterne flytter ut og velger ikke å bidra til samfunnet de tilhører.

8.1 OECDs definisjon på et skatteparadis

Organisasjonen for økonomisk samarbeid og utvikling (OECD) har identifisert 41 skatteparadis i verden i dag. OECD (2009) benytter fire kriterier for å bestemme om et land er et skatteparadis.

- ✓ Ingen eller neglisjerbar skatt

- ✓ Manglende gjennomsiktighet
- ✓ Lover som beskytter/hemmeligholder finansiell personlig informasjon
- ✓ Manglende krav om at virksomheten skal være betydelig

Her vil det første kriteriet være av avgjørende betydning. Med gjennomsiktighet menes det at anvendelsen av skattereglene er åpne og konsistente for skattebetalere i lik situasjon. Mange skatteparadis har lavere skatt for selskaper som er eid av utlendinger enn for nasjonale selskaper. (Christensen, Coleman & Kapoor 2004)

Når det gjelder hemmelighold, kjennetegnes mange skatteparadiser med at de ikke utleverer informasjon til andre land. Slike lover kalles sekretesselover. Sekretesselovgivningen gjør det mulig å skjule identiteten til den faktiske eieren av et selskap; den kutter forbindelser slik at det er umulig å følge en transaksjon fra begynnelse til slutt og den gir muligheter til å skjule den reelle virksomheten. Det betyr at mange som ønsker å slippe unna skatt i hjemlandet sitt, oppretter bankkonto i et skatteparadis. Dette kriteriet er, sammen med det første, den største grunnen for personer til å etablere seg på slike plasser. OECD oppfordrer alle land til å utlevere informasjon om en person dersom skattemyndighetene i et annet land sender en forespørsel. Om et land er samarbeidsvillig eller ikke, er et viktig punkt for OECD. Organisasjonen har drevet kampanje for at skatteparadisene skal avskaffe lover som hindrer informasjonsutveksling. I dag er det kun tre land som regnes som ikke-samarbeidsvillige av OECD. Disse er Andorra, Liechtenstein og Monaco.

Det siste kriteriet om at virksomheten skal være betydelig har blitt viktig for å identifisere skatteparadiser. Det er fordi disse reglene ofte er ment for å tiltrekke seg selskaper som ønsker å snyte på skatten. Dette kriteriet skal ikke inkluderes i bedømmingen av om et land er samarbeidsvillig eller ikke. USA under Bush-administrasjonen krevde å få fjernet dette kriteriet. Det skyldes at USA tjener på skatteparadiser. Mange av de store multinasjonale selskapene har hovedsete i USA og de kan dermed kanalisere pengene gjennom skatteparadiser slik at de unngår kildebeskatning i de landene inntekten har oppstått, hovedsakelig i Europa og Asia.

8.2 Andre definisjoner

OECDs definisjon av skatteparadis er ikke en endelig fasit. Tax Justice Network (TJN) er en uavhengig organisasjon som blant annet jobber for mer åpenhet og gjennomsiktighet i

internasjonal finans og mot sekretesselovgivning. Denne organisasjonen er kritisk til OECDs definisjon fordi den mener at den kun reflekterer de rike landenes interesse og ser bort i fra de vestlige finanssentrenes rolle. For eksempel har London et skattesystem som gjør det attraktivt for veldig rike mennesker, spesielt utenlandske statsborgere, å bosette seg. Det samme gjelder New York. TJN mener at det er over 70 skatteparadis i verden; da er også Sveits inkludert som har blitt ekskludert fra OECDs liste etter å ha vedtatt en del endringer i lovverket sitt.

Det internasjonale Pengefondet har identifisert 60 skatteparadis etter sine kriterier.

8.3 Statistikk og utvikling

Christensen, Coleman & Kapoor (2004)¹ skriver at minst halvparten av all handel går gjennom skatteparadis selv om disse landene kun står for 3 % av verdens totale BNP. Det oppholdes verdier i skatteparadis som tilsvarer en tredjedel av verdens BNP. 60 % av all internasjonal handel skjer intern i konserner noe som muliggjør bruken av internprising som et verktøy for å flytte overskudd. Det stiftes 150.000 nye selskaper i skatteparadis hvert år. Dette viser tydelig at skatteparadis ikke er en ubetydelig del av økonomien som man kan overse. De som har skrevet denne statistikken tilhører organisasjonen Tax Justice Network. Disse har et mer kritisk syn på skatteparadis enn hva OECD har. De har også forskjellige syn på hvordan utviklingen har vært. Fordi de fleste land etter press fra OECD har blitt mer åpne for innsyn av andre lands skattemyndigheter, mener OECD at utviklingen har vært positiv og at det er færre skatteparadis i dag enn det var for noen få år siden. TJN på sin side mener at det har vært en økning; de mener at det har oppstått over 30 nye skatteparadis de siste 30 årene.

Sekretesselovgivningen, som anses som det største problemet i forhold til skatteparadiser, har blitt løst opp i mange av dagens skatteparadis. Det betyr at dersom norske skattemyndigheter forhører seg hos myndighetene i de fleste av disse landene vil man få informasjonen man etterspør. Det er fremdeles noen problemer som at det tar lang tid, og dessuten vil den det gjelder få tidlig beskjed om forespørselen slik at vedkommende kan ordne opp før de norske myndighetene får informasjonen (Schjeldrup 2008). De tre landene

¹ All statistikk i dette avsnittet er hentet fra Christensen, Coleman & Kapoor (2004).

som blir regnet som ikke-samarbeidsvillige gir fremdeles ikke informasjon ved forespørsel. Det har i det siste vært mediafokus på at myndighetene kanskje kan klare å oppspore bruk av penger gjennom skatteparadis. Dette skal kunne oppdages ved å studere transaksjoner som er gjort mellom skatteparadis og Norge. Dessuten har en utro tjener solgt lister med personlige opplysninger om utenlandske kontoinnehavere i Liechtenstein. Det er derfor ventet at det vil bli rullet opp en del saker om nordmenn med konto i skatteparadis. Straffen om man blir tatt er 60 % straffeskatt, og man kan i verste fall bli anmeldt til Økokrim og få fengselsstraff. Myndighetene har også uttalt at de ønsker å forfølge rådgivere som har medvirkning til skatteunndragelsen.

8.4 NUF og skatteparadis

Det er i dag i overkant av 1500 NUF som er registrert i et skatteparadis etter OECDs definisjon. Benytter vi TJNs definisjon i stedet for, er det langt flere, spesielt om vi inkluderer Storbritannia. Vi vil i analysedelen se på hvilke muligheter et morselskap i et skatteparadis med et tilhørende NUF åpner for. Vi vil konkludere med at det virker som at flytting av overskudd, hemmelighold rundt transaksjoner, hvitvasking og generell skatteunndragelse kan være mulig.

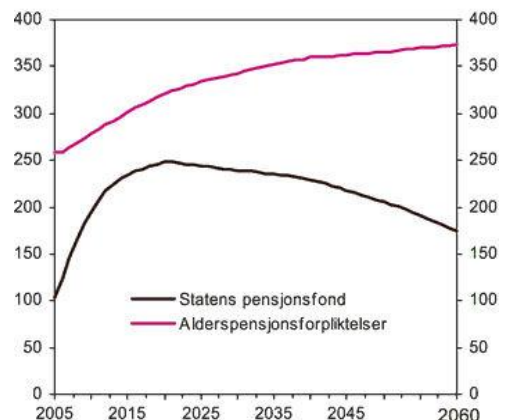
9. Etikk og samfunnsansvar

”Det er mye som taler for at det ikke vil være samfunnsøkonomisk lønnsomt å bekjempe all kriminalitet, fordi det blir mye dyrere å bekjempe kriminalitet enn å erstatte skadene som kriminaliteten påfører samfunnet.” (Langli 2001)

Økonomisk kriminalitet er ikke et nytt fenomen, verken globalt eller nasjonalt. I et sosialdemokratisk samfunn vil skatter og avgifter spille en svært avgjørende rolle for velferden. Skatter og avgifter er ikke bare viktig for sosial utjevning, men muliggjør også en aktiv velferdsstat. I 2008 var den norske stats inntekter fra skatter og avgifter ca. 683,4 milliarder kroner (Sandal 2008). Mesteparten av disse milliardene ble fordelt til betydningsfulle samfunnsoppgaver som sykehus, politi, skole og forsvar. Gjennom økonomisk kriminalitet vil overføringene til viktige samfunnsinstitusjoner muligens reduseres. Mer økonomisk kriminalitet vil øke skattesatsene for den lovlige delen av befolkningen. Dette vil medføre at lønnsomheten av å drive økonomisk kriminalitet øker samt at det samfunnsøkonomiske effektivitetstapet blir enda større. En svensk undersøkelse estimerte ”skattegapet” i Sverige til å være så stor som 5 % av BNP¹. I Norge ville dette tilsvart ca. 116 milliarder i 2007. Til sammenligning foreslo man i statsbudsjettet for 2009 en bevilgning til forskning og utvikling på 19,7 milliarder, eller 1,9 milliarder til CO₂ håndtering. En økning på 116 milliardene til slike tiltak kunne ført til betraktelig større vekst i norsk næringsliv i tiden framover.

Eldrebølgen, som inntreffer omtrent i år 2013, vil medføre store statlige utbetalinger til pensjoner. Per Kristian Foss skrev i Dagens Næringsliv den 10. februar 2009 at i 1967 var det 4 skattebetalere bak

hver pensjonist, i 2050 vil tallet være 1.5. Figur 9-1 viser pensjonsforpliktelsen den norske stat vil bli stilt ovenfor de kommende 50 år. Statens pensjonsfond vil ikke ha mulighet til å dekke hele forpliktelsen. Dermed vil en reduksjon i pensjon, eller en økning i statens inntekter være den eneste løsningen for å dekke dette gapet. En årlig unndragelse på 116 milliarder hvert år vil dermed påvirke den norske befolkningen både gjennom mindre

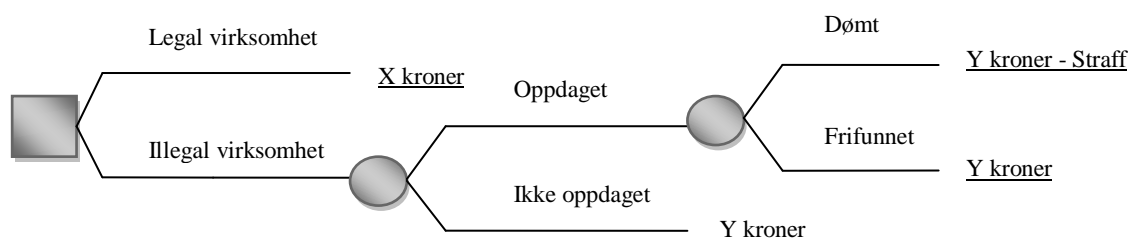
Figur 9-1 Statens pensjonsfond og statens alderspensjonsforpliktelser i folketrygden. (Prosent av BNP for Fastlands-Norge)
Kilde: SSB og Finansdepartementet

¹ Se appendiks vedlegg 2.

pensjoner samt et dårligere tilbud av velferdsgoder. Statens innsats for å minimere økonomisk kriminalitet kan dermed sies å være svært viktig i dagens Norge. Imidlertid bør ikke dette være et ansvar staten tar alene. Sidestilt med statens ansvar bør også bedriftenes samfunnsansvar (Corporate Social Responsibility - CSR) bli viktig. CSR har de senere år blitt et naturlig krav til bedriftene fra samfunnet. Bedriftene skal ikke lenger bare maksimere verdi for eierne, men ta hensyn til alle interessenter. Det vil si eiere, ansatte, kunder, leverandører, myndighetene og andre som blir påvirket av driften, for eksempel nærmiljøet. Det har kommet flere store investorer som tar hensyn til bedrifters etiske holdninger før de investerer i dem. Statens pensjonsfond - utland (Oljefondet) er et eksempel på dette. Oljefondet gikk hardt ut mot for eksempel Wal Mart som er verdens største supermarkedskjede. Konsekvensene av dette er fryktet da det kan ødelegge kundeforhold og redusere fremtidige inntekter.

Debatten rundt CSR har stort sett vært innom de fleste områder rundt bedrifters samfunnsengasjement, men skatt er blitt lite debattert i denne sammenheng. Christensen, Coleman & Kapoor (2004) skriver at dette er et paradoks ettersom skattebetaling er en av de viktigste måtene for personer og bedrifter til å bidra til samfunnet på. Selskapsledelsen ønsker som oftest å minimere skatten fordi det er en kostnad som reduserer overskuddet. En naturlig konsekvens av å minimere skattebyrden er at mange selskaper driver i en gråsoner på kanten av regelverket.

Langli (2001) setter i sin artikkel opp en teoretisk modell for økonomisk kriminalitet. I denne modellen legger han til grunn at individet er rasjonelt og til enhver tid ønsker å maksimere sin nytte. Valget mellom å drive legalt eller illegalt vil da være en avveining mellom alternativenes forventede avkastning. Dette kan struktureres enkelt i et beslutningstre hvor X kr er forventet avkastning av legal virksomhet, og Y er forventet avkastningen av illegal virksomhet. Y vil avhenge av straffen man må betale dersom man blir oppdaget og dømt, samt sannsynligheten for å bli både oppdaget og dømt.

Figur 9-2 Beslutningstre for kriminell virksomhet
Kilde: Langli (2001)

Artikkelen antyder at de tilfellene hvor avkastningen ved den legale virksomheten er så dårlig at selskapet slås konkurs, vil man forvente å finne mye økonomisk kriminalitet. Spørsmålet blir nå hvilken kriminalitet som er ”lønnsom”. Langli skriver at den rasjonelle aktører vil betrakte lovverket som en meny. Spørsmålet blir da hvilken paragraf man kan bryte for å maksimere forventet nytte. I tilknytning til en slik analyse må strafferammene til de forskjellige lovbruddene analyseres.

Lovbrudd (alle § viser til straffeloven)	Strafferamme
Økonomisk utroskap (§ 275)	Bøter eller fengsel inntil 3 år
Grovt økonomisk utroskap (§ 275)	Fengsel inntil 6 år, ev. også bot
Unndra eiendeler fra konkursbo (§ 281)	Bøter eller fengsel inntil 3 år
Grovt brudd på § 281 (§ 283)	Bøter eller fengsel inntil 6 år
Unnlate å begjære konkurs åpnet (§ 283a)	Bøter eller fengsel inntil 2 år
Forfordele kreditorer (§ 284)	Bøter eller fengsel inntil 2 år
Brudd på regnskapsloven (§ 286)	Bøter eller fengsel inntil 1 år
Særdeles grove brudd på regnskapsloven (§ 286)	Bøter eller fengsel inntil 3 år

Tabell 9-1 Strafferammer for økonomisk kriminalitet i Norge

Kilde: Langli 2001

Langli (1994) utførte en analyse av hvilke lovbrudd som kan anses å være det mest lønnsomme. Resultatene fra denne undersøkelsen var at brudd på regnskapsloven var den mest lønnsomme. Vanlige brudd på regnskapsloven gir bøter eller en fengselsstraff på inntil 1 år. Bakgrunnen for at brudd på regnskapsloven er den mest lønnsomt ligger i mulighetene for å skjule annen økonomisk kriminalitet. Uten regnskaper blir det veldig vanskelig å avdekke, etterforske og bevise økonomisk kriminalitet. Gjennom dette vil manglende regnskapsinformasjon påvirke størrelsen på forventet avkastning ved illegal virksomhet samt sannsynlighetene for å bli oppdaget og straffet. Langli (2001) argumenterer følgelig at manglende regnskap benyttes som kamouflasje for annen økonomisk kriminalitet. På en annen side er det viktig å være klar over at alle som ikke leverer regnskap ikke er kjeltringer. En naturlig besparelse i en vanskelig bedriftsøkonomisk situasjon vil være å kutte regnskapskostnader.

Langli (2001) utførte en empirisk analyse for å se på om manglende regnskap var et tegn på større økonomisk kriminalitet eller om det var vanlig blant konkurstruede selskaper å spare på regnskapsføringen. Kun den første hypotesen fikk støtte.

Analysedel

10. Deskriptiv statistikk om NUF

I det følgende kapittelet vil vi gi en beskrivende analyse av dagens NUFer. Mer spesifikt vil vi ta for oss næringsfordelingen og hvilke fylker som er mest populære. I tillegg vil vi gi en oversikt over de mest populære etableringslandene for morselskapene. Målet er å kunne si noe om hvem som velger NUF og hvilken motivasjon de har for det. Dette oppsummerer vi til slutt i kapittelet.

10.1 Næringsfordeling

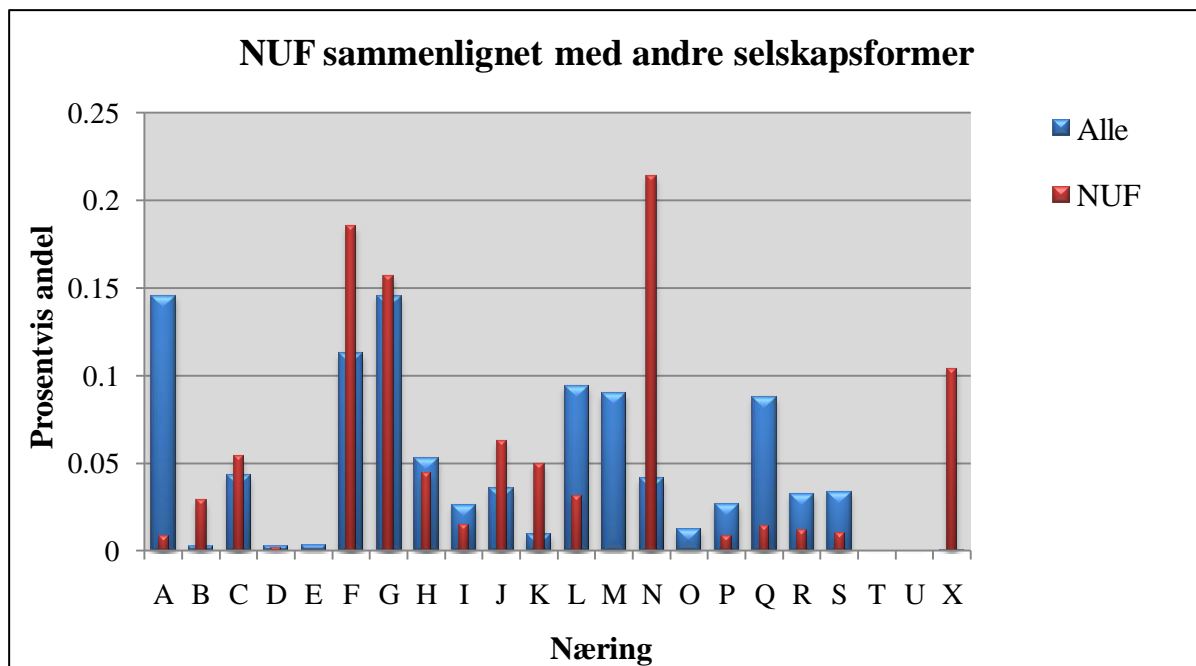
I dette delkapittelet vil vi se på hvordan NUF fordeler seg over de forskjellige næringene. En slik fordeling vil indikere hvilke bransjer som blir mest tiltrukket av NUF, noe som igjen kan fortelle oss hvilke fordeler man verdsetter ved selskapsformen. Statistisk Sentralbyrå har delt inn norske virksomheter etter en standard som kalles norsk standard for næringsgruppering (SN2007)¹. Vi vil benytte denne standarden i vår fordeling.

¹ Vårt tallmateriale tilhører den gamle standarden SN2002. Vi har kodet om til det nye på egenhånd.

Norsk Standard for Næringsgruppering (SN2007)	
Næringsgruppe	Kode
Jordbruk, skogbruk og fiske	A
Bergverksdrift og utvinning	B
Industri	C
Elektrisitets-, gass-, damp- og varmtvannsforsyning	D
Vannforsyning, avløps- og renovasjonsvirksomhet	E
Bygge- og anleggsvirksomhet	F
Varehandel, reparasjon av motorvogner	G
Transport og lagring	H
Overnattings- og serveringsvirksomhet	I
Informasjon og kommunikasjon	J
Finansierings- og forsikringsvirksomhet	K
Omsetning og drift av fast eiendom	L
Faglig, vitenskapelig og teknisk tjenesteyting	M
Forretningsmessig tjenesteyting	N
Offentlig administrasjon og forsvar, og trygdeordninger underlagt offentlig forvaltning	O
Undervisning	P
Helse- og sosialtjenester	Q
Kulturell virksomhet, underholdning og fritidsaktiviteter	R
Annen tjenesteyting	S
Lønnet arbeid i private husholdninger	T
Internasjonale organisasjoner og organer	U
Ikke oppgitt	X

Tabell 10-1 Norsk Standard for Næringsgruppering
Kilde: SSB

Figur 10-1 viser fordeling av alle selskaper i Norge etter næringskode, samt NUF. Hvis den røde søylen er høyere enn den blå betyr det at den næringskoden relativt sett har en høyere andel NUF enn hva som gjelder for alle selskapsformene samlet. Det indikerer at NUF er en mer attraktiv etableringsform for denne næringen. Vi ser for det første at det er langt mer vanlig å ikke oppgi noen næringskode (X) blant NUF enn det er for andre selskaper.

Figur 10-1 Næringsfordeling for NUF og alle selskapsformer
 Kilde: SSB og Brønnøysundregistrene (2009)

Det er tre næringsgrupper som skiller seg ut som de mest populære blant NUF-etablerere. Disse er bygg og anlegg, varehandel og forretningsmessig tjenesteyting. Bygg og anlegg har en tydelig større andel NUF selskaper enn andre næringer. Dette er en næring hvor enkeltpersonforetak tidligere har vært svært dominerende. Overgangen fra enkeltpersonforetak til NUF vil mest sannsynlig være motivert av de bedre sosiale rettighetene man oppnår ved å ansette seg selv. Dette begrunnes i at mange av selskapene i bygge- og anleggsbransjen kun har en ansatt, samt at driften er lite kapitalkrevende. Omsetningen er ofte lav slik at revisjonsplikten ikke blir gjeldene. Dermed vil, som vist i kapittel 3.3, de sosiale rettighetene være bedre som ansatt i et NUF enn som eier av et enkeltpersonforetak. Vi ser for oss at NUF vil bli en enda mer dominerende selskapsform innenfor denne næringen i fremtiden når kjennskapen til selskapsformen blir større. Varehandel har også en meget stor andel NUFer. Denne andelen avviker imidlertid ikke fra hva som er andelen for alle selskapsformene samlet. Vi kan heller ikke se noen store fordeler med å velge NUF fremfor andre selskapsformer i denne typen næring heller. Den høye andelen NUF anser vi dermed som naturlig i forhold til den generelle fordelingen. Forretningsmessig tjenesteyting har en ekstremt mye høyere andel. Det er flere årsaker til at aktører innenfor denne næringen synes NUF er et så godt valg. For det første er mange av dem som driver innenfor slike næringer mer kunnskapsrike enn ellers og har dermed større kjennskap til de forskjellige selskapsformene. Bedriftsrådgivning er en av de største

næringene innenfor denne gruppen. Bedriftsrådgivere vil etter all sannsynlighet ha en større kompetanse på dette området og vil naturlig nok være tidligere ute å benytte denne selskapsformen enn andre. Dermed kan en høy andel i denne næringen være en indikator på fremtidig vekst i NUF som selskapsform. For det andre er slike virksomheter veldig lite kapitalkrevende, og da blir de vanlige årsakene som aksjekapital og revisjonsplikt langt mer tungtveiende, enn for selskaper der det uansett kreves en del kapital.

Det er flere næringer hvor det relativt sett er flere NUF-selskaper. Veldig mange av de utenlandske selskaper som jobber innenfor petroleum har etablert seg i Norge med kun en filial. Derfor blir bergverksdrift og utvinning så høy. Enkelte næringer har ingen NUF etableringer i det hele tatt. Det er det flere årsaker til. For offentlige virksomheter sier det seg selv at de ikke vil etablere seg gjennom utlandet. Lønnet arbeid i private husholdninger og internasjonale organisasjoner er to veldig små næringer med et tosifret antall bedrifter til sammen. For arbeid i husholdninger skyldes det nok bare tilfeldigheter at ingen av de få som har er registrert her har valgt NUF. For organisasjoner kan det være viktig å fremstå som seriøse for omverden og da velger de nok vekk NUF, som har et noe frynsete rykte.

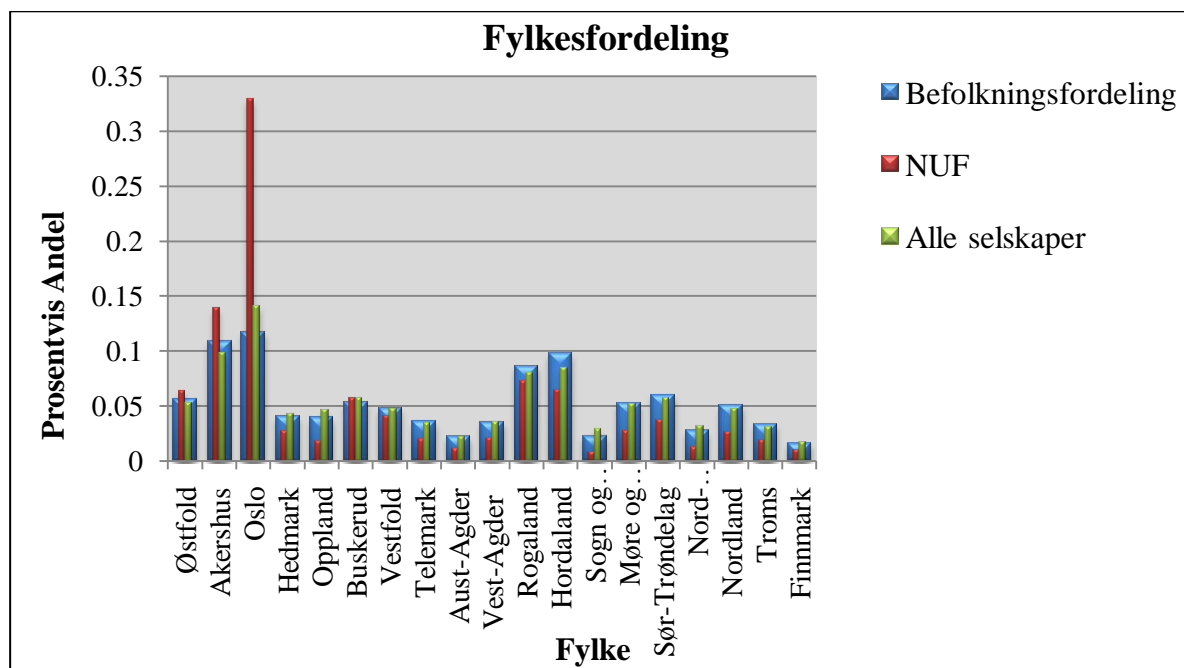
Jordbruk, skogbruk og fiske er den største næringen i Norge for alle selskapsformer, men bare 0,3 % av disse har valgt NUF. Primærnæringen har vært i Norge i alle år og det er tydelig at de siste 5-6 årenes utvikling ikke har påvirket denne næringen i særlig grad. Den mest vanlige selskapsformen i denne næringen er enkeltpersonforetak. Det skyldes at det er vanskelig å skille mellom private og bedriftens eiendeler. Dette gjelder først og fremst for gårdsdrift. Man har som oftest overtatt gården fra foreldrene sine. Derfor er gårdsdrift ikke på linje med andre næringer når det gjelder selskapsformen. For fiske og fiskeoppdrett vil det være langt enklere å skille mellom eiendeler. Derfor ville det muligens være mer aktuelt å velge NUF for disse. Vi tror derfor at det er sannsynlig at det vil bli en økning av NUF blant fiskere hvis det ikke blir endringer i selskapsformen, ettersom det kreves en del kapital og det faktisk er en del risiko knyttet til eiendelene, for eksempel havari. På en annen side kan gjeldsfinansieringsproblematikken bremse attraktiviteten av selskapsformen for fiskere.

Kort oppsummert ser vi at næringer som ikke er kapitalkrevende som bygg og anlegg og forretningsmessig tjenesteyting ofte benytter seg av NUF. Disse vil nok i mange tilfeller ha valgt enkeltpersonforetak hvis NUF ikke var tilgjengelig, og oppnår bedre sosiale rettigheter som NUF enn ellers. Mange NUF tilbydere fokuserer mye på de sosiale rettighetene i sin markedsføring for å nå ut til akkurat denne gruppen næringer. Mange av næringene med

relativt få NUFer, foruten primærnæringen som er diskutert over, er næringer der det offentlige er en stor aktør som undervisning og helse og sosial. Disse selger nok mange av sine tjenester til det offentlige. Ettersom det offentlige har uttalt skeptiskhet og misstro til NUF, ønsker nok mange innenfor disse næringene ikke å ekskludere dem som mulig kunde. Vi ser også at det er mange som ikke er registrert med næringskode. Dette kan være et signal på at det er større andel av useriøse NUF-eiere enn det er innenfor andre selskapsformer.

10.2 Demografi

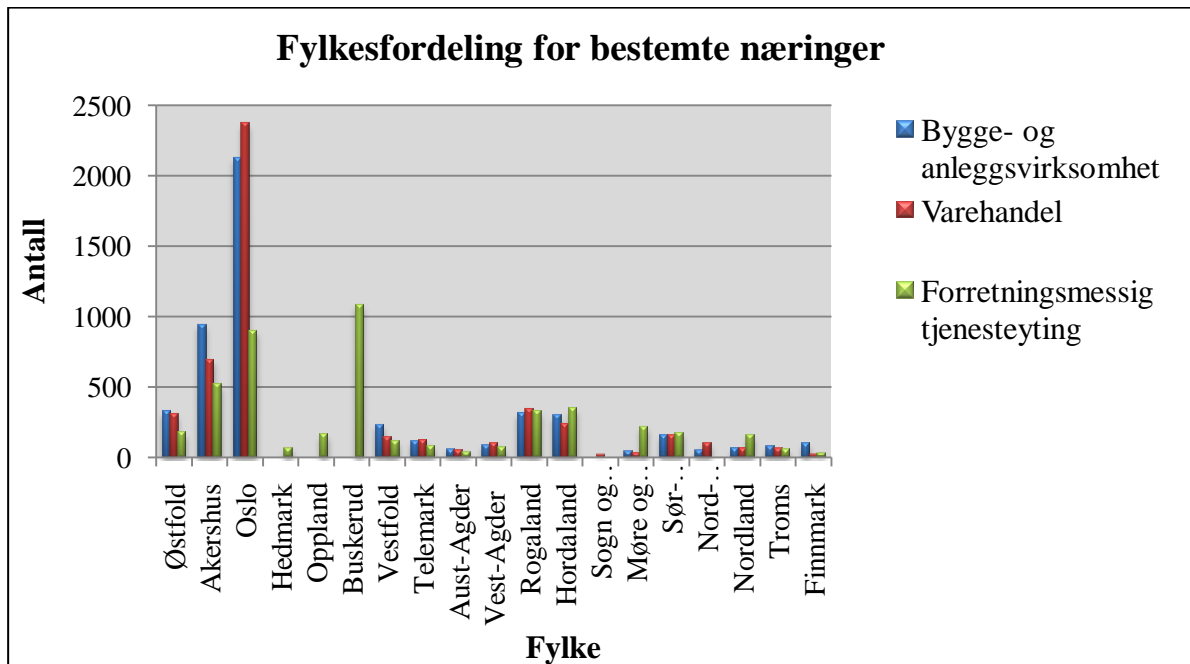
Mer enn en fjerdedel av NUFene har ikke registrert adresse i Norge. Dette kan være et signal om at NUF-etablerere er mindre seriøse personer som ønsker å holde sin identitet skjult. Vi har valgt å holde disse utenfor vår analyse.

Figur 10-2 NUF og demografi
Kilde: Brønnøysundregistrene (2009)

Figur 10-2 viser at NUF er veldig vanlig i de urbane strøkene i og rundt Oslo. Det er kun Østfold, Akershus, Oslo og Buskerud som har høyere andel av NUF enn innbyggere. Det er en langt større sammenheng mellom befolkningsfordeling og alle selskapsformer. Oslo har også her en litt høyere andel foretak enn av befolkningen, men på langt nær den samme som for NUF. Dette stemmer godt overens med næringsfordelingen som er gjennomgått over. De næringene NUF er overrepresentert i er langt mer vanlige i byer enn i bygder som vi ser av

figuren under, som viser fylkesfordelingen for de tre største næringsgruppene. Det finnes knapt noen av disse selskapene i fylker som Hedmark, Oppland og Sogn og Fjordane.

Figur 10-3 Fylkesfordeling for bestemte næringer
Kilde: Brønnøysundregistrene (2009)

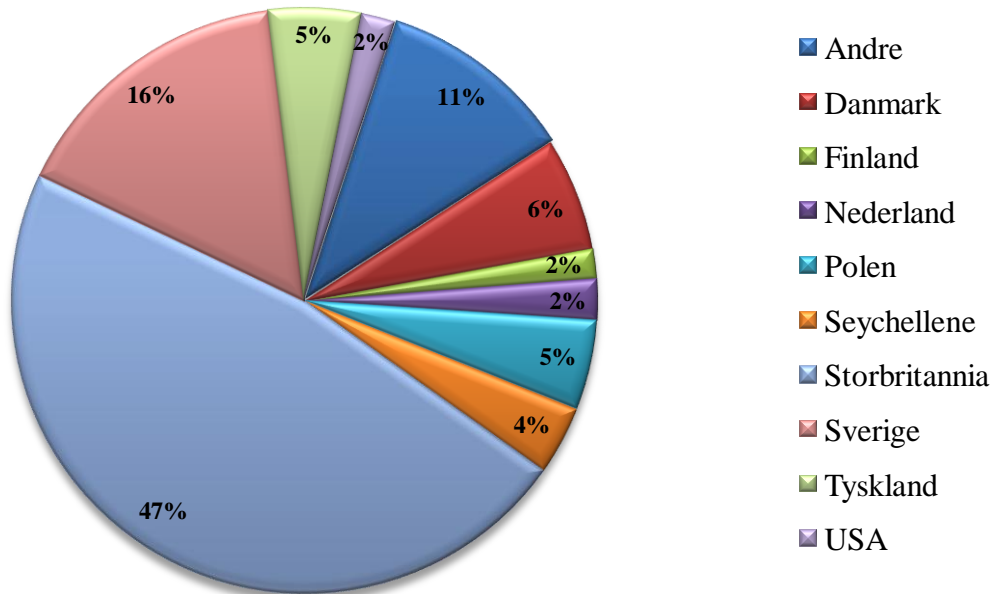
Det er tydelig at NUF er et urbant fenomen. Årsaken er sannsynligvis at man er tidligere ute i byene enn på landet. NUF er relativt ung som selskapsform for nordmenn, og det er derfor mulig at man kan vente seg en økning i rurale strøk i fremtiden. Det finnes mange virksomheter innenfor bygg og anlegg og varehandel i Hedmark og Oppland, men ingen NUF. Det er ikke urimelig å anta at enkelte av disse vil synes NUF er en bedre måte å drive virksomhet sin på i fremtiden

10.3 Opprinnelsesland

Av de totalt ca. 25 000 NUFene i Norge viser Figur 10-4 og 10-5 den prosentvise fordelingen av morselskapenes registreringsland. Storbritannia står for den største andelen. Dette skyldes nok at de fleste NUF tilbydere har spesialisert seg på britiske selskaper. Hovedårsaken til at disse bistandsselskapene har valgt Storbritannia er på grunn av deres gunstige selskapslover. Dersom selskapet er lite vil man ikke ha behov for revisor eller

startkapital¹. Sverige er det nest største etableringslandet. Dette har sannsynligvis en sammenheng med at mange svenske bedrifter velger Norge når de skal gå ut internasjonalt. Det er ingen opplagte fordeler, som vi kan se, for nordmenn å gå via Sverige for å starte et selskap ettersom selskapsreglene ikke er så ulike mellom disse landene. Derfor er det en rimelig antakelse at de fleste svenske NUFer er selskaper med virksomhet også i Sverige.

Fordeling mellom opprinnelsesland

Figur 10-4 Fordelingen mellom registreringsland for NUF
Kilde: Brønnøysundregistrene (2009)

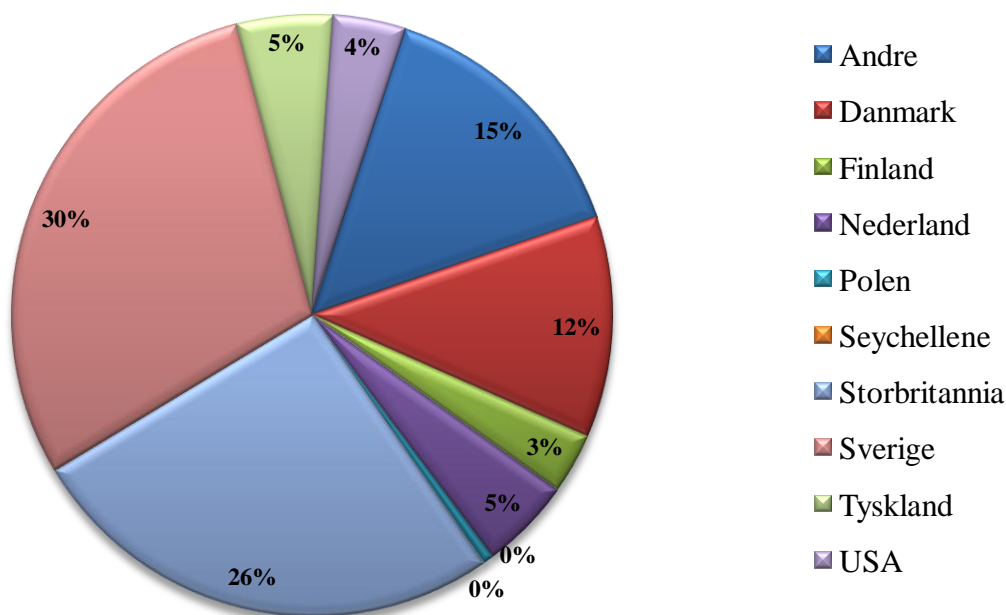
Det har vært en tydelig endring for hvor morselskapet er registrert etter Centrosdommen. Det kan vi se på figuren under. Etersom utviklingen ikke skjedde med en gang etter Centrosdommen valgte vi å sette et skille på 2003. Den store eksplosjonen av NUF kom ikke før rundt 2004, så selskaper som er registrert før 2003 mener vi vil gi et representativt bilde for registreringslandene før Centrosdommen.

Som vi ser av sektordiagrammet under hadde våre naboland og de større handelsnasjonene høyere andeler enn de har i dag. Utviklingen til Storbritannia har vært annerledes ettersom det er et land med mange store globale selskaper som etablerer seg i Norge samtidig som det er populært for nordmenn å etablere NUF gjennom Storbritannia. Seychellene hadde kun et registrert selskap før 2003. Dette ble registrert i 2002 og var starten på en bølge som slo inn

¹ Startkapital i Storbritannia er ett pund, eller ca. ti norske kroner.

for fullt. Polens store økning skyldes at det har vært en stor økning i arbeidsinnvandring i perioden. Nederland har også mistet andeler til tross for at landet prøver å tiltrekke seg selskaper. Det kan se ut som de taper kampen mot Storbritannia. Utviklingen viser tydelig en overgang fra internasjonale selskaper til pseudoutenlandske selskaper. Det ser vi spesielt på utviklingen til Storbritannia og Seychellene.

Opprinnelsesland for NUF før 2003

Figur 10-5 Opprinnelsesland for alle NUF ved utgangen av 2002
Kilde: Brønnøysundregistrene (2009)

10.4 Oppsummering

NUF har en skjevare fordeling innenfor bransjer enn hva andre selskaper i Norge har. I tillegg er det tydelig at dette foreløpig er mest utbredt i urbane strøk. Forretningsmessig tjenesteyting og bygge- og anleggsvirksomhet er de næringene hvor NUF er overrepresentert. Årsaken er at det ikke kreves mye kapital for å drive slike næringer samt de sosiale rettighetene man oppnår som ansatt i eget selskap. I typisk rurale virksomheter som jordbruk, skogbruk og fiske er det veldig få aktører som velger NUF. Vi tror NUF vil bli mer vanlig også utenfor byene i fremtiden. Tilslutt vil vi også påpeke at det er langt mer normalt å unnlate å oppgi informasjon til Brønnøysundregistrene blant NUFer enn blant resten av selskapsformene. Dette kan være et signal om hvor seriøse NUF-eiere er i relativt til andre.

11. Konkurskriminalitet

Flere har den senere tid uttalt bekymring over den økende graden av konkurser i NUF, mens andre påstår at det ikke er en større andel konkurser i NUF. Zangenberg (2008:22) skriver i sin håndbok:

”En myte som fra tid til annen gjengis i media, er at NUF på en eller annen mystisk måte skulle øke antall konkurser i Norge. Hvis man ser samlet på konkursstatistikken, ser man likevel at det motsatte synes å være tilfelle.”

Skattekrimsjef Jan Egil Kristiansen har på sin side et helt annerledes syn på saken og uttalte til NRK (2009) følgende:

”NUF er kraftig overrepresentert i konkursstatistikken. Jeg har sett tall på både seks ganger og ti ganger så mange konkurser blant disse selskapene som for norske aksjeselskaper.”

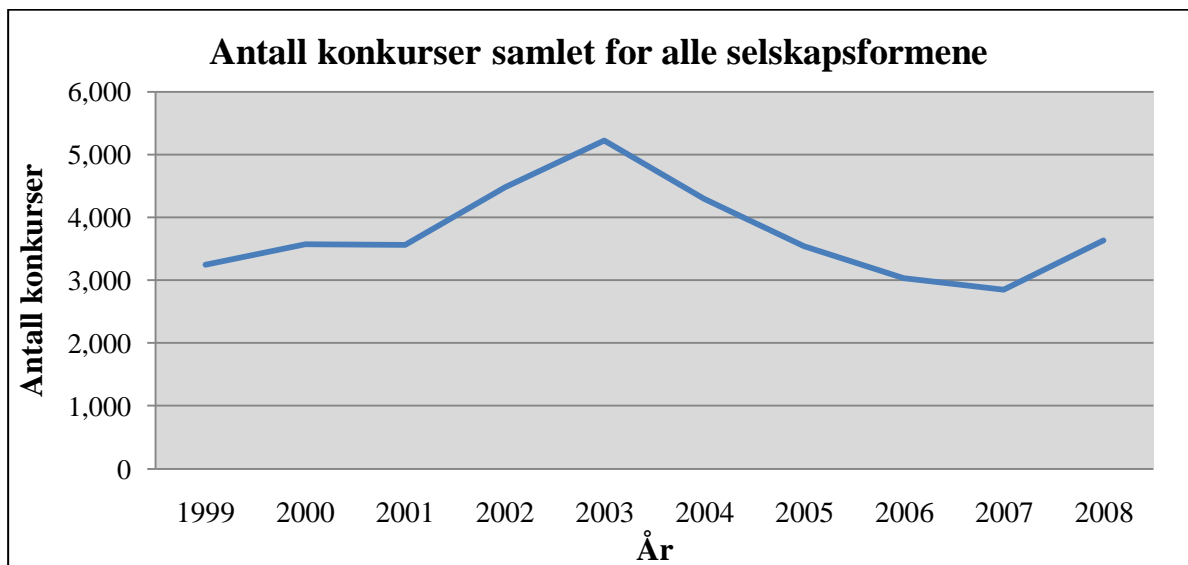
Selv om disse to utsagnene ikke er direkte motstridene så forteller de om et grunnleggende forskjellig syn på antall konkurser i NUF. Vi ønsker i dette kapitlet å analysere om konkurskriminalitet er mer utbredt blant NUFer enn for sammenlignbare selskapsformer. For å analysere dette vil vi finne ut om NUFer har et større antall selskaper som går konkurs enn hos de sammenlignbare selskapsformene. I den første delen av kapitlet vil vi se på konkursstatistikken de siste ni årene for å klargjøre forholdene rundt antall konkurser. Vi vil også ta for oss konkursskarantener og benyttelsen av NUF under denne. Avslutningsvis tar vi for oss empiriske tilfeller hvor NUF tilsynelatende er blitt slått konkurs som et ledd i økonomisk kriminalitet.

11.1 Antall konkurser i NUF

Som nevnt har vi valgt å ta utgangspunkt i SSB sin konkursstatistikk fra 1999 til 2008. For å vite om NUFer har et unormalt høyt antall konkurser må vi ha et sammenligningsgrunnlag. NUF som selskapsform kan sammenlignes med både ENK og AS. NUF er lik AS med bakgrunn i selskapsformenes begrensede ansvar. På en annen side kan vi se av figur 2-2 at andelen som velger AS har økt over de senere år, mens ENK har tapt andeler. De andre selskapsformene ser ikke ut til å tape andeler. Dette kan bety at det i praksis vil være en nærmere tilknytning mellom ENK og NUF. I tillegg har de fleste NUF et svært begrenset kapitalinnskudd noe som gjør selskapene veldig lik ENK med tanke på innhold. Vi vil

dermed hovedsakelig sammenligne ENK og NUF når det kommer til konkurssammenligninger.

Ved å se på den samlede konkursstatistikken for alle selskapsformer, er det vanskelig å se en trend i antall konkurser mellom 1999 til 2008. Den fallende trenden fra 2003 vil etter all sannsynlighet ha en sammenheng med de gode økonomiske tidene i denne perioden. Motsatt vil økningen i 2008 være knyttet til dagens økonomiske krise. Den økende trenden vil med stor sannsynlighet fortsette i tiden fremover.

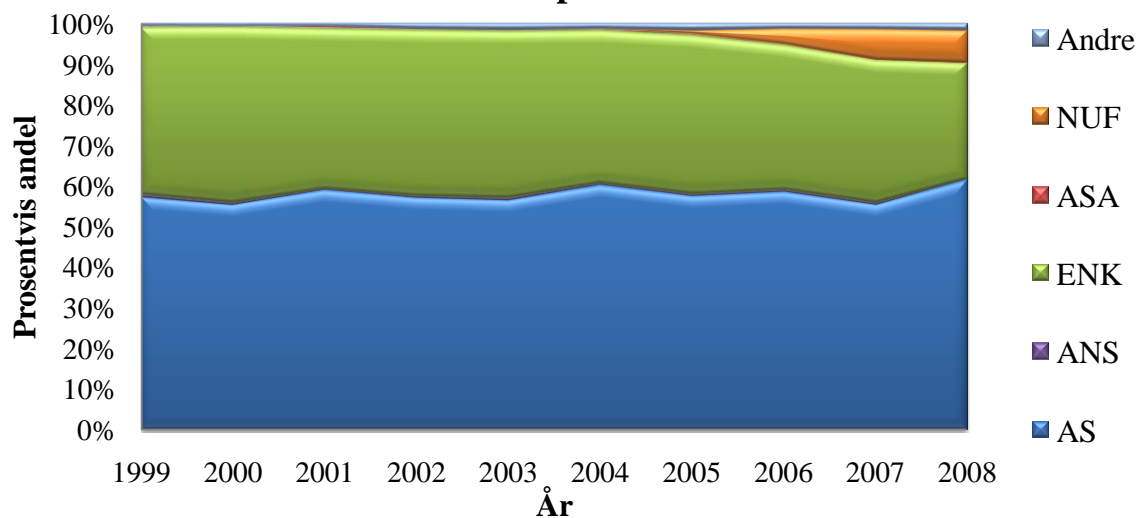
Figur 11-1 Utviklingen i antall konkurser samlet for alle selskapsformene.

Kilde: SSB 2009

I figur 11-2 illustreres fordelingen av andelen konkurser mellom hver selskapsform. I 1999 var andelen av alle konkurser knyttet til ENK hele 41 %, i 2008 var den samme andelen lik 28,5 %. Andelen konkurser i AS er tilnærmet uforandret over perioden. For NUF derimot ser vi at andelen er blitt betraktelig større over perioden, da fra 0,1 % i 2003 til hele 7,8 % i 2008. Som sagt tidligere er det også naturlig å sammenligne NUF og ENK da NUF ofte blir betraktet som et substitutt for enkeltpersonsforetak. Om vi da summerer konkursandel for NUF og ENK, har denne ligget stabilt rundt 40 %¹ over hele perioden.

¹ Se vedlegg 3 i appendiks

Prosentvis andel konkurser mellom de ulike selskapsformene

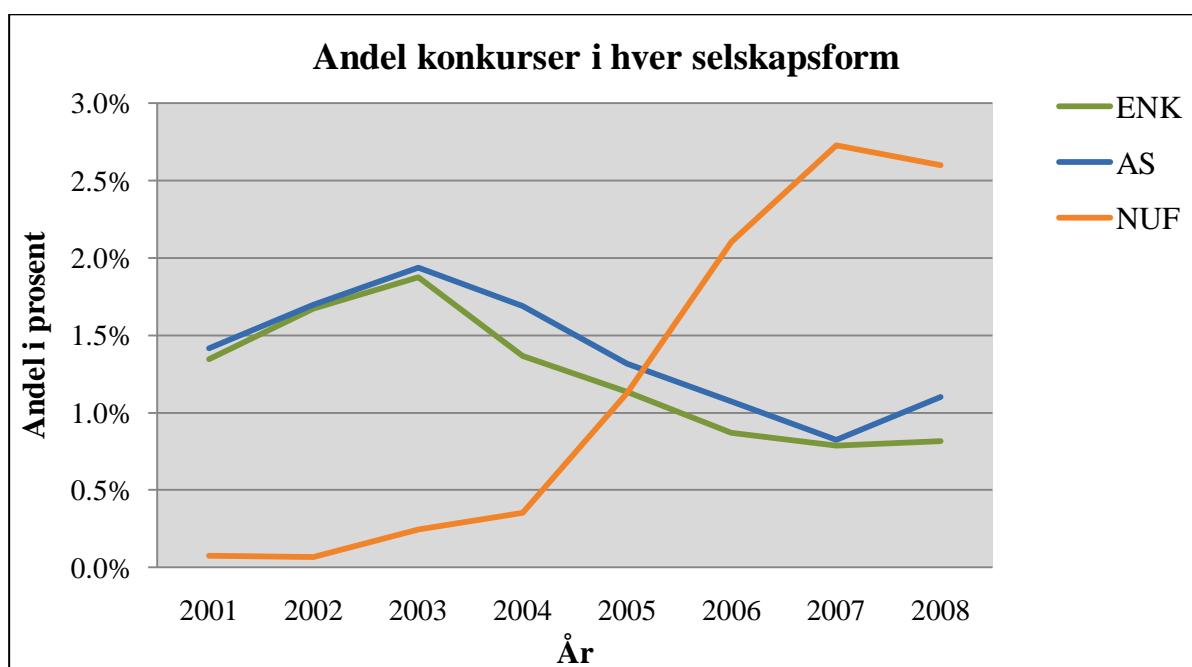
Figur 11-2 Utviklingen i andelen av totale konkurser for de ulike selskapsformene.
Kilde: SSB 2009

Denne fremstillingen vil imidlertid ikke bekrefte om det er flere konkurser i NUF enn for de sammenlignbare selskapsformene. Dermed vil vi se på konkursstatistikken til selskapsformene separat for å se om det er enkelte selskapsformer som har flere konkurser enn andre. Antall konkurser i de tre selskapsformene AS, ENK og NUF kan vi se av tabellen nedenfor.

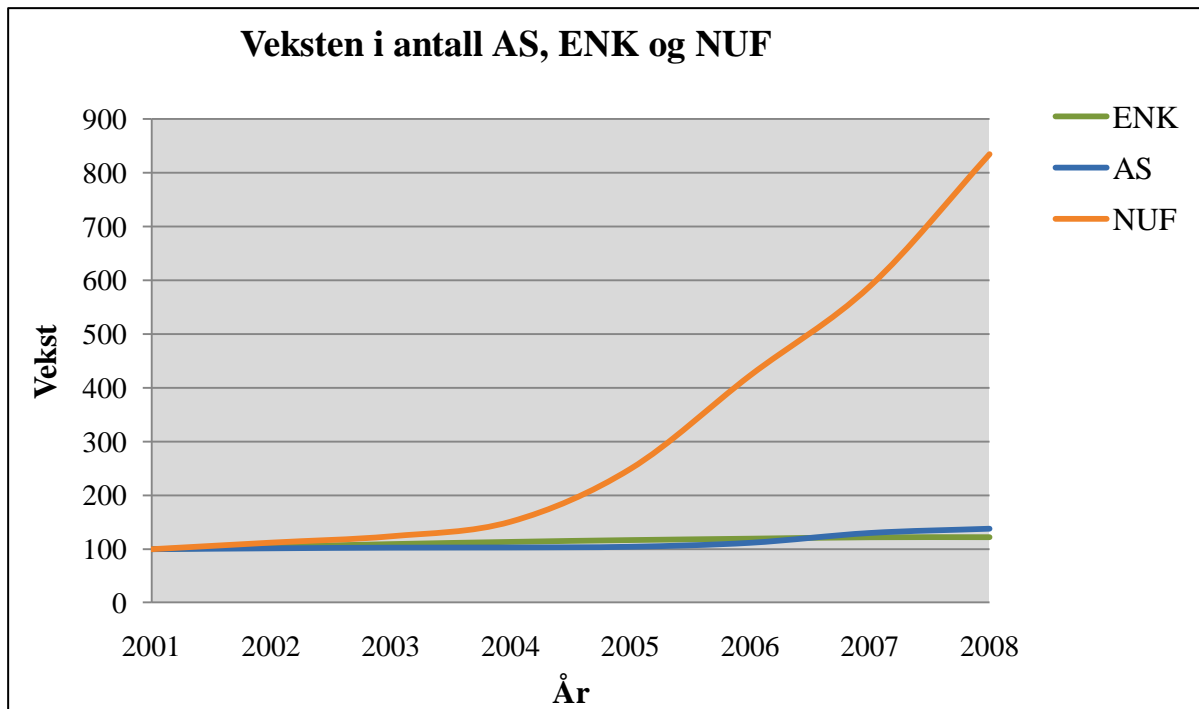
Antall konkurser for hver selskapsform			
ÅR	ENK	AS	NUF
1999	1 331	1 860	0
2000	1 545	1 986	0
2001	1 403	2 103	1
2002	1 823	2 559	1
2003	2 139	2 956	4
2004	1 614	2 588	7
2005	1 382	2 039	37
2006	1 080	1 777	117
2007	1 001	1 581	211
2008	1 037	2 242	285

Tabell 11-1 Antall konkurser for hver selskapsform
Kilde: SSB 2009

Som vi ser av tabellen har antall konkurser i ENK og AS hatt den samme utviklingen. En økning i antall konkurser frem til 2003 for deretter å falle frem til 2007. Begge selskapsformene har hatt en økning i antall konkurser i 2008. For NUF har antall konkurser steget kraftig siden 2001. På grunn av den store forskjellen i antall selskaper innenfor hver selskapsform må man se på andelen selskaper som går konkurs innenfor hver selskapsform for å konkludere. Av figur 11-3 ser vi klart at NUF har en langt høyere prosentvis andel konkurser enn for AS og ENK. Dette tyder helt klart på at NUF som selskapsform har flere konkurser enn i de andre selskapsformene. På en annen side vil det bli for enkelt å si at dette vil bety mer konkursskriminalitet i NUF. Som vi kan se av figur 11-4 har veksten i antall NUFer vært svært stor, noe som påvirker konkurssannsynligheten.

Figur 11-3 Prosentvis andel konkurser i AS, ENK og NUF
Kilde: SSB

Figur 11-4 Veksten i antall AS, ENK og NUF
Kilde: SSB

Den kraftige veksten i antall NUFer gjør at gjennomsnittsalderen til NUF-selskaper er mye lavere enn for ENK og AS. Det er en kjensgjerning at yngre selskaper har en høyere konkurs sannsynlighet enn eldre. Dermed vil det være naturlig om konkursandelen er høyere hos NUF. Imidlertid blir det vanskelig å støtte Jan-Egil Kristiansen sitt utsagn om 6-10 ganger så mange konkurser i NUF enn i AS. Det var 2242 konkurser i AS mens det for NUF var 285. Ser vi antall konkurser i ENK opp mot NUF ser vi at det fra 2005 har vært en reduksjon i antall enkeltpersonforetak som er gått konkurs med 345 stykker. Økningen i antall NUF konkurser har vært 248. Sett i lys av dette vil være naturlig å tenke at det er skjedd en forflytning av konkurser fra ENK til NUF. Dersom man forutsetter at samtlige konkurser fra enkeltpersonforetak har forflyttet seg til NUF har det faktisk hvert en nedgang i antall konkurser.

Et naturlig spørsmål blir videre om en høyere konkursandel nødvendigvis betyr en høyere andel selskaper som bedriver økonomisk kriminalitet. For å besvare dette vil vi benytte Langli (2001) sin undersøkelse fra 2001. Her ble utfallet av Økokrim sine etterforskede konkurssaker i 2001 undersøkt. De etterforskede sakene innbefattet konkurser for alle selskapsformene. Av tabell 11-2 kan vi se at totalt 38,7 % av disse sakene ble henlagt.

	Antall	Prosent
Frifinnelse	15	0,7 %
Henlagt	775	38,7 %
Forelegg	637	31,8 %
Betinget dom, eventuelt med bot og/eller erstatning	139	6,9 %
Betinget og ubetinget dom, eventuelt med bot	16	0,8 %
Ikke avgjort	104	5,2 %
Avgjort sammen med andre saker	159	7,9 %
Manglende opplysninger og andre utfall	158	7,9 %
Sum	2003	

Tabell 11-2 Utfall i konkurssaker som har vært etterforsket av Økokrim sitt konkursteam

Kilde: Langli (2001)

Det er noe uklart hva som ligger i kriteriene "Avgjort sammen med andre saker" og "manglende opplysninger og andre utfall", men ut fra tabellen ser det ut til at kun 7,7 % av sakene endte med dom. Dette lave tallet må ses i lys av at de sakene Økokrim undersøker er tilfeller hvor sannsynligheten for økonomisk kriminalitet er svært stor. Et kjennetegn ved lovbruddene som kan bli begått for eller i forbindelse med konkurser, er at de blir vanskelig å oppdage og etterforske dersom regnskapsinformasjonen er mangelfull. Dermed kan manglende regnskap kamuflere andre straffbare forhold. Langli (2001) fant at brudd på regnskapsloven ga negative realøkonomiske konsekvenser for kreditorene da det kamuflerte andre straffbare forhold. Denne undersøkelsen er relevant fordi andelen NUFer som leverer regnskap kun er 10 %. I tillegg, som nevnt i teorikapittelet, var brudd på regnskapsloven den mest "lønnsomme" formen for økonomisk kriminalitet. Med en stor andel NUFer som går konkurs, og en stor andel som ikke leverer regnskap, kan antallet NUFer som bedriver konkursskriminalitet være stort.

11.2 Konklusjon

Konklusjonen blir at det er overhengende sannsynlig at det er mer konkursskriminalitet blant NUFer enn for de sammenlignbare selskapsformene.

11.3 Drift av NUF av personer i konkurskarantene

I Økokrim sin trendrapport fra 2008-2009 opplyses det om erfaringer med at NUF benyttes for å omgå en ilagt konkurskarantene. Brønnøysundregistrene skal for en tid tilbake ha varslet justisdepartementet om denne muligheten (Økonomisk rapport 2008). Som nevnt i teorikapittelet vil en konkurskarantene kun ha virkning i Norge og er dermed ikke til hinder for å starte et utenlandsk selskap. Konkursrådet (2008) skriver at det er ingenting i veien for å stå som en kontaktperson for et NUF under en konkurskarantene. Men, det ligger en reservasjon i at personen ikke reelt kan utøve nye verv som daglig leder. NUF som selskapsform åpner dermed for at personer som er ilagt en konkurskarantene kan fortsette å styre det utenlandske morselskapet, men vil ikke kunne utøve reell daglig ledelse i Norge. Spørsmålet blir hva realiteten i forholdene faktisk er. Eksempler fra media viser til at flere har satt opp sin mor eller andre familiemedlemmer som daglige ledere. Gjennom dette fortsetter de å drive selskapet uten at en konkurskarantene får noen praktisk virkning.

11.4 Empiriske tilfeller

Vi vil her ta for oss empiriske case hvor akkurat konkurs i et NUF helt åpenbart er et ledd i økonomisk kriminalitet. Vi vil ta for oss fire tilfeller: Fritidsbosaken, Norsk ressursformidling, Valet parking og The Nova Group Ltd. Alle disse empiriske casene er skrevet med utgangspunkt i medias dekning av hvert enkelt tilfelle.

*Fritidsbosaken*¹

Fritidsbo ble opprett i 2006 av Egil Nerhovde. Fritidsbo er et NUF med morselskap etablert på Seychellene. Fritidsbosaken stammer fra en sak med bygging av feriehus i Bulgaria. 80 nordmenn kjøpte feriehus i Bulgaria formidlet av Fritidsbo. Prisene for leilighetene gikk fra 400 000 til 1 000 000 kroner. Selv om leilighetene ble solgt var de ennå ikke ferdigstilt. Leilighetene skulle stå ferdig til oktober 2008. Imidlertid ble byggingen veldig forsinket. Etter en stund fikk de som hadde kjøpt leilighet av Nerhovde et brev hvor det sto at selskapet hadde sagt opp alle sine ansatte og at kontoret nå ble avvirket. Kemnere førte også selskapet inn for konkursbegjæring. Fritidsbo gikk konkurs i desember 2008, da hadde problemene i Bulgaria blitt enda større. Gjennom å slå selskapet konkurs kunne Nerhovde gå fri fra alle

¹ Fremstillingen av denne saken er hentet fra Bergens Tidene den 10.12.2008 side 4.

sine forpliktelser. Dette kunne han siden selskapet var et NUF med begrenset ansvar. Det vil muligens være nærliggende å tro at med noe startkapital ville villigheten til å slå dette selskapet konkurs vært betraktelig lavere.

Norsk ressursformidling¹

Dagens Næringsliv (DN) karakteriserer her Rune Solberg som en konkursrytter. Rune Solberg har startet hele 12 rengjøringselskaper. Samtlige av disse er blitt slått konkurs. Han er også blitt idømt et forbud mot å drive næring i Norge i fem år. Men til tross for Rune Solbergs forbud har han klart å etablere nok et selskap, "Norsk ressursformidling" som er et NUF. Dette selskapet gikk også konkurs. Advokat Viggo Scherger i advokatfirmaet Rime sier at kreditorenes tap i "Norsk ressursformidling" summerte seg til mange millioner. I tillegg tapte staten store inntekter i skatter og avgifter som skulle vært innbetalt. DN skriver at Rune Solberg har en fast struktur på hvordan selskapene slås konkurs. Rett før konkursen flyttes driften til et annet selskap, uten at noen merker det. Han har også ved dette byttet sitt eget navn som leder i de forskjellige selskapene. I enkelte tilfeller har også hans mor blitt stilt som leder i selskapet. Ved bruken av NUF som selskapsform har det her blitt veldig uoversiktlig hvor hvert enkelt krav mot selskapet kan rettes. Vi har også forsøkt å finne selskapets regnskap men det ser ut til at selskapet aldri har levert regnskaper.

Valet parking²

Terje Skyttern kan bokføre tre konkurser på drøyt ett år. Selv med konkursskarantene startet Terje Skyttern et nytt selskap, da som et NUF med morselskap i Storbritannia. Hans parkeringsselskap har omsatt for flere titallsmillioner men ikke betalt skatt eller avgift. Da selskapet gikk konkurs ble det meldt inn 1,5 millioner som krav mot selskapet. Imidlertid var det kun 1 900 kroner igjen på konto, samt en Opel Astra til en verdi av 5 000. Rett før konkursen skal det ha vært en stor overføring til NCA Marine som eies av Skytterns far. NCA Marine er til opplysning et AS. Det blir nå diskutert om denne overføringen skal omstøtes.

¹ Fremstillingen av denne saken er hentet fra Dagens Næringsliv den 20.8.2007 side 10.

² Fremstillingen av denne saken er hentet fra Dagens Næringsliv den 19.1.2009 side 18.

The Nova Group Ltd¹

En 56 år gammel mann fra Nordfjord drev selskapet The Nova Group Ltd. Dette selskapet gikk konkurs i 2007. Personen ble beskyldt for å ha unndratt 637 000 i skatt. Selskapet hadde heller ikke betalt arbeidsgiveravgift. Verken politi, bostyrer eller skatteetaten har greid å finne morselskapet.

Fra disse fire eksemplene kan vi se hvordan NUF blir benyttet i sammenheng med konkurser. Forskjellene mellom konkurser i NUF og AS er flere. For å opprette et AS må man ha en revisor. Revisoren vil dermed fungere som et kontrollorgan for samfunnet. Å benytte konkursmuligheten på en svikaktig måte blir dermed vanskeligere. I tillegg vil tilbøyeligheten for å slå selskapet konkurs være betraktelig lavere. Med tilnærmet 0 i egenkapital blir det veldig enkelt å slå selskapet konkurs for å slippe alle krav. Deretter kan man starte et nytt selskap uten noen krav. Konkurser i NUF vil også medføre andre problemstillinger. Som nevnt i teoridelen om konkurser i NUF vil man i disse konkursene måtte forholde seg til to lands regler. Økokrim skrev i sin trendrapport (2008) at konkurser i NUF byr på både juridiske og ressursmessige problemer. Dette forsterkes dersom morselskapet ligger utenfor EØS. Dersom morselskapet er etablert i et skatteparadis vil problemene med sekretesslovgivningen gjøre arbeidet spesielt vanskelig. Mangel på innsyn i selskapet gjør det tilnærmet umulig for en eventuell kreditor og få adgang til sin pant.

¹ Fremstillingen av denne saken er hentet fra Bergens Tidene 22.5.2008 side 15.

12. Ikke-reell fakturering

Internprising er prising av varer, tjenester, finansielle instrumenter og immaterielle rettigheter ved transaksjoner mellom beslektede selskaper (KPMG 2009). Det er en kjent problemstilling at selskaper benytter internprising til å flytte overskudd mellom selskapsenheter. Dette medfører at selskaper i lavskatteland vil få større overskudd. Der de globale selskapene har virksomhet og verdiskapning i mange land, har de fleste NUFer kun virksomhet i Norge. I motsetning til globale selskaper betaler da NUFene morselskapet for en tjeneste eller vare som ikke finnes. Altså er det snakk om ikke-reelle fakturaer til NUFer, som dermed reduserer overskuddet i Norge.

Mange tror at dette først og fremst er aktuelt for selskaper med opphav i et skatteparadis. Men det finnes mange land der man slipper å betale skatt for virksomhet i Norge, for eksempel Storbritannia, jfr. Skatteavtalen mellom disse landene¹. Forskjellen er at myndighetene i Storbritannia vil utlevere opplysninger til norske myndigheter ved forespørsel rundt transaksjoner, og dermed kan man ikke holde regnskapsinformasjon hemmelig. Ettersom det bare er ved forespørsel at britiske myndigheter leverer informasjon til norske myndigheter, er det først dersom norske myndigheter fatter mistanke om noe at man kan risikere å bli oppdaget. I praksis har det vist seg at man slipper like lett unna uavhengig av om morselskapet er i et skatteparadis eller ikke, ettersom en veldig stor andel av alle NUF ikke leverer regnskap til regnskapsregisteret. Det er bortimot umulig å avdekke slike manøvrer når man ikke har et regnskap. Dette kan selvfølgelig endre seg og man risikerer alltid å bli tatt for ikke å levere regnskap. Derfor vil det nok fremdeles føles som sikrere å velge skatteparadis enn å velge Storbritannia. En annen årsak som gjør at det ikke er nødvendig å velge et skatteparadis, er at det er mange kostnader som er vanskelige å verdsette og etterprøve om de er reelle. Konsulenttjenester er et eksempel på dette. Dessuten oppleves kanskje sannsynlighet for bokettersyn som så liten at enkelte mener det er verdt risikoen.

¹ Finans- og tolldepartementet (1958) *Utvidelse av Skatteavtalen mellom Norge og Storbritannia*.

12.1 Sammenligning av resultatgrad for NUF, ENK og AS

Vi ønsker å kartlegge om det finnes et skille mellom resultatene for NUF, ENK og AS. I det tilfelle hvor resultatgraden¹ er lavere for NUF kan det være indikasjon på at NUFet har ikke-reelle kostnader for å redusere skattbar inntekt. Vi har valgt å dele selskapene in i tre grupper som dekker størstedelen av alle selskaper. For å inkludere et større antall NUFer i utvalget valgte vi relativt brede omsetningsintervaller. I gruppen med høyest omsetning er det mange AS som har de samme mulighetene til å flytte overskudd som det NUF har, hvilket kan bety at AS gjør det unaturlig dårlig. Den mellomste gruppen sammenligner NUF, norske AS og ENK. I denne gruppen er det få AS og ingen ENK som har anledning til å flytte overskudd. For den minste gruppen er det ENK som er det mest relevante sammenligningsgrunnlaget, ettersom de fleste NUFene i denne gruppen ville ha valgt ENK om de skulle valgt norsk selskapsform. Intervallene vi har valgt å benytte er:

- ✓ Over 100 millioner
- ✓ 20-100 millioner
- ✓ 500.000-2 500 000

12.1.1 Selskaper med over 100 millioner kroner i omsetning

	NUF	NUF (uten oljeselskaper)	AS
Antall	74	61	4051
Gjennomsnittlig omsetning (tusen)	1 110 932	1 046 406	747 404
Gjennomsnittlig resultatgrad av driftsresultatet	9,34 %	8,99 %	9,85 %
Gjennomsnittlig resultatgrad av årsresultatet	12,40 %	5,82 %	11,90 %
10 persentil	-3,49 %	-3,66 %	-1,10 %
25 persentil	0,28 %	0,23 %	1,08 %
50 persentil	3,62 %	3,39 %	3,98 %
75 persentil	9,91 %	9,05 %	8,56 %
90 persentil	26,03 %	24,69 %	19,81 %

Tabell 12-1 Resultatsammenligning mellom store NUF og AS
Kilde: RAVN (2009)

¹ Resultatgraden defineres som resultatet relativt til omsetningen.

For den største gruppen ønsket vi å sammenligne NUF med AS som også har mulighet til å flytte overskuddet til utlandet. Utvalget inneholder allikevel veldig mange selskaper som kun driver i Norge. Dette vanner ut resultatet vi så etter. Det var 74 NUF og 4051 AS som tilfredsstilte kravet. Som vi ser av tabell 12-1 over er det ingenting som tyder på at det er mer utbredt å redusere overskudd blant NUF enn blant AS. Denne konklusjonen styrkes videre ved at mange av aksjeselskapene i utvalget ikke er internasjonale og dermed ikke har mulighet til å påvirke overskuddet gjennom internprising. Disse vil påvirke resultatgraden for AS oppover slik at det er rimelig å anta at internasjonale AS da vil ha lavere resultatgrad.

Utvalget for NUF er dog relativt lite, hvilket gjør at ekstremverdier vil få større påvirkning på gjennomsnittet. Spesielt oljebransjen er veldig lønnsom og vi har derfor valgt å skille den ut. Da ble resultatgraden betydelig lavere enn for AS. Dette indikerer at det er mer vanlig å flytte overskudd til et annet land blant NUF enn det er for AS.

En årsak til at NUF gjør det dårligere kan være at det er en annen bransjesammensetning i utvalget enn hva AS har. Over halvparten av NUFene driver innenfor varehandel. Derfor vil dette være en årsak om varehandel er en bransje med svake resultater også for AS. Det var ingen andre bransjer som hadde større andeler. Varehandel er også en stor gruppe blant ASene med over 1200 selskaper. Resultatgraden for disse var 3,75 % for årsresultatet. Tilsvarende var den 4,66 % for NUFene. Dette styrker muligheten for at det er bransjesammensetningen blant NUF som gjør at de har dårligere resultater.

12.1.2 Selskaper med 5 til 100 millioner kroner i omsetning

	NUF	ENK	AS
Antall	214	101	4996
Gjennomsnittlig omsetning (tusen)	27 126	17 420	21 141
Gjennomsnittlig resultatgrad av driftsresultatet	6,06 %	13,60 %	8,17 %
Gjennomsnittlig resultatgrad av årsresultatet	5,02 %	11,87 %	12,90 %
10 persentil	-3,22 %	0,84 %	-3,12 %
25 persentil	0,45 %	3,77 %	0,61 %
50 persentil	4,82 %	7,77 %	4,10 %
75 persentil	10,26 %	19,87 %	9,70 %
90 persentil	19,98 %	30,04 %	21,78 %

Tabell 12-2 Resultatsammenligning mellom mellomstore NUF, AS og ENK
Kilde: RAVN (2009)

Resultatene for denne gruppen er de mest interessante og entydige. Selskaper i dette intervallet har kommet over perioden som nystartet og dermed blitt mer modne. Derfor er disse resultatene sannsynligvis relevante for hvordan bildet vil se ut etter den store veksten i antall NUFer har lagt seg. Her ser vi tydelig at NUF har langt dårligere resultater enn både ENK og AS. Det er som kjent veldig få som leverer regnskap blant NUF hvilket kan bety at dette utvalget ikke er representativt. Vi vil allikevel karakterisere resultatene som alarmerende.

NUF er skjevere fordelt over bransjer enn hva den totale selskapsmengden er. Dermed kan en årsak til de dårlige resultatene være at bransjene hvor NUF er overrepresentert har naturlig lavere marginer enn andre. Vi tok testen for AS og ASA med omsetning mellom 5 og 100 millioner fordi vi mener denne kategorien ga mest interessante resultater. Ettersom det var ytterst få ENK i disse næringer på denne størrelsen, har vi valgt å holde dem utenfor. Disse ville vært veldig følsomme for store forskjeller og dermed ikke gi et reelt virkelighetsbilde. Tabellen under viser at det faktisk er lavere marginer for begge disse bransjene.

	Bygge og anlegg	Forretningsmessig tjenesteyting
Gjennomsnittlig resultatgrad av driftsresultatet	9,15 %	7,18 %
Gjennomsnittlig resultatgrad av årsresultatet	6,40 %	7,11 %

Tabell 12-3 Marginer for AS og ASA for enkelte næringer

Kilde: RAVN (2009)

Tabell 12-4 viser marginene for NUFer i samme bransje. Bygge- og anleggsnæringer har veldig like marginer som for AS, men de som driver innenfor forretningsmessig tjenesteyting har langt dårligere marginer. Vi konkluderer med at det ikke er tegn til at det benyttes falske kostnader innenfor bygg og anlegg, mens forretningsmessig tjenesteyting virker langt mer suspekt. Det er også verdt å nevne at det kun var 55 NUF totalt for begge næringer, hvilket gjør det umulig å komme med bastante konklusjoner.

	Bygge og anlegg	Forretningsmessig tjenesteyting
Gjennomsnittlig resultatgrad av driftsresultatet	8,22 %	0,62 %
Gjennomsnittlig resultatgrad av årsresultatet	6,18 %	0,82 %

Tabell 12-4 Marginer for NUF for enkelte næringer

Kilde: RAVN (2009)

12.1.3 Selskaper med 500 000 til 2,5 millioner kroner i omsetning

	NUF	ENK	AS
Antall	873	2076	5000
Gjennomsnittlig omsetning	1 138	1 206	1 320
Gjennomsnittlig resultatgrad av driftsresultatet	-29,51 %	53,73 %	6,04 %
Gjennomsnittlig resultatgrad av årsresultatet	6,17 %	54,22 %	56,95 %
10 persentil	-12,56 %	17,02 %	-21,76 %
25 persentil	-2,23 %	37,08 %	-3,57 %
50 persentil	4,44 %	59,50 %	5,93 %
75 persentil	17,09 %	72,80 %	23,45 %
90 persentil	35,28 %	82,42 %	51,10 %

Tabell 12-5 Resultatsammenligning mellom små NUF, AS og ENK

Kilde: RAVN (2009)

De fleste NUN-NUF tilhører nok denne gruppen, som da i så måte blir mest interessant for oppgaven. Vi ser at gruppen hadde ekstreme forskjeller i resultatet til tross for at inntekten er tilnærmet lik, noe som gjør det vanskelig å lese noe ut av tallene. Årsresultatene for ENK og AS er oppsiktsvekkende høye. Det kan skyldes at 2007 var et eksepsjonelt godt år; vi vet at tidene nå har forandret seg. Ettersom AS ikke har spesielt bra driftsresultatgrad, kan det også skyldes at mange selskaper har valgt å ta gevinst på investeringer og lignende i det gode markedet. ENK er normalt langt mindre risikable bedrifter hvor det er mer sannsynlig med gode resultater. Dessuten ser vi også at både NUF og AS har store sprik fra driftsresultat til årsresultat. Dette kan skyldes at poster som de ikke har inkludert i driften muligens burde vært det. Dette virker særlig sannsynlig for NUF der driftsresultatet er veldig svakt.

For dette utvalget er forretningsmessig tjenesteyting den klart største gruppen. For ENK som er den mest relevante sammenligningsgruppen, hørte ca 3/4 av selskapene til faglig, vitenskaplig og teknisk tjenesteyting. Først og fremst advokat og regnskapstjenester. Dette er bransjer som har gode resultater og vil forklare hvorfor ENK gjør det så bra. Det er også naturlig ettersom ENK ofte blir foretrukket innenfor næringer med liten risiko.

En plausibel årsak for at NUFer har lavere resultatgrad enn ENK og AS kan være benyttelsen av ikke-reelle kostnader. Det er få av ASene og ingen ENK som har denne muligheten. Derfor kan det være den viktigste årsaken, hvilket vil være veldig alarmerende. I denne gruppen blir sammenligningen med ENK, langt mer interessant ettersom de fleste som driver så små NUF, ville ha drevet gjennom ENK hvis de skulle ha valgt en ren norsk

selskapsform. Resultatene kan derfor være tegn på at dem som velger NUF er bevisste på mulighetene som selskapsformen gir og at det benyttes falske kostnader.

Ettersom mange velger NUF fremfor ENK i denne gruppen, kan årsaken til de dårlige resultatene til NUFene skyldes at eierne tar ut masse lønn. Dette gjøres da for å oppnå bedre sosiale rettigheter. Da vil man bli personlig beskattet istedenfor. Vi tror at dette kanskje er den viktigste årsaken for utvalget med lav omsetning. De sosiale rettighetene blir mye viktigere når det er snakk om så små beløp.

12.2 Konklusjon

Vi fant ut at det for alle gruppene var dårligere resultater for NUF enn det var for ENK og AS. Dette er i overensstemmelse med teoriene om at NUF benyttes til å unngå skatt. Resultatene blir svekket av at det er få NUFer som leverer regnskap. På den andre side er det mer sannsynlig at man driver ulovlig om man ikke leverer regnskap. Derfor mener vi disse resultatene er klare indikasjoner på at det flyttes overskudd ut av Norge. Vi testet og om næringsfordeling kunne være en årsak til at NUF gjorde det svakere enn andre. Vi fant at det kunne være en påvirkende faktor ettersom AS innenfor næringer med mange NUF, hadde lavere marginer enn for AS totalt. Vi så også på marginene til NUFene i disse næringene. Da kom vi frem til at aktører innenfor bygg og anlegg som velger NUF, ikke gjør det for å benytte falske kostnader. Selskaper innenfor forretningsmessig tjenesteyting virket langt mer uspekete. Vår sammenligning med ENK blir imidlertid noe skjev da mange velger å ta ut lønn i NUF mens dette ikke er mulig for ENK. Dette gjør at resultatene nødvendigvis blir lavere. Hvor mye dette utgjør på resultatgraden er vanskelig å tallfeste.

13. Overføringer via nettbutikk

Dersom man ønsker å flytte overskuddet til utlandet, er den enkleste måten å få kundene til å betale direkte til en utenlandsk konto. Da kan selskapet prøve å skjule inntekter for norske myndigheter ved å holde de utenfor det norske regnskapet. Dermed blir det mye vanskeligere for norske myndigheter å finne ut hvilke inntekter som stammer fra Norge selv om de skulle fatte mistanke. Interessen for dette dukket opp da saken rundt den såkalte pornoprinsen, Bjørn-Endre Andersen, dukket opp i media, høsten 2008. Da gikk han offentlig ut og sa at han hadde flyttet hele selskapet til et skatteparadis for å spare penger. Selskapet hans driver en del internettsider, som man må betale for å benytte seg av. Søker vi på Andersen i Brønnøysund registeret, finner vi at han har drevet to NUF, Aktiv Fakturering og SMS Systems. Morselskapet var for begge et selskap registrert på Seychellene, som heter Active Invoicing A/S. SMS Systems ble etablert like etter Aktiv Fakturering ble slettet, så det er nærliggende å anta at det tok over driften. SMS Systems ble selv slettet rundt nyttår, og det er ikke kommet et nytt selskap. Begge selskapene ble registrert til å drifte databaser, og ingen av dem har noen gang levert regnskap til Brønnøysundregistrene. Det blir derfor vanskelig å finne ut om de har hatt inntekter. Han etablerte i tillegg et AS i 2007, Andersen Development AS. Dette hadde et resultat på 2 millioner og betalte en halv million i skatt for 2007. Det virker derfor som om han har overført mye av driften til sitt norske AS. Selskapet gikk i alle fall med overskudd fra dag en og hadde en resultatgrad på 86 % første år. Høsten 2008 skal han altså ha videresolgt alle eiendeler til et selskap på Kypros. Selv om han sannsynligvis fortsatt har store inntekter fra Norge, går disse til et utenlandsk selskap uten å bruke en norsk filial av det utenlandske selskapet. Det er allikevel en rimelig konklusjon å anta at Andersen har bygget opp mye kapital gjennom sine to NUF før han gikk over til AS.

Betaling over internett skjer stort sett kun dersom handelen er gjort over internett. Vi vil derfor fokusere på selskaper som det er nærliggende å tro kan drive handel over internett. Dette er først og fremst selskaper innenfor varehandel, samt selskaper der selve tjenesten er på hjemmesiden, slik som pornoprinsens selskaper. Vi vil dessuten kun se på såkalte NUN-NUF, selv om det med stor sannsynlighet også er reelle utenlandske selskaper som vil benytte en slik metode.

Når kunden skal betale direkte til utlandet, må det skje med kredittkort. Da benytter man ofte en betalingstjeneste som for eksempel PayPal¹. Selv om PayPal er en tjeneste som gjør internetthandel langt tryggere for kunden, blir den et ekstra ledd som gjør det vanskelig å følge pengene til de når den endelige mottakeren. Da vi gikk igjennom utvalget av selskaper med hjemmeside, fant vi en del som hadde salg og betaling over internett. Mange av disse har aldri levert regnskap til Brønnøysund. Av dem som leverte regnskap hadde de fleste underskudd. Dette kan indikere at de har skjult en del av inntektene, men vi har ingen bevis for det. Nesten alle selskapene er registrert innenfor butikkhandel, engroshandel eller postordrehandel. Til tross for at mange av disse selskapene virker interessante, kan man stille seg spørsmål om man ville oppgitt en hjemmeside som man har tenkt å benytte til å skjule inntekt. Det kan derfor være mer interessant å undersøke andre selskaper innenfor de samme næringene som ikke har registrert hjemmeside. Pornoprinsen, for eksempel, oppga aldri noen hjemmeside. Det var bare 450 av 4000 selskaper innenfor varehandel som har registrert hjemmeside. Det er rimelig å anta at mange flere har det. Vi undersøkte 100 av selskapene som ikke hadde oppgitt internettside og fant at 19 av disse faktisk hadde en internettside. Imidlertid hadde få av disse nettbutikker. En annen side ved saken er at selv om mange nok ser denne muligheten og benytter seg av den er det som oftest ikke nødvendig å opprette et NUF for å kunne drive virksomheten. Dette gjelder spesielt hvis det ikke er en fysisk vare som skal leveres i Norge. Spesielt hvis det ikke er en fysisk vare som skal leveres i Norge.

Muligheten til å drive salg over internett der man lar kunden betale direkte til en utenlandsk konto synes opplagt. Ved bruk av kredittkort får kundene ingen informasjon vedrørende mottakers konto. Handelen blir gjort gjennom betalingstjenester, ikke direkte til mottaker. Derfor blir det umulig for oss å oppdage om noen av selskapene vi så på gjorde dette. Vi fant et fåtall NUFer der man betalte for varer med kort. Vi tror allikevel at de som ønsker å benytte internett til å overføre penger ikke vil oppgi internettsiden til norske myndigheter; det gjorde heller ikke pornoprinsen. Man vil da heller ikke oppgi navnet på selskapet sitt på hjemmesiden, slik at det blir langt vanskeligere å finne noen koblinger. Derfor har vi ikke funnet bevis på at dette gjøres. Vi ser også at det ikke er nødvendig med NUF for å ta betalt for tjenester over internett.

¹ PayPal tilbyr løsninger slik at man enkelt kan overføre penger over internett.

14. Hvorfor velger banker NUF?

I dette kapitlet tar vi for oss hvorfor utenlandske banker ofte velger NUF ved etablering i Norge. Årsaken til at vi synes banker er spesielt interessante er fordi de er store bedrifter med høy omsetning som i tillegg er strengt kontrollert og regulert. Derfor skulle ikke de vanlige fordelene som ved NUF være gjeldende for disse. Vi ønsker å se om det er forskjeller i lønnsomhet og risiko mellom de bankene som har valgt NUF enn de som har valgt AS. Dette for å analysere om det finnes noen fordeler for banker ved å etablere seg som et NUF istedenfor å velge et AS. Vi vil se på følgende nøkkeltall som et estimat på lønnsomhet og risiko:

- ✓ Resultatgrad
- ✓ Egenkapitalrentabilitet¹
- ✓ Gjeldsgrad²

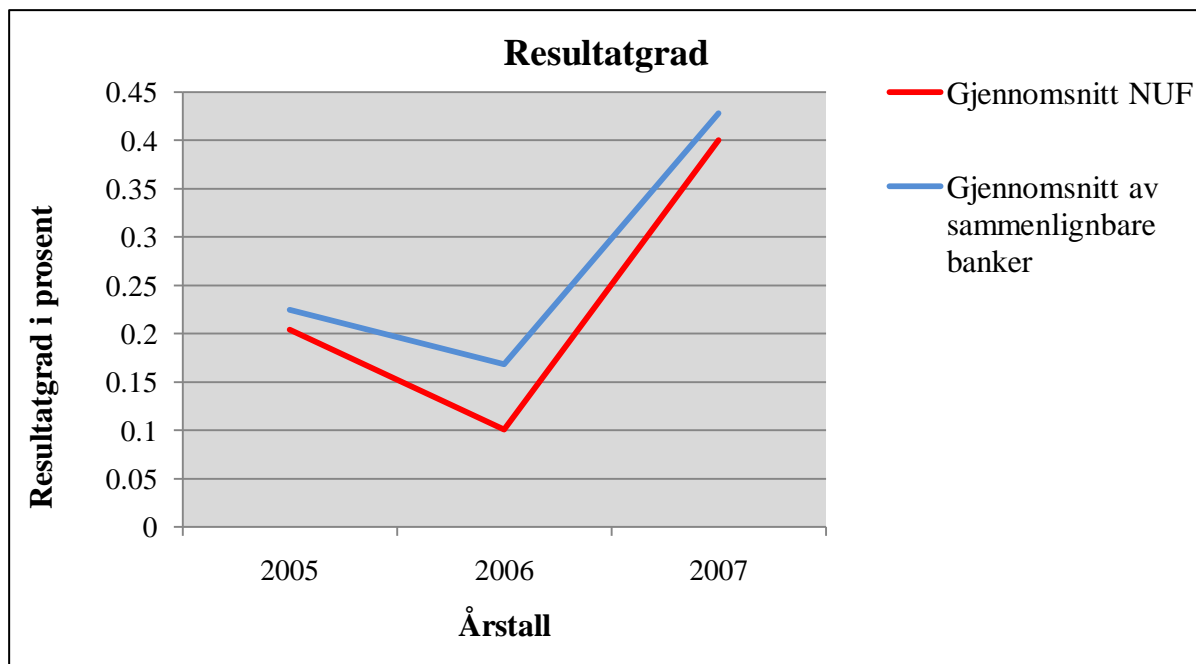
Det er til sammen elleve banker som er registrert med filial i Norge, men det er kun tre banker som har offentliggjort sine regnskap hvert år side 2005. Dette er Skandiabanken, SEB og Swedbank. Det hadde kanskje vært mer interessant å se på Fokus Bank og Handelsbanken siden disse er tidligere Norske banker som har blitt filial etter at de er blitt oppkjøpt. Dessverre har disse valgt å ikke offentliggjøre sine regnskap. De tre bankene vi ser på er alle opprinnelig svenske banker.

Resultatgrad

Resultatgraden gir oss en indikasjon på lønnsomheten i hver omsatt krone. Dette måltallet var det eneste der vi kunne måle alle tre NUF-bankene opp mot andre.

¹ Ordinært resultat relativt til årets gjennomsnittlige egenkapital.

² Gjeldsgraden tilsvarer mengden gjeld i forhold til egenkapital

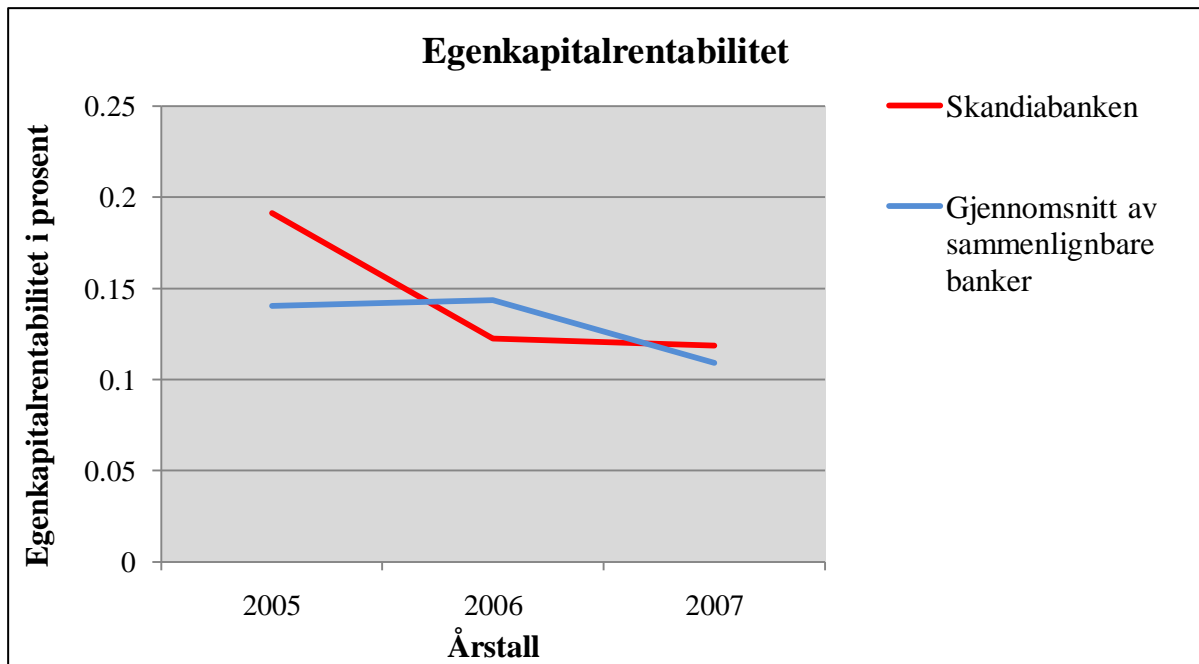

Figur 14-1 Resultatgrad
Kilde: RAVN (2009)

I linjediagrammet over ser vi at NUF-bankene ligger litt under snittet av de sammenlignbare bankene, i 2006 ligger de markant under. Dette kan være et tegn på at de driver med flere kostnader som da kanskje går til morselskapet i konsernet. Swedbank og SEB skiller seg ut ved at de har mye lavere netto rente- og kreditprovisjonsinntekter enn alle de andre bankene. Det betyr at de tjener relativt lavere på utlån i forhold til innlån enn de andre bankene. Hvis de tar opp lån fra morselskapet og betaler en unaturlig høy rente, kan det være for å begrense overskuddet i den norske filialen. Selv om det er indikasjoner på at overskuddet i den norske filialen ble begrenset har vi for lite informasjon til å kunne konkludere noe om årsaken. Den store variasjonen for alle bankene gjør det også vanskelig å se klare tegn.

Egenkapitalrentabiliteten

Formålet med dette måltallet er å måle den regnskapsmessige avkastningen på den kapitalen eierne har investert i selskapet (Tellefsen og Langli 2001). Verken SEB eller Swedbank har bokført noe egenkapital på den norske filialen og derfor kan vi ikke måle egenkapitalrentabiliteten for disse to.

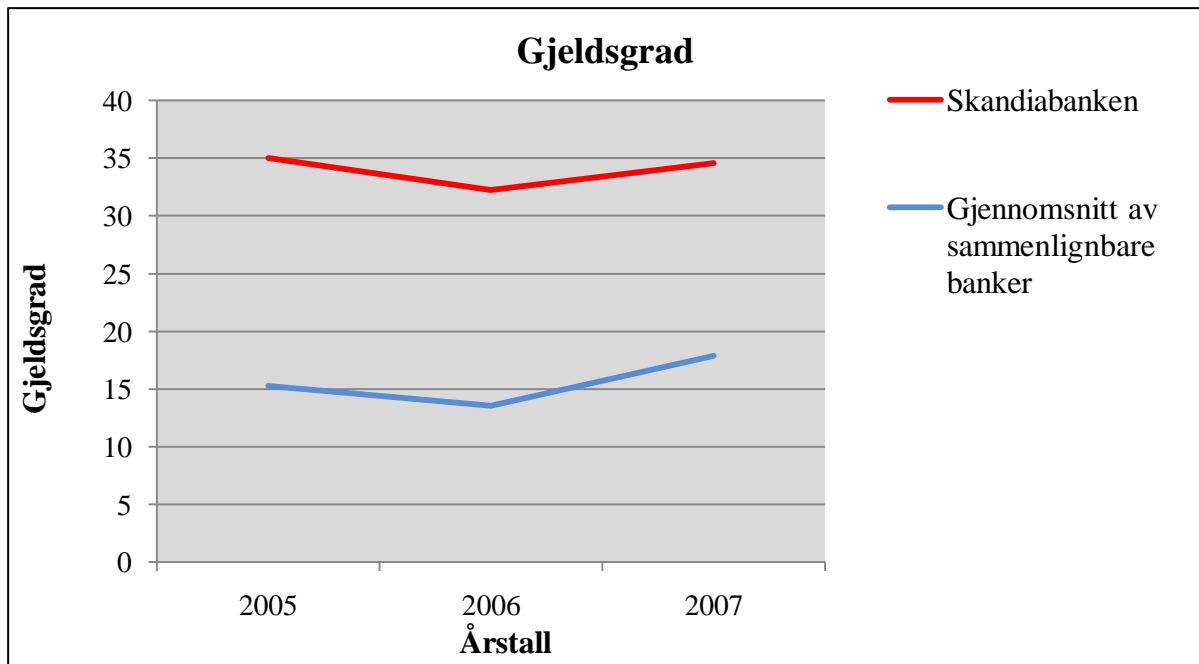
Figur 14-2 Egenkapitalrentabilitet
Kilde: RAVN (2009)

Vi ser at Skandiabanken varierer litt mer enn de sammenlignbare bankene. Det skyldes at de har langt høyere gjeldsgrad – som vi ser på under – enn de andre bankene. Da vil egenkapitalrentabiliteten være langt mer følsom. Det er veldig vanskelig å tolke noe ut av disse resultatene.

Gjeldsgrad

Banker har, som nevnt, veldig høy gjeldsgrad. Det er fordi driften i vanlige tider blir ansett for å være veldig sikker. Vi nevnte at SEB og Swedbank ikke har bokført egenkapital i den norske filialen. Det vil si at de tilsynelatende kun finansieres med gjeld. Banker har kapitalkrav for å kunne drive virksomhet¹. Derfor har konsernet avsatt kapital til den norske driften i morselskapet i Sverige. Det er ikke mulig for oss å skille ut hva som hører til den norske filialen av denne kapitalen. Et interessant spørsmål blir allikevel om hva som skjer hvis den norske filialen får problemer. Vil da det svenske morselskapet bare la den norske filialen gå under?

¹ Basel 2 som er reglene for hvor mye kapital finansinstitusjoner til enhver tid må ha.

Figur 14-3 Gjeldsgrad
Kilde: RAVN (2009)

Dette er det nøkkeltallet hvor NUF-banker skiller seg fra de andre ved at de har mye høyere gjeldsgrad. Foruten at SEB og Swedbank har en uendelig høy gjeldsgrad, er Skandiabanken sin ca dobbelt så høy som hva de andre ligger på. Det vil si at 97 % av bankens finanser er lån. Selv om gjeldsgraden er markant høyere, så skyldes det at egenkapitalandelen er så lav for alle banker at utslagene blir veldig store. De norske bankene ligger på rundt 94 % gjeld. Vi kan allikevel konkludere med at det er relativt høyere risiko i NUF-banker, med ingen eller lite EK, enn det er i vanlige norske banker.

14.2 Konklusjon

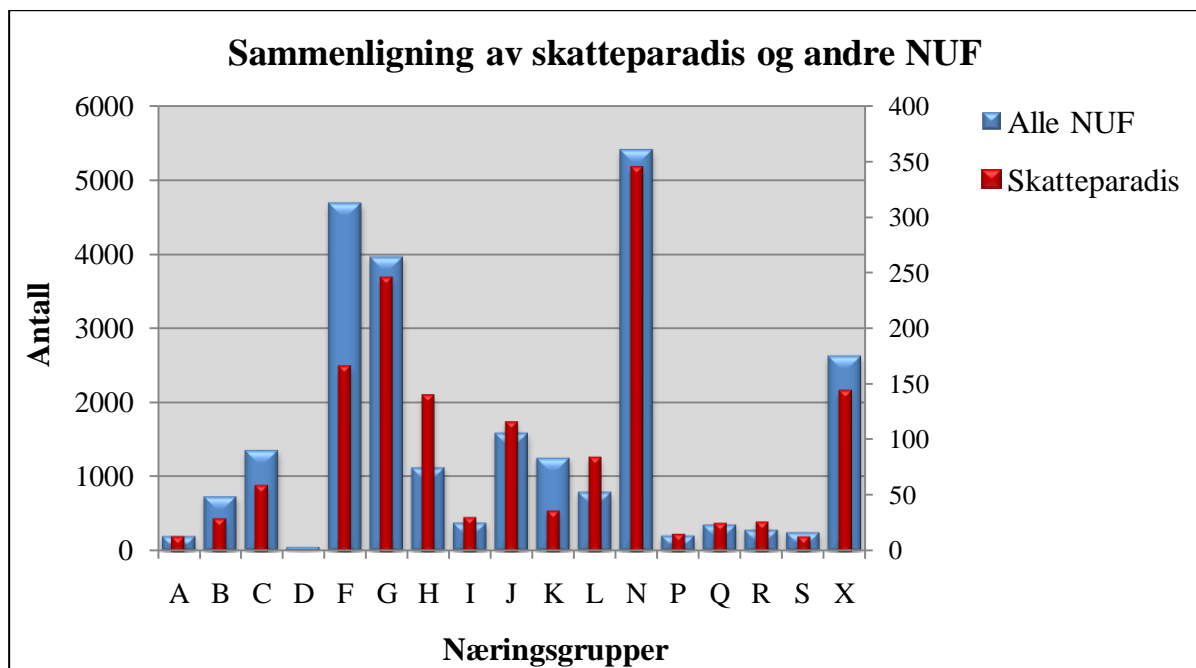
Vi gjorde en enkel og overfladisk analyse av banker som valgte å drive i Norge gjennom en filial. Vårt inntrykk er at disse bankene driver på samme måte som vanlige norske banker. Det punktet hvor NUF-banker utmerket seg på, var gjeldsgrad. De driver virksomheten med større gjeld enn hva vanlige norske banker gjør. Årsaken kan være at de har bokført egenkapitalen i morselskapet og ikke føler behov for å skille den ut for de forskjellige filialer. Det kan allikevel være et signal om at de er villige til å ta større risiko i filialer enn hva man er i morselskapet. Utvalget var imidlertid veldig lite, noe som gjør det vanskelig å komme med noen klare konklusjoner. Banknæringen er den mest regulerte og kontrollerte næringen vi har. Derfor er det lite sannsynlig at en filial vil ha særlig større muligheter til

økonomisk kriminalitet enn hva et vanlig aksjeselskap har. Dessuten er tillit i markedet utrolig viktig i denne bransjen, noe som gjør at man ikke ønsker drive i gråsonen. Den viktigste årsaken til at bankene velger NUF, er sannsynligvis at de kan benytte sin egen konsesjon fra hjemlandet til å drive bankdrift i Norge. Finansieringsvirksomhetsloven § 3-4 sier at *”tillatelse kun kan gis finansinstitusjonsom som har tillatelse i sitt hjemland til å drive tilsvarende virksomhet og som er underlagt betryggende tilsyn der”*. Dersom en bank misligholder sine forpliktelser i Norge vil tilsynet i utlandet kunne gjøre morselskapet ansvarlig. Derfor ser vi ingen betenkeligheter ved at utenlandske banker velger å etablere filial i Norge.

15. Bruk av NUF med morselskap i skatteparadis

I dette kapitlet ønsker vi å gå igjennom skatteparadiser. Vi vil undersøke om det er noen fordeler med å opprette morselskapet på slike steder. Vi vil også se spesielt på Seychellene, for å finne ut hvorfor akkurat dette skatteparadiset er så attraktivt.

15.1 Hvem velger skatteparadis

Figur 15-1 Sammenligning av skatteparadis og andre NUF
Kilde: Brønnøysundsregistrene (2009)

Som vi ser av figuren over, er det ikke noen næringer som utpeker seg som spesielt populære i skatteparadis i forhold til resten av verden. Bygg og anlegg er litt mindre representert, mens transport og lagring er relativt mer vanlig, ellers er det veldig likt. En stor årsak til at transport og lagring har en større andel, er at shippingselskaper oftere velger skatteparadis. Halvparten av alle shippingselskaper, som er registrert som NUF i Norge, har mor registrert i et skatteparadis. Rederiene har tradisjonelt vært veldig tilbøyelige til å flytte selskapene ut av landet, såkalt utflagging. Dessuten er dette store bedrifter med stor omsetning og da har de også mer midler til å analysere flere land enn hva en tømmer som ønsker å starte eget selskap har. Årsaken til at disse da har valgt skatteparadis er at disse landene stiller lettere krav til innsyn, kontroll, arbeidsmiljø og sikkerhetstiltak enn om skipene hadde vært registrert i

Norge (Høgberg & Stridbeck 2008). Skatteparadis har derfor ofte blitt omtalt som bekvemmelighetsstater innenfor skipsfartsnæringen.

15.2 Seychellene

"Snart er det vanligere med en mor på Seychellene enn et søskenbarn på Gjøvik¹." (Kleiven 2008)

Seychellene står i dag for over 60 % av alle eksisterende NUF fra skatteparadis (Brønnøysundregistrene 2009). Dette er en veldig høy andel, spesielt ettersom det aller første ble registrert så sent som i 2002. Dette er i perioden der tema rundt pseudoutenlandske selskaper var høyaktuelt i Europa. Da er det en rimelig konklusjon å anta at de som har stiftet NUF fra Seychellene hovedsakelig har gjort det for å omgå norske selskapslover. Tre av fire selskaper som har blitt registrert fra et skatteparadis fra 2003 og utover tilhører Seychellene. Hvorfor passer Seychellene så bra til dette i forhold til de mer tradisjonelle skatteparadisene? Sveits og Bermuda som var de største tidligere med henholdsvis 29 % og 17 %, har fått andelene sine redusert til 12 % og 2 %. Sveits' reduksjon skyldes at myndighetene har lettet på sekretessreglene og uttalt at det ønsker å samarbeide med andre land. Det er til og med fjernet fra OECDs liste over skatteparadis, men befinner seg fremdeles på IMF's liste. I Bermuda kreves det at 60 % av et selskap skal være eid av en bermudisk statsborger (Zyra.org 2009). Dette kan være årsaken til at Bermuda ikke er interessant med tanke på å omgå norske selskapsregler. Det kreves mer arbeid enn med mange andre land.

For å finne forskjeller på skatteparadis har vi sett på forskjellige tilbyderes argumenter for de forskjellige juristiksjonene. Selv om de fleste tilbyr å registrere selskap i alle land, har de spesialisert seg på et fåtall som de mener er det beste. Seychellene er sammen med Panama regnet for å være det beste landet å etablere et offshore selskap (LP Corporate Services). Den aller viktigste årsaken til at disse to blir fremhevet er at de har veldig strenge sekretessregler. Dessuten er de selvstendige nasjoner som er mer motstandsdyktige mot press fra omverden. Derfor er det ventet at disse landene ikke vil endre på dagens lovgivning. Kypros blir nevnt som det beste alternativet hvis man ønsker å etablere selskapet i Europa. Kypros er det eneste landet utenom Seychellene som har økt andelen sin av NUF etter Centrosdommen. Panama har ligget på samme nivå i hele perioden.

¹Uttalelse i Finansavisen den 25.3.2008

På internettsiden til Seychelles Incorporation har de listet opp en del fordeler med Seychellene. Disse er:

- ✓ Selskapsavgiftene er fastlåst for all fremtid. Selv om årsavgiften skulle bli økt gjelder ikke det for selskaper som eksisterer.
- ✓ Internasjonale selskaper betaler ingen skatt utover lisensavgift.
- ✓ Det er ingen krav til regnskapsføring eller revisjon.
- ✓ Ingen kapitalkrav og man kan benytte hvilken som helst valuta.
- ✓ Utstede aksjer uten pålydende verdi.
- ✓ Kun behov for en aksjeeier og en styrer. Ingen av disse vil fremkomme i offentlige dokumenter. Det kan også utnevnes nominee som kan vedlikeholde eiers konfidensialitet.
- ✓ Eiere, styremedlemmer og ansatte trenger ikke å bo på Seychellene. Det er heller ingen betingelser hva angår nasjonalitet.
- ✓ Selskapets ledelse kan være både personer og andre institusjoner
- ✓ Det er ingen vekslingskontroll. Det vil si at man kan drive i hvilken valuta man ønsker.
- ✓ Det tar kun 24 timer å etablere et selskap og avgiften er lavest på internett
- ✓ Styremøter trenger ikke å være på Seychellene. De kan holdes over telefon og man kan benytte en fullmektig som stedfortreder.
- ✓ Man må ikke registrere endringer i styret og ledelsen
- ✓ Selskapet kan drive lovlig virksomhet i alle land og i hvilken valuta man ønsker.

Mange av disse egenskapene finner vi igjen i de fleste skatteparadis. Panama har akkurat de samme trekkene i sin selskapslovgivning og sekretesselovene er kanskje enda strengere (LP Corporate Services). I Panama trenger ikke en gang representanten å vite hvem som er eieren av selskapet. Det eneste punktet hvor Seychellene skiller seg ut fra Panama er at det er hurtigere og billigere å etablere selskap her. Kypros blir anbefalt om man ønsker å holde seg i Europa. De har selskapskatt på 10 %, men man er fritatt skatt for inntekt fra filialer og datterselskaper. Den største fordelene med Kypros kontra andre skatteparadis er at det har kombinasjonen av å være et vestlig land og det er selvstendig. Dette gjør landet mer attraktivt å flytte til, slik som for eksempel John Fredriksen har gjort.

Konklusjonen blir at Panama og Seychellene er tilnærmet helt like. Det koster noen tusen mer å etablere selskap i Panama, men ellers er det ingen tydelige forskjeller. Derfor er det

merkelig at praktisk talt alle velger Seychellene fremfor Panama. I Sverige er det derimot Panama som er mest populært (www.e24.se 2009). En årsak til at det først og fremst er Seychellene som blir valgt kan være at det virker mer tilgjengelig for nordmenn. Søker man på Google finner man lettere tilbydere til Seychellene enn Panama. Man må søke spesifikt etter Panama for at man skal finne det.

En gjennomgang av et utvalg av selskaper viser at de fleste morselskapene har c/o adresse hos et selskap som heter Cote d'Azur som ligger i hovedstaden Victoria. Det norske selskapet Global Firm Inc er det andre selskapet som ble etablert på Seychellene og det første som benyttet Cote d'Azur. Global Firm Inc er den største tilbyderen av etablering på Seychellene i Norge, og promoterer seg gjennom nettsiden www.grunder.as. Sannsynligvis er dette selskapet årsaken til at mange velger Seychellene, siden det var tidlig ute. Et annet selskap som tilbyr etablering på Seychellene er PMA Gruppen som har internetadresse www.etablereas.com.

Sammenligner man kostnaden ved å etablere seg på Seychellene istedenfor i Storbritannia, er Seychellene et klart dyrere valg. Argumentet til tilbydere er at det kreves mer oppfølging og innlevering av skjema i England enn på Seychellene og at det dermed blir dyrere på sikt. Allikevel er den årlige kostnaden hos Global Firm Inc. høyere enn den årlige kostnaden til Panlegis, som er den største tilbyderen av NUF gjennom Storbritannia. Da faller argumentet på sin egen urimelighet. Tar vi med det faktum at man oppnår skattefrihet i London om man ikke har drift i Storbritannia er det eneste som skiller Seychellene, eller de andre skatteparadisene, fra Storbritannia sekretessreglene som gjør det mulig å skjule hvor transaksjoner endelig ender opp. Dette gir en tydelig indikasjon på at man velger skatteparadis hovedsakelig for å kunne skjule noe, pengetransaksjoner eller hvem som er den reelle eier av et selskap.

Seychellene har blitt nordmenns foretrukne skatteparadis de siste fem årene. Årsaken skyldes nok en endring i hvem som ønsker å etablere seg i et skatteparadis. Tidligere har det først og fremst vært mer velstående mennesker som har hatt mye å spare ved å unngå skatt. Disse har tydeligvis hatt litt andre preferanser ettersom Seychellene aldri ble benyttet før 2002. Sannsynligvis har ikke pris vært hovedargumentet. Etter Centrosdommen har NUF blitt vanlig for alle som ønsker å drive et selskap, og da har utviklingen vært tilsvarende for etableringer i skatteparadis som i andre land. Seychellene er billigste og hurtigste skatteparadiset å etablere seg i og det finnes flere norske selskaper som tilbyr å registrere og

vedlikeholde selskaper på Seychellene. Vi tror at Seychellene er mest populært for det virker enklest for alle som i dag velger NUF gjennom et skatteparadis, men som tidligere ville ha valgt norsk eierskapsform.

15.3 Skatteunndragelse

15.3.1 Formueskatt

Skatteparadis har fått sitt navn fordi det gir opplagte muligheter til å betale mindre eller ingen skatt. Sekretesseloven gjør at nordmenn kan eie et selskap i et skatteparadis uten at norske myndigheter får vite om det. Man kan også ha bankkontoer som er hemmelig. Dette gjør at nordmenn kan skjule hele eller deler av formuen sin og slippe å betale skatt til Norge for den. Formueskatt er ofte den eneste skatten rike mennesker betaler, så å slippe denne er gull verdt. Det vil allikevel oppstå et problem om de ønsker å få overført pengene til Norge igjen slik at man kan bruke dem legitimt. Hvis man overfører penger fra en utenlandsk konto til en norsk, risikerer man at det blir oppdaget av myndighetene. Spesielt hvis det er større beløp, som vil gi utslag på ligningen. For å unngå dette benytter man seg av kredittkort som er registrert til konto i skatteparadis slik at myndighetene ikke får vite hvem som har utført transaksjonen. Denne muligheten er uavhengig av hvilken selskapsform man velger, og vi tror ikke at man velger NUF for å spare personlig formueskatt, selv om det kan bli aktuelt om man har en suksessrik virksomhet.

15.3.2 Inntektsskatt

Sekretesselover hindrer norske myndigheter i å få innsyn i morselskapets regnskap. Dessuten trenger man ikke å føre regnskap i mange skatteparadis. Dette gir et incentiv til å flytte overskuddet fra den norske enheten over til morselskapet. Vi vil gå nærmere inn på denne og andre former for skatteunndragelse ettersom disse er relevante for alle typer NUF og ikke bare de fra skatteparadis. Vi vil allikevel utdype at skatteparadis vanskeliggjør myndighetenes arbeid i forhold til hva andre land gjør. Derfor er det med god grunn at man er mer skeptiske til selskaper fra skatteparadis.

15.4 Fremtiden for skatteparadis

Skatteunndragelsesutvalget ble opprettet i Norge 1. Juni 2007. Utvalget har hatt som oppgave å gå igjennom skatte- og avgiftssystemet (NTB 2009). Utredningen, NOU 2009:4, ble levert til Finansminister Kristin Halvorsen 24.2.2009. Der har det kommet med forslag til regelendringer og andre tiltak som skal styrke myndighetenes makt i kampen mot skatteunndragelse. I rapporten forslår utvalget å nekte selskaper utenfor EØS å etablere filial i Norge hvis det ikke har virksomhet i stiftelseslandet og det reelle setet er i Norge. Det var ønskelig med en tilsvarende regel innenfor EØS, men det forhindres av EF-traktaten.

Ifølge Global Firm Inc er det artikkel 2 i WTO avtalen General Agreement on Trade in Services (GATS) som danner grunnlaget for at man i dag kan stifte selskaper utenfor EØS. Artikkel 2 sier *"the opportunities for foreign service suppliers to establish, operate or expand a commercial presence in the Member's territory, such as a branch, agency, or wholly-owned subsidiary."* På hjemmesiden deres gir de inntrykk av at denne loven er like sterk som EF-traktaten. På Panlegis' hjemmeside derimot sier de at artikkelen ikke kan gi de samme garantiene mot forskjellsbehandling. Norge har skrevet under på denne avtalen. Spørsmålet blir da hva WTO kan og hva vil de gjøre? Har de like stor makt som EF-domstolen? Ifølge skatteunndragelsesutvalget er det ikke noen hindringer for at Norge kan nekte registrering av selskaper utenfor EØS. På hjemmesiden til utenriksdepartementet (UD) står det at *"medlemskapet innebærer at alle må følge samme kjøreregler for handel over landegrensene. Å være medlem gir rettigheter som beskyttelse mot urimelig forskjellsbehandling"*. Selv om det her står spesifikt om handel over landegrenser gjelder utvilsomt artikkel 2 om muligheten til å etablere filial. Spørsmålet blir da om krav og rettigheter som UD nevner på hjemmesiden bare gjelder handel over grensen eller avtalen generelt. Selv om GATS i prinsippet skulle være et hinder for å nekte etableringer av filialer, er det muligheter for å kunne reservere seg mot deler av avtalen. Hvert land kan selv bestemme hva det forplikter seg til, men unntakene skal i prinsippet ikke ha lengre varighet enn ti år.

Når det gjelder Seychellene spesifikt, er ikke landet medlem av WTO og har ikke skrevet under på GATS. Dermed er det ikke noe hinder for at norske myndigheter skal kunne nekte selskaper som opprinnelig er fra Seychellene. Problemet, hvis man kan nekte land som står utenfor GATS og ikke de innenfor, er at da vil vi se et skift fra Seychellene til et annet skatteparadis. Det er flere skatteparadis som har skrevet under avtalen, blant andre Panama

som mange mener er vel så attraktivt som Seychellene. Derfor vil det ikke være noe poeng i å innføre krav til virksomhet hvis man da bryter GATS.

Vi vet ikke hvor sterk GATS er, men velger å tro at skatteunndragelsesutvalget har tatt hensyn til dette før de kom med sin rapport. Dessuten består Panlegis av advokater som er dyktige på fagområdet, mens Global Firm Inc ikke har den samme kompetansen. Derfor velger vi å anta at Norge har anledning til å stille krav til selskaper utenfor EØS som vil etablere NUF i Norge. Vi tror også at dette er riktig vei å gå med tanke på at den eneste årsaken til å velge skatteparadis er for å slippe å betale skatt.

15.5 Empiriske tilfeller

Skatteparadis er et tema som media alltid har vært opptatt av. Media tar for seg mulighetene skatteparadis gir for å snylte på skatten. Det er få saker der de tar for seg et spesielt firma eller en spesiell hendelse. Interessen er først og fremst over mulighetene som mange utnytter.

Standard Oslo Ltd.

Dette er Norges ”hippeste” kunstgalleri ifølge Dagens Næringsliv. Sakens tema er at nesten ingen NUF leverer regnskap til tross for at dette er lovpålagt fra og med 2005. Standard sier i artikkelen fra 2007 at de kommer til å levere innen kort tid. Et søk i Ravninfo viser at det har de gjort. De begrunner valget av NUF med at det er mye billigere å drive enn vanlige selskaper. Allikevel har de gått med underskudd i samtlige tre år de har levert regnskap. Da kan man stille seg spørsmål om hvordan det er mulig å drive et galleri i det hele tatt.

Redningshelikoptersaken

Da Norge skulle bestemme seg for hvilken type helikopter de skulle benytte når de skal fornye redningshelikopterflåten sin, benyttet de seg av en rådgiver som drev sin konsulentvirksomhet gjennom NUF fra Seychellene. Til tross for statens uttrykte motvilje mot skatteparadis og nordmenn som utnytter disse, hyret de selv inn en konsulent som drev et slikt selskap. Hovedtema i saken er om Per Gram var uavhengig og habil til å kunne være rådgiver i denne saken, men skatteparadisproblematikken blir også tatt opp. Per Gram sa at han valgte å opprette selskapet sitt på Seychellene for å slippe å betale aksjekapital. Han benekter at det er for å slippe unna skatt, og at selskapet hans beskattes på lik linje med norske selskaper.

Til tross for at han mener selv at han driver et norsk selskap som er registrert i Brønnøysund og har de samme skattereglene som andre norske selskaper, har han aldri registrert noe regnskap i regnskapsregisteret. DN følger ikke saken videre ettersom staten avsluttet hans engasjement.

Pornoprinsen

Pornoprinsen, Bjørn-Endre Andresen, ble mye omtalt en liten periode på høsten 2008. Han ble fanget opp av media fordi han drev mange pornosider som viste bilder av mennesker som ikke hadde samtykket i dette. Etter hvert kom det frem at han tjente pengene gjennom NUF som hadde morselskap registrert på Seychellene. Vi går nærmere gjennom pornoprinsen i kapitlet om skatteunndragelse ved bruk av internett.

De første som valgte Seychellene

I Økonomisk Rapport fra mars, 2004, har de tatt grundig for seg gründerne av selskapet Global Firm Inc som er gjennomgått over. Dette er før regnskapsplikten for NUF kom i Norge og i artikkelen ble det fokusert på at en av fordelene med NUF fra Seychellene var å slippe obligatoriske innsendelser til Brønnøysund. Artikkelen har et veldig positivt fokus på NUF som noe som er bra for dem som ikke har anledning til å starte AS. Gründerne sier at en av grunnene til at de valgte denne selskapsformen var at de slapp å levere regnskap. Dette blir ikke kommentert som suspekt av journalisten, men vinklet som tidsbesparende. Muligheten til ikke å betale skatt blir også kommentert og ansett som noe positivt for selskaper.

Gründerne av Global Firm Inc kom over muligheten ved å drive NUF gjennom Seychellene da de selv skulle starte en bedrift. Ettersom de var veldig fornøyde med bedriften valgte de å legge til rette for at andre skulle kunne gjøre det samme. Dette skjedde omtrent samtidig med at NUF fikk sitt voldsomme løft i Norge, og den heldige timingen gjorde at selskapet fikk veldig mange kunder og ble den største tilbyderen. Sannsynligvis er det dette selskapet som er årsaken til at Seychellene har fått en så stor andel.

15.6 Konklusjon

Det har vært en endring i bruken av skatteparadis som følge av Centrosdommen. Seychellene som har blitt det største opprinnelsesland til NUFer fra skatteparadis, var over hodet ikke representert før 2002. Det betyr at Seychellene ikke var interessant for mer tradisjonell

utnyttelse av skatteparadis. Årsaken til at det har blitt det nå skyldes at landet er motstandsdyktig mot OECD samt at det er det billigste valget. Det er også litt tilfeldig til at akkurat dette landet ble valgt, da Panama kanskje er et enda bedre alternativ. Så lenge norske myndigheter ikke får begrenset regnskapsproblemene ser vi ingen grunn til å velge skatteparadis fremfor for eksempel Storbritannia. Hvis regnskapsplikten blir bedre fulgt opp i fremtiden, vil skatteparadis skape nødvendig hemmelighet for dem som ønsker det.

Det mest oppsiktsvekkende funnet i dette kapittelet vil være at mulighetene for denne typen økonomisk kriminalitet blir åpnet for alle. Det som før kun var forbeholdt store internasjonale selskaper er nå blitt en mulighet for allmennheten. Med over 1 000 NUFer med morselskap i skatteparadis vil sannsynligheten for økonomisk kriminalitet gjennom disse være svært stor. Det har kommet et forslag fra skatteunndragelsesutvalget om at man skal nekte selskap fra land utenfor EØS å stifte NUF i Norge, dersom det ikke har virksomhet i hjemlandet. Dette anser vi et meget godt tiltak mot dette problemet, men dette kan være problematisk i forhold til internasjonal lovgivning.

16. Bruken av NUF til trygdesvindel

I denne delen av oppgaven vil vi ta for oss hvordan NUF er blitt benyttet til trygdesvindel. Bruken av NUF til trygdesvindel er blitt lite omtalt i media, dermed vil vi basere kapittelet på våre samtaler med Wenche Hansen. Hun er rådgiver i avdelingen Kontroll og innkrevning hos NAV.

Ifølge NAV må man tilfredsstille følgende krav for at man har krav på sykepenger¹:

- ✓ Du må være arbeidsufør på grunn av en funksjonsnedsettelse som klart skyldes egen sykdom eller skade.
- ✓ Du må ha vært i jobb i minst fire uker.
- ✓ Du må tape pensjonsgivende inntekt på grunn av arbeidsuførheten. Det er et vilkår at inntektsgrunnlaget for sykepenger utgjør minst femti prosent av grunnbeløpet (1/2 G). Denne inntektsgrensen gjelder ikke for sykepenger i arbeidsgiverperioden.

Grunnlaget for å beregne sykepenger er den gjennomsnittlige ukeinntekten de siste fire ukene før man blir sykemeldt. Denne ukeinntekten beregnes så om til en årsinntekt. Man skal få utbetalt 100 % av den beregnede årsinntekten, men aldri mer enn 6 G. Den beregnede årsinntekten kan ikke fravike mer enn 25 % fra pensjonsgivende inntekt. I så fall er det den siste som blir gjeldende. Pensjonsgivende inntekt beregnes fra pensjonspoengene man har opptjent de siste tre år. Det er kun vanlig arbeidsinntekt som gjelder og ikke annen godtgjørelse. Det tas hensyn til at man kan ha økt inntekten innenfor gjeldende periode, men grunnlaget kan ikke bli mer enn 25 % høyere enn pensjonsgivende inntekt.

16.1 Case

NAV opplever ofte at selskaper skifter fra å være et enkeltpersonforetak til et NUF. Årsaken til dette ligger i mulighetene til å ta ut lønn som omtalt tidligere. Denne overgangen byr i noen tilfeller på problemer. Lønnsutbetalinger forandrer grunnlaget for trygdeutbetalinger. Et eksempel som illustrerer dette er²:

¹ <http://www.nav.no/page?id=671> All informasjon om sykelønn kommer fra denne siden

² Eksemplet er hentet fra vår korrespondanse med Wenche Hansen. E-post ligger i appendiks, vedlegg 4.

Dersom man ansetter seg selv i to måneder til en månedslønn lik 35 000 vil 30 000 være sykepengegrunnlaget. Dette grunnlaget vil være uavhengig av størrelsen på overskuddet i NUFet. Har man derimot et enkeltpersonforetak vil man måtte ha 420 000 i beregnet personinntekt pr. år for å opparbeide det samme grunnlaget.

Gjennom dette eksemplet kan man se at det vil være betraktelig enklere å opparbeide seg sosiale rettigheter hos NAV gjennom et NUF enn for eksempel et ENK, noe som også er nevnt i kapittel 3.

16.2 Eksempel fra NAV

NAV har opplevd flere tilfeller hvor NUF-eiere har ansatt sin ektefelle, da med unormalt høy lønn, for at hun skal opparbeide seg rettigheter. Et eksempel som det blir vist til er at ektefellen er ansatt i to måneder før hun går ut i svangerskapspermisjon. Når hun da går ut i svangerskapspermisjon vil hun dermed ha krav på foreldrepenger. Når NAV opplever slike tilfeller er alt gjort ”riktig”. Det innberettes lønn som utbetales på konto, de registrerer i Aa registeret¹ og det foretas skattetrekk. NAV har også opplevd at flere NUFer fakturerer hverandre og ansetter samme personer som registreres i Aa registeret.

NAV opplever at slike tilfeller av økonomisk kriminalitet er svært vanskelig å avdekke. Ofte vil man måtte benytte seg årsregnskapet. Årsregnskapet for de aller fleste NUFene er som vi vet en mangelvare. Kontrollarbeide blir også mer krevende ved at det er vanskelig å få tak i rett person og riktig dokumentasjon.

16.3 Konklusjon

Kort oppsumert kan vi si at problemet med trygdesvindler er større med NUFer enn med andre selskapsformene. Med de store kontrollproblemene NAV har med denne selskapsformen blir sannsynligheten for å bli straffet svært liten. Hvor utbredt problemet med NUFer er hos NAV har vi ikke fått informasjon om. Imidlertid opplyser NAV om at de

¹ ”Aa-registeret er et grunndataregister som viser knytningen mellom arbeidstakere og arbeidsgivere, og har som formål å tjene offentlige myndigheters behov for opplysninger i deres oppgaveløsning.” (NAV.no 2009)

eksemplene ovenfor ikke er enkeltstående tilfeller. Når man da i tillegg behøver regnskap for å avdekke slik svindel kan det tenkes at problemene med denne typen svindel er mer utbredt enn hva som blir avdekket.

17. Vil en revisjonsplikt for NUF begrense muligheten for økonomisk kriminalitet?

En naturlig videreføring av den ovenstående analysen blir å se om en eventuell revisjonsplikt for NUFer vil begrense mulighetene for økonomisk kriminalitet. Vi ønsker her å ta for oss om de samfunnsmessige og konkurransemessige avveiningene av revisjonsplikten. Vi vil avslutte med en konklusjon på om vi tror revisjonsplikten vil begrense mulighetene for økonomisk kriminalitet

17.1 Samfunnsmessige avveininger

Mange mener i dag at en revisjonsplikt er en samfunnsmessig betaling for det begrensede ansvaret man får. Gjennom dette kan revisjonshonoraret ses på som en slags forsikringspremie. Imidlertid vil mange hevde at revisor ikke har den store anledningen til å avdekke økonomisk kriminalitet. Den svenske utredningen for revisjonsplikt for små selskaper påpekte at bevisst økonomisk kriminalitet ble utført i foretak med så kort levetid at regnskapene aldri ble revidert. I tillegg mente det svenske utvalget at den økte kriminaliteten som skulle komme av fjerningen av revisjonsplikten var overdrevet. Det ble også påpekt at en fjerning av revisjonsplikten ville knapt ha en merkbar effekt på skatteinntektene til staten (SOU 2008:32) Den danske utredningen mente at revisjon ikke er noe effektivt hinder for økonomisk kriminalitet. Den danske utredningen begrunnet dette med henvisning til en undersøkelse utført av ”besvigelser i dansk erhvervsliv” hvor det ble dokumentert at ekstern revisor avdekket økonomisk kriminalitet i kun 2 % av tilfellene. Foreningen ”Registrerede Revisorer” i Danmark foretok en undersøkelse i etterkant av reformen. Denne viste at kun 6,45 % av deres medlemmers klienter hadde sagt opp revisjonen. Samtidig ble skattemyndighetene tilført kun 45 nye stillinger som følge av reformen (NOU 2008:12). Spørsmålet blir dermed om det norske utvalget har større tro på den norske revisorstanden eller om revisors evne til å stoppe økonomisk kriminalitet er overvurdert?

I den norske utredningen ble det utført en vurdering av de samfunnsøkonomiske gevinstene og tapene ved å fjerne revisjonsplikten for små selskaper. Her blant annet gjennom en rapport utarbeidet av ECON. Bråthen (2008) mener allikevel at denne utredningen er høyst tvilsom. Denne er nemlig utarbeidet på oppdrag fra den norske revisorforeningen. En aktør som har monopol på revisjon og som ville blitt sterkt rammet av en eventuell fjerning av

revisjonsplikten. Bråthen (2008) påpeker også at det er svært betenkelig at denne konklusjonen avviker sterk fra konklusjonene trukket i andre europeiske land. Langli (2008) uttalte i en høringsuttalelse til NOU 2008:12 at små aksjeselskaper betaler 292 kroner til revisor for hver 1000 kroner de betaler i inntektsskatt. Dermed blir revisjonsplikten en relativt stor ekstraskatt. I teorien skal revisor kunne avdekke økonomisk kriminalitet, men realiteten er nødvendigvis ikke slik. I alle fall ikke dersom man legger konklusjonene til nesten samtlige andre europeiske land som har fjernet revisjonsplikten for små selskaper. ECON (2007:12) skrev i sin rapport at en revisors kontroll ikke direkte er innrettet på å avdekke om noen har gjort underslag. Dersom dette skulle være tilfellet ville revisorinnsatsen måtte høynes betraktelig. ECON skriver at nytten av dette ikke ville stå i harmoni med kostnadene. Slik vi tolker dette så mener ECON at revisjonsplikten ikke er noe godt instrument mot økonomisk kriminalitet.

17.2 Norge med en konkurranseulempe?

Dersom Norge fortsetter med sin revisjonsplikt for små selskaper vil Norge være i en særstilling sett i sammenheng med resten av Europa. Hva vil konsekvensene av dette være? Mange som velger NUF er som sagt små selskaper som ønsker billig og effektiv selskapsform med begrenset ansvar. Flere mener at dette bidrar til god økonomisk vekst da risikoen for å starte et nytt selskap blir mindre og dermed blir tilbøyeligheten til å prøve større. Kostnaden med å ha både en revisor og en regnskapsfører for et NUF vil være relativt store. Sett i forhold til andre europeiske land vil dermed norske små selskaper med begrenset ansvar bli stilt ovenfor en stor konkurransevridende faktor. Et NUF vil allerede fra starten av ha mye høyere kostnader enn andre utenlandske selskaper. Er det kanskje for mye unødvendig kontroll når både revisor og regnskapsfører er underlagt kontroll av Kredittilsynet? Men med bemanningssituasjonen som er i politiet, skatteetaten og andre samfunnsinstitusjoner som er satt til å bekjempe økonomisk kriminalitet er kanskje en dobbeltkontroll det beste samfunnet kan gjøre? Men så må man spørre seg om problemet med økonomisk kriminalitet kun omfatter selskaper med begrenset ansvar, slik som NUFer? Skatteetaten skriver i sitt brev til finansdepartementet (2008) at de mest kritikkverdige forholdene er å finne i enkeltpersonsforetak og i NUF. Dermed er kanskje ENK også et problem. Bør ENK da også pålegges revisjonsplikt?

17.3 Konklusjon

Vi mener at det norske utvalget har hatt for stor tro på den norske revisorstanden. Argumentene fra både den svenske og danske utredningen er så sterke at vi finner det bemerkelsesverdig at det norske utvalget ikke har tatt mer hensyn til disse. Det vil nødvendigvis være vanskelig å kvantifisere de positive og negative effektene ved å fjerne revisjonsplikten, noe som gjør det vanskelig å konkludere for sterkt. Allikevel mener vi at Norge må ta hensyn til den europeiske utviklingen og ikke sette norsk næringsliv i en særstilling som kan ødelegge for den økonomiske utviklingen. Vi anbefaler en oppheving av revisjonsplikten for små aksjeselskaper og dermed også for mindre NUFer.

18. Internasjonale publikasjoner om temaet

Det er ikke bare i Norge man opplever pseudoutenlandske selskaper som et voksende problem. Derfor ønsket vi å se hvilken forskning som er gjort på tilsvarende tema i andre europeiske land. Det viser seg at temaet først og fremst interesserer juridiske fagmiljøer og ikke så mye de økonomiske. Dette tilsvarer det vi også ser i Norge. De fleste artikler tar for seg EF-domstolens påvirkning av de forskjellige landenes selskapsrett. Det er ikke mange som ser på faktiske muligheter til å benytte slike selskaper til å bedrive økonomisk kriminalitet eller unndra skatt. Et søk på Centros i Social Science Research Networks arkiver gir 55 artikler. Ingen av disse omhandler økonomisk kriminalitet, men fire tok for seg skatteproblematikk. En av disse er en artikkel som heter ”*Arbitrage and Abuse of Rights in the EC Legal System*” som er skrevet av Pierre Schammo. Dessverre har vi ikke tilgang til denne artikkelen gjennom skolens databaser, men ifølge beskrivelsen skal den ta for seg hvilke muligheter det er for å missbruke EF-traktaten, for eksempel ved skattearbitrasje¹. Dette er også en juridisk artikkel om selskapsrett, så det er tvilsomt om den går inn på mer praktiske, økonomiske eksempler. Vi gjorde også søk i EconLit, som kun inneholder økonomiske artikler, men fant ingen som tok for seg noen av de temaer vi har arbeidet med.

I Business Source Complete var det flere artikler om en annen lignende sak i EF-domstolen. Den tok for seg om man kunne flytte fremførbart underskudd i en filial over til morselskapet. Saken sto mellom Marks & Spencer og britiske skattemyndigheter. Domstolen kom frem til at det ikke var i strid med artikkelene 43 og 48 i traktaten å nekte et selskap å forflytte underskudd fra en filial som er selvstendig skattesubjekt til morselskapet. Saken kan helt klart sees i sammenheng med de tre vi har tatt for oss, men blir uinteressant for oss fordi det gjelder selskap med virksomhet i flere land og ikke pseudoutenlandske selskaper som vi hovedsakelig ser på.

Som konklusjon kan vi slå fast at problematikken rundt friheten til å etablere seg fritt innunder EØS hovedsakelig interesser akademikere innenfor jus, og opptar ikke økonomer enda.

¹ Skattearbitrasje vil si at man styrer inntekter og kostnader i forhold til hvor skatter er høye og lave.

19. Konklusjon

Denne masterutredningen har forsøkt å besvare problemstillingen ”på hvilke måter kan NUF benyttes til økonomisk kriminalitet?”. Problemstillingen er besvart gjennom to deler. En teoridel som beskriver selskapsformen NUF og hvordan denne har utviklet seg over tid. Del to er en analysedel hvor vi har forsøkt å finne konkrete eksempler på hvordan NUF benyttes til økonomisk kriminalitet samt om det er empirisk hold i disse metodene. Vi har funnet en rekke oppsiktsvekkende funn. De mest interessante vil presenteres i det følgende.

Da de fleste NUF har begrenset kapitalinnskudd hadde vi en hypotese om at konkurskriminalitet gjennom NUF kunne være utbredt. Vi fant en betraktelig større andel NUF som går konkurs enn i de sammenlignbare selskapsformene. Dette kan indikere mer konkurskriminalitet innenfor NUF enn andre selskapsformer. Da ethvert NUF har et morselskap ønsket vi å se hvilke måter en slik selskapsstruktur kunne utnyttes. Tanken var at ikke-reell fakturering mellom morselskapet og filialen kunne benyttes for å redusere overskuddet i Norge og dermed redusere skatt. Gjennom å analysere resultatgraden til NUFer i forskjellige omsetningsgrupper relativt til andre selskapsformer i samme gruppe fant vi gjennomgående at NUFer har en lavere resultatgrad. Dette kan tyde på utstrakt bruk av ikke reelle fakturaer. Ved å se på morselskapenes etableringsland fant vi over 1000 NUFer med morselskap etablert i skatteparadis. Vi har ikke funnet noen forhold som gjør etablering i skatteparadis mer attraktivt enn etablering i for eksempel Storbritannia, sett bort fra ”fordeler” som hemmelighold av forhold rundt selskapet og skattefritak. Vi mener dermed at disse selskapene mest sannsynlig er etablert med økonomisk kriminalitet som motiv. NAV har opplevd flere tilfeller hvor NUF er blitt benyttet til svindel. De sakene hvor NUF er innblandet er mer krevende å avdekke grunnet manglende opplysninger. Da tenkes det spesielt på informasjon angående hvem som er ansvarlig i hvert selskap samt regnskapsinformasjon.

Selv med disse mulighetene til økonomisk kriminalitet mener vi at revisjonsplikten for små selskaper, da inkludert de fleste NUFer, bør avvikles. Det viktigste arbeidet som må gjøres for å begrense disse mulighetene mener vi ligger i en bedre håndhevelse av eksisterende lover. Da tenker vi spesielt på NUFers regnskapsplikt. I tillegg vil en mulig nektelse av filialetablering for morselskaper etablert i skatteparadis være svært fordelaktig.

20. Feilkilder

Å drøfte mulige feilkilder er viktig da disse vil kunne påvirke de resultatene vi har kommet fram til både indirekte og direkte. Dermed vil vi i det følgende ta for oss noen av de mest sentrale feilkildene i vår oppgave.

Den største feilkilden ligger muligens i at omtrent all informasjon kun er å finne på internett. Internett inneholder store mengder informasjon med forskjellig grad av validitet. Derfor er det ekstra viktig å være kritisk til informasjon som ligger her. Mye av informasjonen som er lagt ut på nettet om NUF er ofte uten opplysninger om hvem forfatteren er, i tillegg er informasjonen gjerne med en egen agenda. Da tenker vi spesielt på informasjonen fra NUF tilbyderne, Revisorforeningen og Skatteetaten. NUF tilbyderne har ofte en svært selgende type informasjon mens Revisorforeningen og Skatteetaten har informasjon som fokuserer på det negative ved selskapsformen. Det å være kritisk til all informasjonen og informasjonskildene har vist seg svært krevende.

I flere deler av oppgaven benytter vi statistikk fra både SSB, Brønnøysundregistrene samt regnskapsstatistikk fra RAVN. Som nevnt flere ganger i oppgaven er det svært mange NUFer som unnlater å oppgi en del vesentlig informasjon. Dette medfører at vi må gjøre noen antagelser. Mange har unnlatt å registrere adresse og/eller bransje i Norge; det fører til at vi må ta forutsetninger som kan falsifisere våre konklusjoner. Med kun 10 % som leverer regnskap vil det også være nærliggende å tro at økonomisk kriminalitet er mer utbredt blant de som ikke leverer regnskap. Dermed vil vårt utvalg ekskluderer en gruppe selskaper som muligens ville styrket våre konklusjoner. I tillegg hadde ikke NUF regnskapsplikt før 2005. Det gir oss maksimalt tre år å sammenligne selskapene på, noe som er i det minste laget for å kunne se en trend. Den korte levetiden til NUFer gjør at det også blir vanskelig å sammenligne med AS som gjerne har eksistert lengre.

Noen av vår informasjon er hentet gjennom korrespondanse med forskjellige kompetansepersoner. Det er alltid en fare for at informasjonen da blir påvirket av denne personens subjektive vurderinger, eller at meningene man har rundt selskapsformen NUF er blitt farget av den type arbeid og stilling man har.

21. Forslag til videre arbeid

Det meste av fremtidig arbeidet på NUFer vil vi anta er av juridisk art. Her mener vi spørsmålene rundt om Norge kan nekte etableringer av filialer med morselskap i et skatteparadis har en særstilling. Dette, sammen med en bedre håndhevelse av regnskapsplikten, er kanskje det viktigste arbeidet fremover for å begrense mulighetene av å benytte NUF som et verktøy for økonomisk kriminalitet.

Videre arbeid innenfor den økonomiske delen kan være en videreføring av vår analyse. Da blant annet å se på hvor store problemene faktisk er og hvor store summer det er snakk om. Etter dette kan man diskutere NUF i lys av Langli sin uttalelse om at det slett ikke er all kriminalitet det er lønnsom å bekjempe. Men med muligheten skatteparadis åpner for med tanke på å gjemme store formuer vil det muligens være en fordel å se på NUF eiernes levestandardsøkning. Med dette mener vi eiernes beholdning av dyre biler, boliger, båter osv. En økning i verdigjenstander, men ikke i skattbar inntekt, kan tyde på økonomisk kriminalitet.

Etter den store bølgen av nye NUFer så kan man også analysere om konkursrytteri er mer utbredt i denne selskapsformen. Da kan man beregne konkurssannsynlighetene for både NUF, ENK og AS for så å kunne slå fast om det er flere NUFer som slår seg konkurs.

Vi har også referert til at flere mener at det å utelukke alle NUFer utenfor EØS er umulig. Dermed mener vi at en annen måte å forsøke å begrense mulighetene vi har kommet fram til kan være å regulere tilbyderne av NUF etableringer. Ved å pålegge disse føringer, som da også må gjelde for de andre nasjonale selskapsformene, kan man gjøre det vanskeligere å gjennomføre økonomisk kriminalitet.

Literaturliste

AKD Prinsen Van Wijmen (2007) *Simplification And Flexibilisation Of The Dutch Private Limited Liability Company Law (The New BV)* Tilgjengelig fra: <http://www.akd.nl/> [Nedlastet 4. februar 2009]

Altinn.no (2009) *Offentlige skjema og informasjon*

Baelz, K & Baldwin, T, German Law Journal (2002) *The End of the Real Seat Theory (Sitztheorie): the European Court of Justice Decision in Ueberseering of 5 November 2002 and its Impact on German and European Company Law* Tilgjengelig fra: <http://www.germanlawjournal.com> [Nedlastet 29. Januar 2009]

Bedriftskanalen (2009) *Informasjon for de som driver små bedrifter I Norge* Tilgjengelig fra: <http://www.bedriftskanalen.no>

Boye Knut. Et Al. 2008: *Personlig Økonomi* Cappelen akademiske forlag

Brønnøysundregistrene (2009) *Diverse selskapsinformasjon* Tilgjengelig fra: <http://brreg.no>

Brønnøysundregistrene (2009) *Excel-ark med all offentlig informasjon om alle NUFselskaper*

Bråthen Tore (2008) *Revisjonsplikten for AS, NUF og SPE. (I: Magma. Årgang 11 Nr.6 – 2008)*

Christensen J, Coleman P, Kapoor S. (2004) *Tax avoidance, tax competition and globalization: making tax justice a focus for global activism* Global Tax Workshop, Tax Justice Network

Cote d'Azur (2009) *Informasjon anngående selskaper på Seychellene* Tilgjengelig fra: <http://www.societe-internationale.com/>

COM 396/3 (2008) *Proposal for a Council Regulation on the Statute for a European private company* Commission of the European Communities, Brussels.

Com 689 (2006) *A strategic review if Better Regulation in the European Union* Commission of the European Communities, Brussels.

DLA Piper (2008) *The New German Limited Liability Company Act – An Overview* Tilgjengelig fra: <http://www.dlapiper.com/> [Nedlastet 4. Februar 2009]

EF-domstolen (1999) *Centrosdommen, 9. Mars 1999* Tilgjengelig fra: <http://curia.europa.eu> [Nedlastet 14. Januar 2009]

EF-domstolen (2002) *Überseeringdommen, 5. November 2002* Tilgjengelig fra: <http://curia.europa.eu> [Nedlastet 12 februar]

EF-domstolen (2003) *Inspire Art dommen, 30. September 2003* Tilgjengelig fra: <http://curia.europa.eu> [Nedlastet 16. Januar 2009]

Finans- og tolldepartementet (1958) *Utvidelse av Skatteavtalen mellom Norge og Storbritannia* Tilgjengelig fra: <http://www.regjeringen.no> [Nedlastet 21. januar 2009]

Firmahjelp (2009) *Informasjon om NUF* Tilgjengelig fra: <http://firmahjelp.no/>

Gjems-Onstad, Ole (1999) *Valg av selskapsform* Gyldendal Norsk forlag AS

Hansen, Terje (2008) *Forelesningsfoiler i Personlig Økonomi. "Foretaksmodellen"*

Høgberg A.P. & Stridbeck U. red (2008) *Hvitvasking*. Oslo, Universitetsforlaget

Høringsbrev frå Justisdepartementet (2008) *forslag til endringar i aksjelova og allmennaksjelova - Direktiv 2007/63/EF* Tilgjengelig frå: <http://www.regjeringen.no>

Johnsen, Lena (2007) *Konkursbehandling av Norsk filial av utenlandsk foretak* Nordisk Tidsskrift for Selskabsret s 52 flg.

Kersting, C. & Schindler, C.P., German Law Journal (2003) *The ECJ's Inspire Art Decision of 30 September 2003 and its Effects on Practice* Tilgjengelig fra: <http://www.germanlawjournal.com/> [Nedlastet 15. Januar 2009]

Kieninger, Eva-Maria German Law Journal (2004) *The Legal Framework of Regulatory Competition Based on Company Mobility: EU and US Compared* Tilgjengelig fra: <http://www.germanlawjournal.com> [Nedlastet 29.januar 2009]

Konkursrådet (2008) *Uttalelse nr. 54 - Konkursbehandling av norsk avdeling av utenlandsk foretak (NUF)*

KPMG (2009) *Internprising* Tilgjengelig fra: <http://kpmg.no> [Nedlastet 3. juni 2009]

Kristiansen, Jan-Egil (2008) *Høring – NOU 2008: 12 Revisjonsplikten for små foretak* Tilgjengelig fra <http://www.norskokoforum.org> [Nedlastet 4.februar.2009]

Langli, John Christian (1994) *Konkurskriminalitet : en empirisk analyse av aksjeselskaper som har gått konkurs* Oslo, Norges Forskningsråd

Langli, John Christian (2001) *Økonomisk brottslighet og nationalstatens kontrollmakt: Konkurskriminalitet i Norge*. Gidlunds förlag Boken til Leif Appelgren & Hans Sjögren. Side 263 til 295.

Lag (1992:160) om utländska filialer m.m.

LOV-1964-06-19 nr. 14: Lov om avgift på arv og visse gaver. (Arveavgiftsloven)

LOV-1988-06-10 nr. 40: Lov om finansieringsvirksomhet og finansinstitusjoner (Finansieringsvirksomhetsloven)

LOV-1997-02-28 nr. 19: Lov om folketrygd (Folketrygdloven)

LOV-2009-03-06 nr.11: Lov om tiltak mot hvitvasking og terrorfinansiering mv. (Hvitvaskingsloven)

LOV-1984-06-08 nr.58: Lov om gjeldsforhandling og konkurs (Konkursloven)

LOV-1998-07-17 nr. 56: Lov om årsregnskap m.v. (Regnskapsloven)

LOV-1999-01-15 nr.2: Lov om revisjon og revisorer (revisorloven)

LOV- 1999-03-26 nr.14: Lov om skatt av formue og inntekt (Skatteloven)

LP corporate Services (2009) Tilgjengelig fra: <http://www.lpoffshore.com>

Martin, D & Alogna, F. G. (2007) *A European Delaware: The Nascent Regulatory Market in Europe* Corporate Finance & Capital Markets Law Review, Forthcoming

Nav (2009) *Sykepenger til arbeidstakere* Tilgjengelig fra: <http://www.nav.no>

Nerè, Boekel de, *The Legal 500 (2008) New Legislation To Improve The Dutch Investment Fund Climate* Tilgjengelig fra: <http://www.legal500.com/> [Nedlastet 4. februar 2009]

NOU 2008:12 *Revisjonsplikten for små foretak* Tilgjengelig fra: <http://www.regjeringen.no>

NTB (2009) *Fakta om Skatteunndragelsesutvalget*

OECD (2009) *Tax Haven Criteria* Tilgjengelig fra: <http://www.oecd.org>

Ravn Foretaksinformasjon (2009) *Foretaksinformasjon fra Brønnøysundregistrene* Tilgjengelig fra: <https://www.ravninfo.com>

Sandal, Reidar (2008) *Innstilling frå finanskomiteen om ny saldering av statsbudsjettet for 2008* Tilgjengelig fra: <http://stortinget.no>

Schjeldrup Guttorm Forelesningsfoiler i personlig økonomi.

Seychelles International Business Authority (2009) *List of Corporate Service Providers* tilgjengelig fra: <http://www.siba.net>

Seychelles Incorporation (2009) *Seychelles Incorporation Benefits* Tilgjengelig fra: <http://www.seychellesincorporation.com/>

Skatteetaten(2008) *Brev til finansdepartementet*

Skatteetaten (2009) *Lignings-ABC* Tilgjengelig fra: <http://www.skatteetaten.no/> [Nedlastet 19. Januar 2009]

Skatteetaten (2005) *Skattedirektoratets bindende forhåndsuttalelse, 11. Mai 2005* Tilgjengelig fra:<http://www.skatteetaten.no/> [Nedlastet 20. januar 2009]

Skatteunndragelsesutvalget (2009) *NOU 2009:4* Tilgjengelig fra: <http://www.regjeringen.no>

Sociedades Limitadas (2009) *Types of Company Principal Characteristics: Comparison* Tilgjengelig fra: <http://www.sociedadeslimitadas.com/> [Nedlastet 29. januar 2009]

SSB (2008) *Brev til Nærings- og handelsdepartementet den 2.7 mars 2008*

SSB (2006) *Vurdering av revisjonsplikten for norsk-registrerte utenlandske foretak (NUF)* Tilgjengelig fra: <http://www.ssb.no> [Nedlastet 27. April 2009]

SSB (2009) *Diverse statistikk* Tilgjengelig fra: <http://www.ssb.no>

SOU 2008:32 *Avskaffande av revisionsplikten för små företag* Tilgjengelig fra: <http://www.sweden.gov.se>

Statsbudsjettet 2007 <http://www.statsbudsjettet.dep.no/>

Subramanian, G (2002) *The Disappearing Delaware Effect* Akademisk avhandling, Harvard Law School

Sveriges Television (2006) *Svenska bolag går omväg via utlandet* Tilgjengelig fra <http://svt.se> [Nedlastet 4. februar 2009]

Tellefsen, Jan Terje og Langli, John Christian (2004) *Årsregnskapet* Oslo, Gyldendal

Utenriksdepartementet (2009) *Kort om WTO* Tilgjengelig fra: <http://www.regjeringen.no>

Varjag advokatfirma (2009) <http://www.varjag.no/>

Venstresida (2008) *Skatteparadis – En kjapp innføring* Tilgjengelig fra: <http://venstresida.net/> [Nedlastet 14. Februar 2009]

Økonomisk rapport (2008) *Nye trender innen økonomisk kriminalitet* Tilgjengelig fra: <http://www.orapp.no> [Nedlastet 1. April 2009]

Økonomi- og Erhvervsministeriet (2008) *Betænkning 1498: Modernisering af selskabsretten*

Økokrim (2008) *Økokrims trendrapport 2008-2009* Oslo, Økokrim

Zangenberg, Claes (2008) *Håndbok i NUF* Oslo, Acanexus Publ.

Zyra.org (2009) *Tax Havens* Tilgjengelig fra: <http://Zyra.org>

Appendiks

Vedlegg 1: Tabeller til alle figurer:

Figur 1-1 Antall medieoppslag med ordet "NUF" inkludert	
1998	1
1999	1
2000	2
2001	1
2002	23
2003	15
2004	44
2005	175
2006	214
2007	393
2008	662

Figur 2-1 Fordelingen mellom de ulike selskapsformene	
	2008
Aksjeselskap (AS)	211439
Allmennaksjeselskap (ASA)	414
Ansvarlig selskap (ANS)	19661
Ansvarlig selskap med delt ansvar (DA)	20065
Enkelpersonsforetak (ENK)	127148
NUF	13344
Andre	18841
SUM	410912

	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
AS	148358	150732	152565	153077	154973	165659	192168	203740
ASA	602	630	599	554	422	494	505	483
ANS	18729	18701	19483	20260	20749	20950	20956	20838
DA	7590	8718	10262	12048	14088	15958	17867	19266
ENK	104309	109032	114021	118262	121704	124386	127033	127184
NUF	1314	1475	1630	1988	3279	5563	7742	10973
Andre	13238	13955	14738	15685	17899	15459	16489	17170
Summert	294140	303243	313298	321874	333114	348469	382760	399654

	FR	ER
1988	13	
1989	34	
1990	40	
1991	17	
1992	12	
1993	23	
1994	29	
1995	123	652
1996	113	1295
1997	175	1578
1998	197	1434
1999	189	1171
2000	212	1001
2001	230	988
2002	247	1018
2003	448	1237
2004	1389	2523
2005	2470	3752
2006	2599	3971
2007	3796	5497
2008	3615	4985

2001	691
2002	710
2003	710
2004	619
2005	568
2006	554
2007	526
2008	506

	Eksisterende		Totalt	
Jordbruk, skogbruk og fiske	206	0.8 %	250	0.8 %
Bergverksdrift og utvinning (inkl. oljesektor)	741	2.9 %	790	2.5 %
Industri	1365	5.4 %	1708	5.5 %
Elektrisitets-, gass-, damp- og varmtvannsforsyning	51	0.2 %	62	0.2 %
Bygge- og anleggsvirksomhet	4695	18.5 %	6185	19.9 %
Varehandel	3969	15.7 %	5164	16.6 %
Transport og lagring	1124	4.4 %	1393	4.5 %
Overnatting og serveringsvirksomhet	385	1.5 %	464	1.5 %
Informasjon og kommunikasjon	1592	6.3 %	1954	6.3 %
Finansiering og forsikringsvirksomhet	1259	5.0 %	1428	4.6 %
Omsetning og drift av fast eiendom	799	3.2 %	943	3.0 %
Forretningsmessig tjenesteyting	5415	21.4 %	6287	20.2 %
Undervisning	210	0.8 %	236	0.8 %
Helse- og sosialtjenester	355	1.4 %	411	1.3 %
Kulturell virksomhet, underholdning og fritidsaktiviteter	292	1.2 %	322	1.0 %
Annen tjenesteyting	251	1.0 %	288	0.9 %
Ikke oppgitt	2633	10.4 %	3217	10.3 %
Totalt	25342	100 %	31102	100 %

Figur 10-2 NUF og demografi

	Befolkning 2007		NUF		Alle selskaper	
Østfold	262 523	5,6 %	1165	6,3 %	24602	5,3 %
Akershus	509 177	10,9 %	2551	13,9 %	45716	9,8 %
Oslo	548 617	11,7 %	6041	32,9 %	65668	14,1 %
Hedmark	188 692	4,0 %	493	2,7 %	19866	4,3 %
Oppland	183 037	3,9 %	323	1,8 %	21709	4,6 %
Buskerud	247 655	5,3 %	1035	5,6 %	26324	5,6 %
Vestfold	223 804	4,8 %	757	4,1 %	21837	4,7 %
Telemark	166 170	3,5 %	361	2,0 %	16008	3,4 %
Aust-Agder	104 759	2,2 %	199	1,1 %	10106	2,2 %
Vest-Agder	163 702	3,5 %	381	2,1 %	16297	3,5 %
Rogaland	404 566	8,6 %	1336	7,3 %	37276	8,0 %
Hordaland	456 711	9,8 %	1190	6,5 %	39654	8,5 %
Sogn og Fjordane	106 194	2,3 %	146	0,8 %	13293	2,8 %
Møre og Romsdal	245 385	5,2 %	501	2,7 %	24242	5,2 %
Sør-Trøndelag	278 836	6,0 %	666	3,6 %	26394	5,6 %
Nord-Trøndelag	129 069	2,8 %	215	1,2 %	14508	3,1 %
Nordland	235 436	5,0 %	487	2,7 %	22123	4,7 %
Troms	154 136	3,3 %	334	1,8 %	14149	3,0 %
Finnmark	72 665	1,6 %	181	1,0 %	7558	1,6 %
Totalt	4 681 134		18362		467330	

Figur 10-3 Fylkesfordeling for bestemte næringer

	Bygge og anlegg	Varehandel	Forretningsmessig tjenesteyting
Østfold	421	402	193
Akershus	683	719	657
Oslo	1691	1841	1691
Hedmark	187	101	81
Oppland	103	71	55
Buskerud	342	286	198
Vestfold	158	217	210
Telemark	103	101	54
Aust-Agder	71	43	56
Vest-Agder	77	83	89
Rogaland	273	228	414
Hordaland	222	236	300
Sogn og Fjordane	34	18	39
Møre og Romsdal	105	123	110
Sør-Trøndelag	118	176	155
Nord-Trøndelag	42	45	45
Nordland	151	98	85
Troms	92	47	71
Finnmark	41	35	38

Figur 10-4 og 10-5 Fordelingen mellom registreringsland for NUF

	Før 2003	Etter 2003
Andre	1186	3386
Danmark	951	1962
Finland	262	502
Nederland	397	702
Polen	46	1543
Seychellene	1	1180
Storbritannia	2088	14694
Sverige	2377	4968
Tyskland	415	1590
USA	312	575

År	Antall
1999	3243
2000	3576
2001	3562
2002	4473
2003	5223
2004	4297
2005	3540
2006	3032
2007	2845
2008	3637

	AS	ANS	ENK	ASA	NUF	Andre
1999	57 %	1 %	41 %	0 %	0 %	1 %
2000	56 %	0 %	43 %	0 %	0 %	1 %
2001	59 %	0 %	39 %	0 %	0 %	1 %
2002	57 %	0 %	41 %	0 %	0 %	1 %
2003	57 %	1 %	41 %	0 %	0 %	2 %
2004	60 %	1 %	38 %	0 %	0 %	1 %
2005	58 %	1 %	39 %	0 %	1 %	2 %
2006	59 %	1 %	36 %	0 %	4 %	1 %
2007	56 %	0 %	35 %	0 %	7 %	1 %
2008	62 %	0 %	29 %	0 %	8 %	2 %

	ENK	ANS	AS	ASA	NUF	Andre
2001	1.3 %	0.1 %	1.4 %	2.7 %	0.1 %	0.1 %
2002	1.7 %	0.1 %	1.7 %	1.7 %	0.1 %	0.3 %
2003	1.9 %	0.2 %	1.9 %	2.2 %	0.2 %	0.3 %
2004	1.4 %	0.1 %	1.7 %	1.4 %	0.4 %	0.2 %
2005	1.1 %	0.1 %	1.3 %	0.9 %	1.1 %	0.2 %
2006	0.9 %	0.1 %	1.1 %	0.2 %	2.1 %	0.1 %
2007	0.8 %	0.1 %	0.8 %	0.2 %	2.7 %	0.1 %
2008	0.8 %	0.0 %	1.1 %	0.6 %	2.6 %	0.2 %

Figur 11-4 Veksten i antall AS, ENK og NUF			
	AS	ENK	NUF
2001	100	100	100
2002	102	105	112
2003	103	109	124
2004	103	113	151
2005	104	117	250
2006	112	119	423
2007	130	122	589
2008	137	122	835

Figur 14-1 Resultatgrad			
	2005	2006	2007
Skandiabanken	17 %	12 %	23 %
SEB	44 %	7 %	55 %
Swedbank	0,25 %	11 %	42 %
Nordnet			37 %
BNP Paribas			34 %
Bank 1	20 %	0 %	28 %
BNBank	22 %	18 %	32 %
Storebrand	17 %	24 %	47 %
Nordlandsbanken	30 %	19 %	63 %
Santander	24 %	24 %	44 %
Gjennomsnitt av sammenlignbare banker	22 %	17 %	43 %
Gjennomsnitt NUF	20 %	10 %	40 %

Figur 14-2 Egenkapitalrentabilitet			
	2005	2006	2007
Skandiabanken	19 %	12 %	12 %
SEB	0 %	0 %	0 %
Swedbank	0 %	0 %	0 %
Nordnet			26 %
BNP Paribas			8 %
Bank 1	19 %	14 %	9 %
BNBank	11 %	10 %	3 %
Storebrand	10 %	14 %	8 %
Nordlandsbanken	20 %	20 %	21 %
Santander	11 %	14 %	13 %
Gjennomsnitt av sammenlignbare banker	14 %	14 %	11 %

Figur 14-3 Gjeldsgrad			
	2005	2006	2007
Skandiabanken	35,03	32,25	34,58
SEB	0,00	0,00	
Swedbank	0,00	0,00	
Nordnet			12,25
BNP Paribas			38,06
Bank 1	16,30	16,99	16,94
BNBank	14,31	13,68	23,47
Storebrand	18,79	10,48	19,75
Nordlandsbanken	15,23	16,09	18,58
Santander	11,72	10,48	10,69
Gjennomsnitt av sammenlignbare banker	15,27	13,54	17,89

Figur 15-1 Sammenligning av skatteparadis og andre NUF		
	Alle	Skatteparadis
Jordbruk, skogbruk og fiske	206	12
Bergverksdrift og utvinning (inkl. oljesektor)	741	28
Industri	1365	58
Elektrisitets-, gass-, damp- og varmtvannsforsyning	51	1
Bygge- og anleggsvirksomhet	4695	165
Varehandel	3969	245
Transport og lagring	1124	139
Overnatting og serveringsvirksomhet	385	29
Informasjon og kommunikasjon	1592	115
Finansiering og forsikringsvirksomhet	1259	35
Omsetning og drift av fast eiendom	799	83
Forretningsmessig tjenesteyting	5415	344
Undervisning	210	14
Helse- og sosialtjenester	355	24
Kulturell virksomhet, underholdning og fritidsaktiviteter	292	25
Annen tjenesteyting	251	12
Ikke oppgitt	2633	143
Totalt	25342	1472

Vedlegg 2: E-post fra Jan Egil Kristiansen.

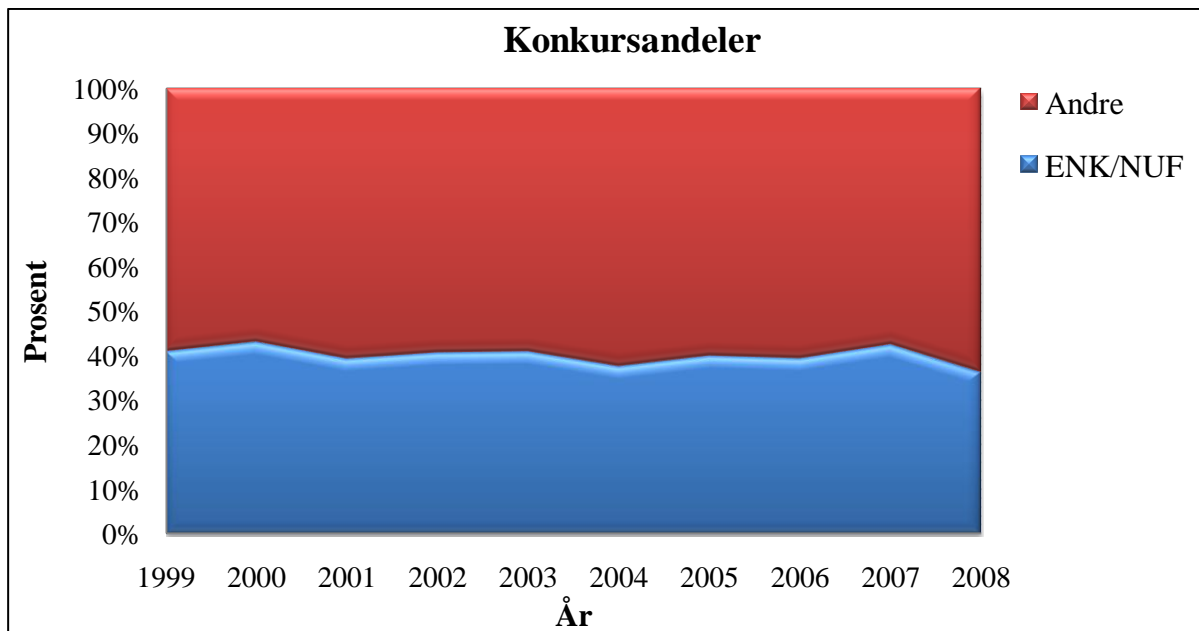
Hei.

Det er naturlig nok svært vanskelig å estimere størrelsen på svart sektor. Tallet på 5% av BNP er hentet fra en svensk undersøkelse. Nedenfor vedlegger jeg noen punkter fra en plansje jeg har brukt i et foredrag:

- Ingen pålitelig statistikk eller oversikt over svart økonomi og ”skattegapet” - trolig flere titalls mrd. kroner
- Internasjonalt antas den svarte økonomien å utgjøre 4 - 10 % av BNP
- I Sverige anslås ”skattegapet” til 5 % av BNP
- Legges det samme til grunn for Norge tilsier det ca. **115 mrd.** kroner (Norge og Sverige ligger nok i det nedre sjiktet pga en relativt stor regulert og offentlig sektor)

- Uforklart kontantmengde i Norge på 29 mrd. Kontantmengden er ikke redusert de siste årene på tross av den sterke økningen i kortbruk. Opptil 50 % av kontantbruken kan gjelde svart økonomi (iflg. en svensk undersøkelse).
- Den ulovlige økonomien, kalt ”skyggeøkonomien” eller ”mafiaøkonomien” er av enkelte anslått til hele 15-20 % av verdensøkonomien (= BNP for Tyskland, Japan og Kina til sammen)

Vedlegg 3: Konkursandel for ENK og NUF summert.

Vedlegg 4: E-post fra Wenche Hansen

Hei

Det som ofte går igjen i våre saker er at man endrer selskapsform fra enkeltmannsforetak til NUF. Årsaken til dette er at eier kan ta ut lønn i et NUF, noe man ikke har anledning til i et enkeltmannsforetak, der vil beregnet personinntekt være grunnlaget for utbetalingene. Eksempelvis ansetter man seg selv i to mnd med en mnd lønn på kr 35 000, og blir deretter sykemeldt. Da vil 30 000 pr mnd være sykepenge grunnlaget, uavhengig av hvor stort overskuddet er i virksomheten. I et enkeltmannsforetak vil man måtte ha kr 420 000 (6 G)

i beregnet personinntekt pr år for å opparbeide det samme grunnlaget (litt enkelt sagt). Vi ser også i en del saker at man ansetter ektefelle, med unormal høy lønn utfra arbeidsoppgaver og tidligere erfaring. I mange tilfeller er dette fiktive arbeidsforhold som kun er opprettet for å opparbeide seg rettigheter. Eksempelvis blir ektefelle ansatt to mdn før man går ut i svangerskapspermisjon og har således krav på foreldrepenger. I disse sakene gjøres "alt riktig", det innberettes lønn som utbetales på konto, de registrerer i AA registeret og det foretas skattetrekk. Ofte er man helt avhengig av å gå igjennom regnskapet for å avdekke misbruket.

Med den lave inngangsprisen det er å opprette et NUF, mindre risiko, samt fritak for revisjonsplikt under 5 mill er dette en gunstig måte å etablere virksomhet på.

For oss er det vanskelig å drive kontrollarbeid mot NUFer, det er vanskelig å få tak i rett person og dokumentasjon. Ofte etableres det flere NUFer som fakturerer hverandre og ansetter samme personersom registreres i AA registeret.

Mvh

Wenche